



TARTU RAATUSE KOOLI II KOOLIASTME AINEKAVAD

SISUKORD

SISSEJUHATUS	8
LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE VALDKOND	9
1. MATEMAATIKA	9
1.1. Miks õpime?	9
1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	11
1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	12
1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	19
1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	29
1.6. Mida õpime 4. klassis?	37
1.7. Mida õpime 5. klassis?	39
1.8. Mida õpime 6. klassis?	42
1.9. Kuidas õpime 4. klassis?	44
1.10. Kuidas õpime 5. klassis?	45
1.11. Kuidas õpime 6. klassis?	47
1.12. Kuidas hindame?	48
2. LOODUSÕPETUS	50
2.1. Miks õpime?	50
2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	51
2.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	52
2.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	54

2.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	56
2.6. Mida õpime 4. klassis?	58
2.7. Mida õpime 5. klassis?	61
2.8. Mida õpime 6. klassis?	63
2.9. Kuidas õpime 4. klassis?	65
2.10. Kuidas õpime 5. klassis?	66
2.11. Kuidas õpime 6. klassis?	68
2.12. Kuidas hindame?	70
HUMANITAARTEADUSTE- JA KUNSTIDE VALDKOND	71
1. EESTI KEEL	71
1.1. Miks õpime?	71
1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	72
1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	72
1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	74
1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	76
1.6. Mida õpime 4. klassis?	77
1.7. Mida õpime 5. klassis?	81
1.8. Mida õpime 6. klassis?	82
1.9. Kuidas õpime?	87
1.10. Kuidas hindame?	93
2. EESTI KEEL II KEELENA	94
2.1. Miks õpime?	94
2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	95
2.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	96
2.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	97
2.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	98
2.6. Mida õpime?	99
2.7. Kuidas õpime?	102
2.8. Kuidas hindame?	106
3. KIRJANDUS	108
3.1. Miks õpime?	108
3.2. Mis tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	110
3.3. Mis tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	110

3.4. Mis tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	112
3.5. Mida õpime?	114
3.6. Kuidas õpime?	116
3.7. Kuidas hindame?	118
4. MUUSIKA	119
4.1. Miks õpime?	119
4.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	122
4.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	124
4.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	125
4.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	126
4.6. Mida õpime?	127
4.7. Kuidas õpime?	128
4.8. Kuidas hindame?	129
5. KUNST	133
5.1. Miks õpime?	133
5.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	135
5.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	135
5.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	136
5.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	136
5.6. Mida õpime?	136
5.7. Kuidas õpime?	137
5.8. Kuidas hindame?	140
6. DRAAMA	143
6.1. Miks õpime?	143
6.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	144
6.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	145
6.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	147
6.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	147
6.6. Mida õpime?	148
6.7. Kuidas õpime?	151
6.8. Kuidas hindame?	152
7. KÄSITÖÖ JA KODUNDUS	154
7.1. Miks õpime?	154

7.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	156
7.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	158
7.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	158
7.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	159
7.6. Mida õpime?	160
7.7. Kuidas õpime?	165
7.8. Kuidas hindame?	166
8. TEHNOLOOGIA	167
8.1. Miks õpime?	167
8.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	169
8.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	169
8.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	170
8.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	171
8.6. Mida õpime?	172
8.7. Kuidas õpime?	173
8.8. Kuidas hindame?	174
9. A-KEEL	175
9.1. Miks õpime?	175
9.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	176
9.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	177
9.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	178
9.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	179
9.6. Mida õpime?	181
9.7. Kuidas õpime?	182
9.8. Kuidas hindame?	182
10. B-KEEL	183
10.1. Miks õpime?	183
10.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	184
10.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	184
10.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	186
10.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	188
10.6. Mida õpime?	189
10.7. Kuidas õpime?	190

10.8. Kuidas hindame?	191
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND	192
1. INIMESEÕPETUS	192
1.1. Miks õpime?	192
1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	194
1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	195
1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	195
1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	197
1.6. Mida õpime 4. klassis?	198
1.7. Mida õpime 5. klassis?	198
1.8. Mida õpime 6. klassis?	199
1.9. Kuidas õpime?	200
1.10. Kuidas hindame?	201
2. AJALUGU	203
2.1. Miks õpime?	203
2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	205
2.3. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	205
2.4. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	206
2.5. Mida õpime?	207
2.6. Kuidas õpime?	208
2.7. Kuidas hindame?	209
3. ÜHISKONNAÕPETUS	210
3.1. Miks õpime?	210
3.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	212
3.3. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	213
3.4. Mida õpime?	214
3.5. Kuidas õpime?	215
3.6. Kuidas hindame?	216
LIIKUMISVALDKOND	217
1. Liikumisõpetus	217
1.1. Miks õpime?	217
1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?	220
1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?	222

1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?	223
1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?	224
1.6. Mida õpime?	226
1.7. Kuidas õpime?	227
1.8. Kuidas hindame?	232

SISSEJUHATUS

II kooliaste hõlmab 4.-6. klassi õpet, mis lähtub sotsiaalkonstruktivistlikust ja transdistsiplinaarsest lähenemisest, võimaldades siduda eri õppeainete sisu ühisteks, globaalseteks teemadeks ja kujundada terviklikku maailmapilti. Õppimine toimub sotsiaalses suhtluses: õpilased arutavad, jagavad ideid ja konstrueerivad ühiselt arusaamu, õpetaja pakub aga sihipärast ja innustavat tuge ning juhendab õpilasi lähima arengu tsoonis. Õpilased õpivad tänu niisugusele lähenemisele seoseid looma ja infot otsima, allikakriitilisust ja loovat probleemilahendust.

II kooliastme tööd koordineerib vastava astme juht, kelle poole saab küsimuste korral pöörduda kooli kodulehelt leitava [kontaktinfo](#) kaudu.

Õpilastele lisandub II kooliastmes:

- Tehnoloogia, käsitöö/kodundus. Valik kinnitatakse 3. klassi õppeaasta lõpus. Tehnoloogia ja kodundus/käsitöö ruumide kasutamine toimub ajaliselt kindlaks määratud vahetustega, põhiline õppesuund on valitud suunal.
- B-võõrkeel, kus valida saab inglise, saksa, vene ja hispaania keele vahel. B-keele valik kinnitatakse 3. klassi õppeaasta lõpus.
- Ajalugu (al 5. klassist)
- Ühiskonnaõpetus (6. klass)
- Kirjandus (al 5. klassist)

LOODUS- JA TÄPPISTEADUSTE VALDKOND

1. MATEMAATIKA

1.1. Miks õpime?

Matemaatika õpetamise üldesmärgiks II kooliastmes on:

- kirjutada, lugeda ja loendada naturaalarve kuni 1 000 000-ni ning mõista naturaalarvude tähenduslikku ülesehitust;
- sooritada kirjalikke liitmis- ja lahutustehteid kuni miljonini täpselt ja tõhusalt;
- rakendada peastarvutust kiirendavaid meetodeid igapäevaste arvutuste ja probleemülesannete lahendamisel;
- korrutada kirjalikult kahte-kohaliste arvudega ja korrutada kuni kolmekohalisi arve järgarvudega;
- teostada jagamist jäägiga ja tõlgendada jagamise tulemusi praktilistes olukordades;
- teada ja kasutada tehete järjekorra reegleid keerukamate avaldiste lahendamiseks;
- lahendada osa-ja-terviku tüüpi ülesandeid;
- väärtustada matemaatikat ning tunnetada õppimise rõõmu ja huvi valdkonna vastu;
- tunda põhimõistete ja seoste olemust ning osata neid selgelt sõnastada;
- arutleda, põhjendada ja loogiliselt tõestada lihtsamaid väiteid ja sammude õigustusi;
- kasutada tüüplahendusstrateegiaid ning lahendada probleemülesandeid süsteemselt;
- esitada informatsiooni erinevates vormides (tekst, tabel, diagramm, graafik, valem);
- kasutada õppimisel ja ülesannete lahendamisel info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat;
- analüüsida andmeid ja teha olemasolevatest faktidest loogilisi järeldusi;
- rakendada matemaatikateadmisi teistes ainetes ning igapäevaelus;
- tunda matemaatikaga seotud erialasid ja ameteid ning hinnata oma võimeid ja huvi siduda tulevikuperspektiive matemaatikaga seotud valdkondadega

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Õpilase arengu toetamine:

- järjepidevus õppetöö läbiviimisel;
- selged eesmärgid ja vahe-eesmärgid;
- sallivuse ja kaasatuse arendamine rühmatööde ja diferentseeritud ülesannete kaudu;
- vastutustunde arendamine tekstülesannete ja ühiste projektide kaudu;
- koostööoskuste toetamine rühmatööde ja paaristööde kaudu;
- iseseisvuse ja enesemääratluse arendamine individuaalsete ülesannete ja enesehindamise kaudu;
- analüüsi- ja probleemilahendusoskuse analüüsimine keerukamate tekstülesannete ja uurimiste kaudu;
- selge ja täpse eneseväljenduse (suuline/kirjalik) arendamine lahenduste põhjendamisel;
- ettevõtlikkuse toetamine läbi probleemide sõnastamise, ideede genereerimise ja lahenduste testimise;
- digipädevuse kujundamine infootsingu, andmetöötluse ja koostöö kaudu;
- turvalise ja eetilise digikäitumise õpetamine (andmekaitse, allikakriitilisus).

Lõiminguvõimalusi teiste õppeainetega:

Matemaatikaõpetus lõimitakse teiste ainevaldkondade õpetusega kahel moel. Ühelt poolt kujuneb õpilastel teistes ainevaldkondades rakendatavate matemaatiliste meetodite kasutamise kaudu arusaamine matemaatikast kui oma universaalse keele ja meetoditega teisi ainevaldkondi toetavast ning lõimivast baasteadusest. Teiselt poolt annab teistest ainevaldkondadest ja reaalsusest tulenevate ülesannete kasutamine matemaatikakursuses õpilastele ettekujutuse matemaatika rakendusvõimalustest ning tihedast seotusest õpilasi ümbritseva maailmaga. Peale selle on ainete lõimimise võimalused koostöös tehtavad õpilaste ühisprojektid, uurimistööd, õppekäigud ja muu ühistegevus. Õppesse on lõimitud ka liikumine, fotograafia, digitehnoloogia, arhitektuur,

loodusõpetus. Teemadest lähtuvalt võivad lisanduda ohutus ja turvalisus, elukeskkonna väärtustamine, disain, inseneeria jne.

- Eesti keel - Reeglite kasutamine, häälikute pikkus, funktsionaalne lugemine, tabelite ja diagrammide lugemine ning mõistmine, paberil orienteerumine.
- Võõrkeeled - Matemaatikas kasutatakse rohkesti võõrkeelseid termineid, mille algkeelne tähendus tuleb õpilastele teadvustada
- Loodusõpetus ja inimeseõpetus - Matemaatika annab vahendid looduse uurimiseks.
- Liikumisõpetus - Erinevate pikkuste ja aja tajumine ning mõõtmine, kujundid liikumisel.
- Kunstiõpetus - Õpilasi suunatakse tunnetama loogiliste mõttekäikude elegantsi ning õpitavate geomeetriliste kujundite ilu ja seost arhitektuuri ning loodusega (nt sümmeetria).
- Muusikaõpetus - Takt, taktimõõt, võrdlemine, loogika, joon, sümbolid, helipikkused, helikõrgused, laulu osad, võrdlus, loendamine, mälu.
- Tehnoloogia/Käsitöö ja kodundus - Võimaldab arendada tasapinnalist ja ruumilist mõtlemist.

1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpetaja:

- esitab matemaatilist infot erinevatel viisidel (sh üleminek ühelt esitusviisilt teisele);
- kasutab õppeprotsessis otstarbekalt info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, sh sisestab matemaatilisi sümboleid ja tehteid;
- loeb, mõistab ja selgitab eakohast matemaatilist teksti;
- loeb, mõistab ja selgitab matemaatiliselt esitatud probleeme;
- sõnastab matemaatiliselt lahenduvaid probleeme;
- tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi ja erinevaid lahendusstrateegiaid;
- teab, et ülesannetel võib olla erinevaid lahendusteid;
- põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;
- liigutab objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;
- on teadlik õppiija, kes kasutab enda jaoks sobivaid õppemeetodeid ja hindab oma arengut

matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel.

1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

Arvud miljonini:

- loeb ja kirjutab naturaalarve kuni miljonini;
- selgitab näidete varal termineid arv ja number ning kasutab neid ülesannetes;
- kirjutab naturaalarve järkarvude summana;
- nimetab naturaalarvus järke, tunneb järguühikuid ja järkarve;
- kirjutab naturaalarvu järguühikute kordsete summana ning vastupidi;
- järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljonini);
- nimetab arvule eelneva või järgneva arvu;
- kujutab naturaalarve arvteljel;
- hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel seoses arvu ehitusega;
- liidab ja lahutab peast 1000 piires ning kirjalikult 10 000 piires;
- tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
- nimetab liitmise ja lahutamise tehte komponente (liidetav, summa; vähendatav, vähendaja, vahe);
- kirjutab liitmistehtele vastava lahutamistehte ja vastupidi;
- kasutab arvutamisseadusi (liidetavate vahetuvuse ja liidetavate rühmitamise ehk ühenduvuse omadus; arvust summa ja vahe lahutamise omadus; arvule vahe
- liitmise omadus) arvutamise lihtsustamiseks;
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kasutab liitmise ja lahutamise omadusi arvutamise lihtsustamiseks;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;

- valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);
- kujutab kahe naturaalarvu liitmist ja lahutamist arvteljel;
- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid;
- hindab oma arengut liitmis- ja lahutamistehete ning nendevaheliste seoste omandamisel tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
- nimetab korrutamistehte komponente (tegur, korrutis);
- esitab kahe arvu korrutise võrdsete liidetavate summana või selle summa korrutisena;
- kirjutab korrutamistehte vastava jagamistehte ja vastupidi;
- sõnastab ja esitab üldkujul korrutamise omadusi (tegurite vahetuvuse ja tegurite rühmitamise omadus ning korrutamise jaotuvusseadus ehk summa ja vahe
- korrutamise omadus) ja kasutab neid arvutamise lihtsustamiseks;
- korrutab naturaalarve peast 100 piires ja kirjalikult 1000 piires;
- arvutab enam kui kahe arvu korrutist;
- korrutab peast naturaalarve 100 piires;
- korrutab kirjalikult kuni kahekohalisi naturaalarve 1000 piires
- korrutab kuni kolmekohalisi arve järguühikutega 10, 100 ja 1000
- korrutab nimega arvu ühekohalise arvuga
- hindab oma arengut korrutamistehte ja selle omaduste omandamisel;
- valib endale korrutamiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kasutab korrutamise omadusi arvutamise lihtsustamiseks;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust
- ahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad korrutamist
- tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
- nimetab jagamistehte komponente (jagatav, jagaja, jagatis);
- sõnastab ja esitab üldkujul summa jagamise omaduse ning kasutab seda arvutamise

lihtsustamiseks;

- kontrollib jagamistehte tulemust korrutamise abil;
- teab ja oskab ära tunda jagamistehte kahte erinevat tähendust: võrdseteks osadeks jaotamine ja mahutamine;
- selgitab, mida tähendab, et üks arv jagub teisega;
- jagab naturaalarve peast 100 piires ja kirjalikult 1000 piires;
- jagab peast arve korrutustabeli piires;
- jagab jäägiga 100 piires ja selgitab selle jagamise tähendust;
- jagab nullidega lõppevaid naturaalarve peast 10, 100 ja 1000-ga;
- jagab nullidega lõppevaid naturaalarve järkarvudega;
- jagab summat arvuga 100 piires;
- jagab kirjalikult naturaalarvu ühekohalise ja kahekohalise arvuga 1000 piires;
- selgitab, millega võrdub null jagatud arvuga ja arvu nulliga jagamise tähendust;
- jagab nimega arve ühekohalise arvuga;
- hindab oma arengut jagamise ja selle omaduste omandamisel;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; rakendab tehete järjekorda sulgudeta ja ühe paari sulgudega arvavaldises;
- selgitab mõisteid avaldis ja arvavaldis;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust
- arvutab kahe- ja kolmetehteliste arvavaldiste väärtuse;
- lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad jagamist.
- valib endale tähe väärtuse leidmiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- leiab ühetehtelisest võrdusest tähe arvuväärtuse ehk tundmatu proovimise või analoogia teel;
- koostab lihtsa teksti põhjal tähte sisaldava võrduse;
- hindab oma arengut tehete järjekorra rakendamise omandamisel.

Harilik murd:

- teab hariliku murru mõistet
- selgitab murru lugeja ja nimetaja tähendust;
- kujutab joonisel murdu osana tervikust;
- nimetab joonisel märgitud terviku osale vastava murru;
- seostab mõisteid „pool“, „veerand“ ja „kolmveerand“ murdarvudega ja kasutab neid elulistes ülesannetes (nt kellaaaja ütlemisel, koguse arvutamisel, mõõtühikute teisendamisel);
- nimetab arvust 1 väiksemaid ja arvuga 1 võrdseid harilikke murde;
- võrdleb lihtmurde etteantud joonise abil;
- leiab osa tervikust;
- leiab osa (ühe kolmandiku, ühe seitsmendiku, kolm neljandikku jne) tervikust;
- leiab terviku etteantud osa kaudu;
- valib endale sobiva lahendustee osa leidmiseks tervikust ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- hindab oma arengut hariliku murruga seotud teemade omandamisel;

Mõõtühikud:

- mõistab ja selgitab mõõtühikute vahelisi seoseid;
- teab ning teisendab pikkusühikuid; ○ mm, cm, dm, m, km ○ teisendab pikkusühikuid ühenimelisteks ja eraldab pikkusühikust suuremad ühikud (nt 3 cm 8 mm = 38 mm ja 42 dm = 4m 2 dm)
- võrdleb pikkusühikuid omavahel;
- liidab ja lahutab pikkusühikuid;
- jagab pikkusühikuid ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;
- korrutab pikkusühikuid ühekohalise arvuga;
- toob näiteid erinevate pikkuste kohta, hindab pikkuseid silma järgi;
- valib endale teisendamiseks ja mõõtmiseks sobiva lahendusstrateegia (visandamine,

visualiseerimine, andmete korrastamine);

- mõõdab igapäevaelus ettetulevaid pikkusi, kasutades sobivaid mõõtühikuid;
- valib endale teisendamiseks ja mõõtmiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- teab, et mõõtmisvahendid võimaldavad erinevat täpsust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- lahendab mitmetehtelisi pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi pikkusühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid;
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
- hindab oma arengut pikkusühikute mõistmise ning nende mõõtmise ja teisendamise oskuste omandamisel mõistab ja selgitab mõõtühikute vahelisi seoseid;
- teab ja nimetab massiühikuid g, kg, t;
- teisendab ja võrdleb massiühikuid;
- liidab ja lahutab massiühikuid;
- korrutab massiühikuid ühekohalise arvuga;
- jagab massiühikuid ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;
- teab ja nimetab mahuühikuid ml, cl, dl, l;
- kirjeldab mahuühikut liiter, hindab keha mahtu ligikaudu;
- valib endale massi- ja mahuühikute mõõtmiseks ning teisendamiseks sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kasutab massi arvutades sobivaid ühikuid;
- toob näiteid erinevate masside kohta, hindab massi ligikaudu;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;

- lahendab mitmetehtelisi mahu- ja massiühikutega seotud tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi massi- ja mahuühikutega seotud tekstülesandeid;
- hindab oma arengut massi- ja mahuühikute mõistmise ning kasutamise omandamisel mõistab ja selgitab mõõtühikute vahelisi seoseid;
- nimetab Eestis käibel olevaid rahaühikuid ja selgitab rahaühikute vahelisi seoseid;
- teab nii eurodes ja sentides (3€ 15s) kui koma või punktiga esitatud (3.15€ või 3,15€) rahasumma kirjutusviisi;
- oskab lugeda ja tõlgendada kümnendmurruna esitatud rahasummat (kümnendmurru mõistet veel ei käsitleta);
- valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);
- leiab erinevaid viise summa tasumiseks olemasolevate rahatähtede ja müntide abil;
- teisendab ja võrdleb rahaühikuid;
- liidab ja lahutab rahaühikuid;
- korrutab rahaühikuid ühekohalise arvuga;
- jagab rahaühikuid ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;
- teab ning teisendab ajaühikuid;
- nimetab aja mõõtmise ühikuid tund, minut, sekund, ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kasutab arvutades sobivaid rahaühikuid;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi rahaühikutega seotud tekstülesandeid;
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel
- teab ja mõistab nimetatud ajaühikute vahelisi seoseid;
- teisendab ja võrdleb ajaühikuid;

- teisendab ajaühikuid ühenimelisteks;
- eraldab ajaühikutest suurema ühiku;
- selgitab kiiruse tähendust
- teab ja nimetab kiirusühikuid km/h, m/min ja m/s;
- kasutab kiirusühikut km/h lihtsamates ülesannetes;
- teab ja selgitab kiiruse, teepikkuse ja aja vahelist seost
- leiab puuduva suuruse aja, teepikkuse ja kiiruse ülesannetes ilma valemit kasutamata (sisulise seose kaudu);
- valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);
- valib antud olukorra kirjeldamiseks sobivad ajaühikud;
- valib endale ajaühikute teisendamiseks sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- liidab ja lahutab ajaühikuid;
- korrutab ajaühikuid ühekohalise arvuga;
- jagab ajaühikuid ühekohalise arvuga, kui kõik ühikud jaguvad antud arvuga;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- lahendab mitmetehtelisi ajaühikute teisendamist sisaldavaid tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi ajaühikuid või kiirust sisaldavaid tekstülesandeid;
- hindab oma arengut ajaühikute mõistmise, mõõtmise ja teisendamise omandamisel.
- loeb temperatuuri skaalalt temperatuuri kraadides;
- märgib etteantud temperatuuri skaalale;
- kasutab külmakraade märkides negatiivseid arve;
- võrdleb õhutemperatuure.

Geomeetrias:

- joonestab ning tähistab ruudu, ristküliku ja kolmnurga joonestusvahendite abil

- joonestab ja tähistab kolmnurka kolme külje järgi;
- joonestab ja tähistab ristküliku ja ruudu nurklaua abil;
- selgitab kolmnurga ja nelinurga ümbermõõdu tähendust;
- kasutab ümbermõõdu arvutades sobivaid mõõtühikuid;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- arvutab kolmnurga ümbermõõdu nii külgede mõõtmise kui ka ette antud küljepikkuste korral;
- teab ruudu ja ristküliku ümbermõõdu arvutamise eeskirju ning kirjutab need nii sõnades, kui valemina;
- teab ümbermõõdu tähist P ;
- arvutab ristküliku ja ruudu ümbermõõdu;
- leiab kolmnurga, ruudu ja ristküliku puuduva külje pikkuse etteantud andmete korral;
- arvutab kolmnurkadest ja nelinurkadest koosneva liitkujundi ümbermõõdu;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- konstrueerib käepäraseid vahendeid kasutades ruudu ja ristküliku;
- lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu leidmist;
- kasutab ruudu ja ristküliku joonestamise ning ümbermõõdu leidmise õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (näiteks joonise/skeemi/mõistekaardi koostamine);
- analoogia kasutamine; seoste loomine; enesehindamistestid);
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel.

1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

Arvu ehitus kümnendsüsteemis ja naturaalarvude ümardamine:

1. loeb ja kirjutab naturaalarve (kuni miljardini);
 - loeb numbritega kirjutatud naturaalarve kuni miljardini;

- kirjutab naturaalarve dikteerimise järgi
- 2. kirjutab naturaalarve järkarvude summana;
 - määrab naturaalarvu järke ja klasse;
 - kirjutab naturaalarvu järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana;
 - mõistab arvu klasside sarnasusi;
- 3. ümardab arvu etteantud järguni;
 - teab ümardamisreegleid ja ümardab naturaalarvu etteantud järguni
- 4. järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljonini);
 - kirjutab naturaalarve kasvavas (kahanevas) järjekorras;
 - joonestab arvkiire
 - märgib naturaalarve arvkiirele;
 - võrdleb naturaalarve kuni miljonini;
- 5. kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemusi;
 - hindab kriitiliselt saadud tulemusi;
 - oskab reaalelulistes ülesannetes valida, millise järguni ümardada;
- 6. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
 - kasutab ja loob analoogilisi seoseid miljonite klassist edasi minnes miljardite klassile;
- 7. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel
 - hindab oma arengut arvu ehituse ja ümardamise omandamisel.

Neli põhitehet naturaalarvudega. Arvu kuup. Arvavaldisse väärtus ja lihtsustamine:

1. arvutab peast (liitmine ja lahutamine 1000 piires, korrutamine ja jagamine 100 piires) ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine 10 000 piires, korrutamine ja jagamine 1000 piires) täisarvudega
 - kordab ja kasutab peast arvutamist (liitmine ja lahutamine 1000 piires, korrutamine ja jagamine 100 piires);
 - liidab ja lahutab kirjalikult arve 10 000 piires;

- korrutab kirjalikult naturaalarve, mis on väiksemad kui 1000;
 - jagab kirjalikult kuni 5-kohalist arvu kuni 2-kohalise arvuga;
2. tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
3. rakendab tehete järjekorda;
- tunneb ja rakendab tehete järjekorda (liitmine/lahutamine, korrutamine/jagamine, sulud), arvutab kuni neljatehteliste arvavaldiste väärtusi;
 - avab sulge arvavaldiste korral; toob ühise teguri sulgudest välja;
 - koostab etteantud teksti põhjal arvavaldise ja leiab selle väärtuse;
4. leiab arvu ruudu ja kuubi;
- kordab arvu ruutu;
 - selgitab naturaalarvu kuubi tähendust ja oskab leida arvu kuupi;
5. nimetab probleemide lahendamise skeemi etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks;
- kordab ja kinnistab probleemülesande lahendamise skeemi etappe ja kasutab skeemi ülesannete lahendamiseks;
 - rakendab avaldiste lihtsustamist ja arvu kuubi leidmist probleemülesannete lahendamisel;
6. lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;
- erinevaid strateegiaid kasutades lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid nelja põhitehte ning arvu ruudu ja kuubi kohta;
7. koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid;
- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, kus on vaja nelja põhitehet, arvu ruutu ja arvu kuupi;
8. valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);
9. valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
10. kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
11. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine (tehete järjekord, tehted),

märkmete tegemine (tekstist andmete väljakirjutamine, skeemi koostamine), analoogiate loomine ja üldistamine (arvu ruut ja arvu kuup; tehted miljonist suuremate arvudega, arvutamisseaduste ülekandmine algebrasse);

12. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel.

- hindab oma arengut nelja põhitehte omandamisel naturaalarvudega ja arvavaldiste lihtsustamisel.

Jaguvus. Jaguvustunnused. Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud. Kordarvud.

1. eristab paaris- ja paarituid arve;

- teab, et 0 on paarisarv;
- oskab selgitada (visualiseerides ja üldistades) tehte tulemuse paarsust komponentide paarsuse põhjal;

2. eristab alg- ja kordarve nende omaduste põhjal;

- teab algarvu ja kordarvu mõisteid
- teab, et arv 1 ei ole alg- ega kordarv;
- oskab kindlaks määrata 100 piires, kas arv on alg- või kordarv;
- esitab kordarvu algtegurite korrutisena (aritmeetika põhiteoreem);

3. kasutab mõisteid kordne ja tegur ülesandeid lahendades;

- mõistab, mida tähendab vähim võimalik ja suurim võimalik ning miks on kasulik leida SÜT ja VÜK;
- leiab arvude suurima ühisteguri (SÜT) ja vähima ühiskordse (VÜK);

4. sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-, 3-, 5- ja 10-ga);

- oskab selgitada, mida tähendab, et üks arv jagub teisega;
- leiab arvu tegureid ja kordseid;
- teab, et iga arv jagub iseendaga ja arvuga 1;
- teab, et arv 0 jagub kõikide arvudega;
- mõistab, et kui arv jagub etteantud arvuga, siis ka selle arvu mistahes kordne jagub etteantud arvuga;
- selgitab visualiseerides etteantud arvu korral kahe arvu summa ja vahe jaguvust/mitte jaguvust,

kui on teada liidetavate või vähendatava ja vähendaja jaguvus etteantud arvuga;

- otsustab jagamist sooritamata, kas arv jagub 2-ga, 3-ga, 5-ga või 10-ga;

5. lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

- lahendab jaguvusega seotud tekstülesandeid, sh hindab olukordade võimalikkust, kus oluline on arvude paarsus/ jagumine mingi arvuga. Valib endale sobivaima lahendusstrateegia;
- rakendab jaguvustunnuseid, jaguvuse omadusi, algteguriteks lahutamist, SÜT-i ja VÜK-i leidmist probleemülesannete lahendamisel;

6. koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mille lahendamisel saab kasutada arvude jaguvust;

7. valib endale sobiva lahendusstrateegia (visandamine, visualiseerimine, andmete korrastamine);

8. valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;

9. kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;

10. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);

- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine (jagamine, paaris ja paaritud arvud, jäägiga jagamine), märkmete tegemine (tekstist vajalike andmete väljakirjutamine), analoogiate loomine (paarsuse omadused ja jaguvuse omadused, SÜT ja VÜK - miinimum ja maksimum), üldistamine (paarsus ja jaguvus, kordarv on üheselt esitatav algtegurite korrutisena);

11. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;

- hindab oma arengut arvude jaguvusega seotud omaduste ja mõistete omandamisel.

Kümnendmurd

1. teab hariliku ja kümnendmurru mõisteid ning kujutab murdarve arvkiirel;

- teab murru lugeja ja nimetaja tähendust;
- teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus;
- kujutab harilikke murde arvkiirel;
- oskab harilikku murdu seostada kümnendmurruga;

- kujutab kümnendmurde arvkiirel;
2. loeb ja kirjutab positiivseid ratsionaalarve (kuni kolm kümnendkohta);
 - mõistab kümnendmurru tähendust;
 - nimetab kümnendmurru kümnendkohti; loeb kümnendmurde;
 - on teadlik, et kümnendkohtade eristamiseks kasutatakse meil koma aga osades kultuuriruumides/digilahendustes punkti;
 - kirjutab kümnendmurde numbrita verbaalse esituse järgi;
 3. ümardab arvu ette antud järguni;
 - ümardab kümnendmurde etteantud järguni;
 4. järjestab ja võrdleb positiivseid ratsionaalarve (kuni kolme kümnendkohaga kümnendmurrud ja harilikud murrud);
 5. mõistab ja selgitab mõõtühikutevahelisi seoseid;
 - tunneb mõõtühikute süsteemi (eesliited detsi, senti, milli, kilo);
 - teab ja teisendab pikkus- ning pindalaühikuid;
 - kontrollib ja hindab kriitiliselt oma lahenduskäike ja tulemusi;
 6. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
 - kümnendmurdude õppimisel kasutab erinevaid õpistrateegiaid (sh meenutamine, kordamine (harilik murrud), analoogiate loomine (naturaalarvud ja kümnendmurrud ning nende ehitus, ümardamine, harilikud murrud ja kümnendmurrud), üldistamine (mõõtühikute eesliited kilo, milli, senti, detsi);
 7. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
 - hindab oma arengut kümnendmurdude omandamisel.

Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine.

1. arvutab peast (liitmine ja lahutamine 1000 piires, korrutamine ja jagamine 100 piires) ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine 10 000 piires, korrutamine ja jagamine 1000 piires) täisarvude ning positiivsete ratsionaalarvudega (sealhulgas harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100);

- liidab ja lahutab kirjalikult kuni kolme kümnendkohaga kümnendmurde;
- korrutab ja jagab peast kümnendmurde järguühikutega (10, 100, 1000, 10 000 ja 0,1; 0,01; 0,001);
- korrutab kirjalikult kuni kolme kümnendkohaga kümnendmurde;
- jagab kirjalikult kuni kolme kümnendkohaga kümnendmurde (jagatav ja jagaja on kuni kolme kümnendkohaga);

2. tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;

- mõistab analoogiat ja erinevusi tehetele ning tehetulemustele naturaalarvudega ja kümnendmurdudega ning kasutab neid õppimisel;
- lahendab tehete omavahelisi seoseid ja analoogiat kasutades ühe tundmatuga võrrandi, mis sisaldab ühte tehet;
- lihtsustab ühe muutujaga kümnendmurduliste kordajatega avaldise; teades muutuja/muutujate väärtust/väärtusi arvutab tähtsavaldisel väärtuse;

3. rakendab tehete järjekorda;

- tunneb tehete järjekorda ja sooritab kuni nelja tehete ülesandeid kümnendmurdudega;

4. lihtsustab ühe muutujaga avaldise ning arvutab tähtsavaldisel väärtuse;

- oskab kasutada kalkulaatorit, nt kümnendmurdude sisestamiseks, tehete tulemuste kontrollimiseks; teab ülakoma või tühikut klasside eraldajana;

5. lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

- analüüsib ülesannete tekste ja valib sobivaima strateegia lahendamiseks;

6. koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

7. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;

- hindab oma teadmisi ja oskusi kümnendmurdudega arvutamisel.

Andmed. Arvandmete illustreerimine.

1. teab joon- ja tulpdiagrammi ning loeb neilt andmeid;

- tajub skaala tähendust arvkiire ühe osana;
- toob näiteid skaala kasutamise kohta igapäevaelus ja loeb andmeid erinevatelt skaaladelt;

- loeb andmeid tulp- ja joondiagrammilt ning oskab neid iseloomustada;
- 2. illustreerib joonestusvahendite ja digivahendite abil arvandmestikku joon- ja tulpdiagrammiga;
 - valib sobiva skaala/skaalaühiku diagramme joonistades/koostades;
- 3. kasutab andmete kogumiseks erinevaid meetodeid (mõõtmise, küsimustik);
- 4. kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise;
 - kogub lihtsaid andmestikke nii mõõtes kui ka küsitledes;
 - korrastab lihtsamaid arvandmeid ja kannab neid sagedustabelisse;
 - teab, mis on sagedus ning oskab seda leida;
 - arvutab aritmeetilise keskmise, sh digivahendeid kasutades;
 - oskab analüüsida kogutud andmete põhjal leitud tulemusi;
 - kontrollib ja hindab saadud tulemusi, (sh mõistab, et etteantud arvude aritmeetiline keskmine peab jääma suurima ja vähima väärtuse vahele);
- 5. analüüsib, milliseid andmeid esitada tabelina, milliseid joon- või tulpdiagrammina, põhjendab valikut;
- 6. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
 - hindab oma arengut skaalade, diagrammide mõistmisel, kirjeldamisel ning arvandmete korrastamisel ja analüüsimisel.

Sirglõik. Murdjoon. Kiir. Sirge. Nurk. Nurga suurus. Nurkade liigid.

1. joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu;
 - joonestab sirge, kiire ja lõigu ning selgitab nende erinevusi;
 - märgib ning tähistab punkte sirgel, kiirel ja lõigul;
2. joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad, tippnurgad);
 - joonestab nurga, tähistab nurga tipu ja kirjutab nurga nimetuse sümboli ja tähtedega;
 - võrdleb etteantud nurki visuaalselt ning liigitab neid,
 - joonestab teravnurga, nürinurga, täisnurga ja sirgnurga;
 - kasutab malli nurga suuruse mõõtmiseks ja etteantud suurusega nurga joonestamiseks;

- teab täisnurga ja sirgnurga suurust;
 - leiab jooniselt kõrvunurkade ja tippnurkade paare;
 - joonestab kõrvunurki ja teab, et kõrvunurkade summa on 180° ;
 - arvutab antud nurga kõrvunurga suuruse;
 - joonestab tippnurki ja teab, et tippnurgad on võrdsed;
 - joonestab digilahendusi kasutades etteantud suurustega nurki ja oskab mõõta seal etteantud nurkade suurusi.
3. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine (sirge, lõik, murdjoon), märkmete tegemine (nurga suurus, nurkade liigid), analoogiate loomine (sirge, lõik, kiir);
4. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
- hindab oma arengut nurkade mõõtmisel ja nurkadega seotud mõistete omandamisel.

Sirged tasandil

1. joonestab ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged;
- eristab sirgete ristumist ja lõikumist;
 - teab, et ristuvatel sirgetel asetsevad lõigud on omavahel risti;
 - tunneb ning kasutab paralleelsuse ja ristumise sümboleid;
 - joonestab lõikuvaid ja ristuvaid sirgeid;
 - joonestab paralleelseid sirgeid paralleellükke abil;
 - teab, et läbi antud punkti saab antud sirgele joonestada ainult ühe ristsirge;
 - teab, et kui kaks sirget tasandil on risti ühe ja sama sirgega, siis need kaks sirget on paralleelsed;
 - joonestab joonestusprogrammiga paralleelseid-, ristuvaid- ja lõikuvaid sirgeid;
2. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
- hindab oma oskusi sirgete joonestamisel ja nende vastastikuste asendite tasandil kirjeldamisel.

Ruumala. Ruumalaühikud.

1. mõistab ja selgitab ruumala mõiste tähendust;
 - teab, et valemites kasutatakse ruumala tähisena tähte ;
 - hindab ümbritsevate objektide ruumala;
 - arvutab, mõistab ja selgitab kuubi ja risttahuka pindala ning ruumala;
2. mõistab ja selgitab ruumalaühikute vahelisi seoseid;
3. teab ning teisendab ruumalaühikuid;
 - kasutab ülesandeid lahendades mõõtühikuid ja nende vahelisi seoseid;
4. arvutab, mõistab ja selgitab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala;
5. kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
 - kasutab õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine (pindala, pindalaühikud, kuup, risttahukas), märkmete tegemine, analoogiate loomine (arvu ruut ja arvu kuup, ruumalaühikute vahelised seosed);
6. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
 - hindab oma teadmisi ja arengut ruumala ja ruumalaühikute tundma õppimisel.

Plaanimõõt.

1. teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades;
 - selgitab plaanimõõdu tähendust;
 - oskab etteantud plaani ja selle mõõtkava järgi leida reaalsete objektide suurus, objektide vahelisi kaugusi.
2. hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel;
 - hindab oma arengut plaanimõõdu mõistmisel ja kasutamisel;
1. kontrollib ja hindab kriitiliselt oma lahenduskäike ja tulemusi. Mõõtkava.

1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

Harilikud murrud

- loeb ja kirjutab harilikke murde kuni nimetajaga 1000;
- teab hariliku mõistet;
- teab murru lugeja ja nimetaja tähendust;
- teab, et murrujoonel on jagamismärgi tähendus;
- tunneb liht- ja liigmurde;
- teab, et iga täisarvu saab esitada hariliku murruna;
- taandab murde nii järk-järgult kui ka suurima ühisteguriga, jäädes arvutamisel saja piiresse; teab, milline on taandumatu murd;
- laiendab murdu etteantud nimetajani;
- esitab liigmurru segaarvuna ja vastupidi;
- teab, et segaarv koosneb täisosast ja murdosast;
- järjestab ja võrdleb harilikke murde, mille ühine nimetaja on kuni 100;
- teisendab murde ühenimelisteks ja võrdleb neid;
- teab, et murdude ühiseks nimetajaks on antud murdude vähim ühiskordne;
- kujutab murdarve arvkiirel;
- kujutab joonisel harilikku murdu osana tervikust;
- kujutab lihtsamaid harilikke murde vastava osana lõigust ja tasapinnalisest kujundist;
- kujutab harilikku murdu osana hulgast;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust; (harilike murdude põhiomaduste omandamisel ja rakendamisel)
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- hindab oma arengut harilike murdude põhiomaduste omandamisel ja rakendamisel arvutab peast ja kirjalikult harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100;
- arvutab täpselt avaldiste väärtusi, mis sisaldavad nii kümnend- kui ka harilikke murde ja sulge

(ei tekita negatiivseid vahe- ega lõpptulemusi);

- teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmuru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi;
- teisendab lõpliku kümnendmuru harilikuks murruks ja hariliku murru lõplikuks kümnendmurruks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks;
- leiab hariliku murru kümnendlähendi ja võrdleb harilikke murde kümnendlähendite abil;
- rakendab tehete järjekorda;
- tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
- tunneb nelja põhitehte eeskirju harilike murdudega (sh segaarvud) ning rakendab neid arvutades;
- valib harilikke murde ja kümnendmurde sisaldavate ülesannete lahendamiseks endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi harilike murdude kohta uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid täis-ja murdarvudega;
- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad harilikke murde;
- hindab oma arengut harilike murdude teisenduste omandamisel ja harilike murdudega arvutamisel.
- arvutab peast ja kirjalikult (liitmine ja lahutamine) harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100;
- liidab ja lahutab ühenimelisi ning erinimelisi murde, mille vähim ühine nimetaja on kuni 100,
- tunneb segaarvude liitmise ja lahutamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel;
- valib harilike murdude liitmisel ja lahutamisel endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- hindab oma arengut matemaatiliste teadmiste ja oskuste omandamisel. arvutab peast ja kirjalikult (korrutamine ja jagamine) harilike murdudega, mille vähim ühine nimetaja on kuni

100;

- korrutab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega;
- jagab harilikke murde omavahel ja murdarve täisarvudega ning vastupidi;
- kasutab mõisteid kordne ja tegur (nt tehes tehteid harilike murdudega, lahendades jaguvuse ülesandeid);
- leiab arvu pöördarvu;
- tunneb pöördarvu mõistet;
- tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid;
- tunneb lihtmurdude korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel;
- tunneb segaarvude korrutamise ja jagamise eeskirju ja rakendab neid arvutamisel;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- hindab oma arengut harilike murdude korrutamise ja jagamise oskuste omandamisel.

Protsent

selgitab protsendi mõistet;

- teab, et protsent on üks sajandik osa tervikust;
- leiab osa tervikust;
- leiab osa tervikust nii ühikumeetodi kui algoritmi abil;
- teisendab lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ja hariliku murru lõplikuks kümnendmurruks või lõpmatuks perioodiliseks kümnendmurruks;
- leiab arvust protsentides määratud osa;
- nimetab probleemide lahendamise skeemi (nt Pólya vmt) etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi protsentülesande lahendamiseks;
- valib protsentülesande (osa leidmine tervikust) lahendamiseks sobivad lahendusstrateegiad ja lahendustee ning hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;

- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- lahendab igapäevaelule tuginevaid ülesandeid protsentides määratud osa leidmisele (k.a intressiarvutused);
- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmiseks;
- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid protsentides määratud osa leidmise kohta;
- modelleerib õpetaja juhendamisel lihtsamas reaalses kontekstis esineva probleemi, mis sisaldab protsenti;
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
- hindab oma arengut protsendi mõiste omandamisel ja osa leidmisel tervikust.

Geomeetria

- joonestab ringi nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetriaprogrammi;
- teab ringjoone keskpunkti, raadiuse ja diameetri tähendust;
- joonestab etteantud raadiuse või diameetriga ringjoont;
- selgitab π (Pii) tähendust ja seost ringjoone pikkusega;
- leiab katseliselt arvu π ligikaudse väärtuse;
- arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala;
- eristab ringi ja ringjoont;
- teab ja kasutab ringjoone pikkuse valemi tähist C;
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
- hindab oma arengut ringi ja ringjoone mõiste omandamisel ja ringjoone pikkuse ning ringi pindala arvutamisel.
- teab sektordiagrammi ning loeb sellelt andmeid;
- joonestab sektoreid; loeb andmeid sektordiagrammilt;
- illustreerib joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil arvandmestikku sektordiagrammiga;

- joonestab sektordiagramme joonestusvahendite ja joonestusprogrammi abil;
- analüüsib, milliseid andmeid esitada tabelina, milliseid joon-, tulp- või sektordiagrammina, põhjendab valikut.
- hindab oma arengut sektordiagrammi mõiste omandamisel ja sektordiagrammi joonestamise ning sellelt andmete lugemise osas;
- rakendab oma teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete joonestab joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;
- teab ja tunneb telgsümmeetrilisi kujundeid;
- joonestab sirge (ja punkti) suhtes antud punktiga sümmeetrilise punkti, antud lõiguga sümmeetrilise lõigu ning antud kolmnurga või nelinurgaga sümmeetrilise kujundi;
- toob näiteid õpitud geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuurist ja kujutavast kunstist, kasutades IKT võimalusi (näiteks internetiotsing,
- pildistamine, mobiilirakendused);
- eristab joonisel sümmeetrilised kujundid;
- eristab tsentraalsümmeetrilisi kujundeid;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi sümmeetriat sisaldavate probleemülesannete lahendamisel;
- hindab oma arengut sümmeetria mõiste omandamisel.
- joonestab joonestusvahendite ja IKT-vahendite abil lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja;
- poolitab sirkli ja joonlauaga lõigu ning joonestab keskristsirge;
- poolitab sirkli ja joonlauaga nurga;
- joonestab IKT-vahendite abil lõigu keskristsirge ja nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- hindab oma arengut lõigu ja nurga poolitamise omandamisel.
- joonestab ning tähistab kolmnurga nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetria programmi;
- näitab joonisel ning nimetab kolmnurga tippe, külgi ja nurki;

- leiab jooniselt ja nimetab kolmnurga lähisnurki, vastasnurki, lähiskülgi ja vastaskülgi;
- teab ja kasutab nurga sümboleid;
- joonestab kolmnurga kolme külje järgi, kahe külje ja nendevahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi;
- rakendab ülesandeid lahendades kolmnurga sisenurkade summat;
- teab kolmnurga sisenurkade summat ja rakendab seda puuduva nurga leidmiseks;
- põhjendab, kas kolmnurgad on võrdsed või ei ole kolmnurkade võrdsuse tunnuste abil;
- teab kolmnurkade võrdsuse tunnuseid KKK, KNK, NKN ning kasutab neid ülesandeid lahendades;
- hindab oma arengut kolmnurga võrdsuse tunnuste omandamisel ja teab kolmnurga sisenurkade summat. Liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi;
- näitab joonisel ning nimetab kolmnurga tippe, külgi ja nurki;
- liigitab jooniste ning etteantud andmete (nt info antud tekstina) kolmnurki nurkade ja külgede järgi;
- näitab ja nimetab täisnurkse kolmnurga külgi;
- näitab ning nimetab võrdhaarses kolmnurgas külgi ja nurki;
- teab võrdhaarse kolmnurga omadusi ja kasutab neid ülesandeid lahendades
- joonestab ning tähistab kolmnurga nii joonestusvahendite abil kui ka kasutades interaktiivset geomeetria programmi;
- joonestab teravnurkse, täisnurkse ja nürinurkse kolmnurga;
- joonestab erikulgse, võrdkulgse ja võrdhaarse kolmnurga;
- joonestab õpitud kolmnurki arvutiprogrammi abil; arvutab kolmnurga ümbermõõdu;
- joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala;
- tunneb mõisteid alus ja kõrgus, joonestab iga kolmnurga igale alusele kõrguse
- mõõdab kolmnurga aluse ja kõrguse;
- mõistab ja selgitab pindala mõistete tähendust;
- teab ja rakendab kolmnurga pindala valemit, eristab täisnurkse kolmnurga pindala valemit;

- hindab oma arengut kolmnurga übermõõdu ja pindala arvutamise mõiste omandamisel;
- valib ülesande lahendamiseks sobiva lahendustee kasutades sobivaid lahendusstrateegiaid ning hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute kolmnurki sisalduvate tundmatute probleemülesannete lahendamisel.

Positiivsed ja negatiivsed täisarvud.

- loeb ja kirjutab täisarve;
- selgitab negatiivsete arvude tähendust, toob nende kasutamise kohta elulisi näiteid;
- leiab arvu vastandaru;
- teab, et naturaalarvud koos oma vastandaruvedega ja arvuga null moodustavad täisarvude hulga;
- teab, et vastandaruvede summa on null;
- järjestab ja võrdleb täisarve;
- võrdleb täisarve ja järjestab neid;
- teab arvtelje ja arvkiire erinevusi ja sarnasusi;
- leiab kahe punkti vahelise kauguse arvteljel;
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);
- hindab oma arengut täisarvude tundmaõppimisel.
- arvutab peast ja kirjalikult täisarvudega;
- liidab ning lahutab positiivsete ja negatiivsete täisarvudega, tunnebarvutamise reegleid;
- avab sulud; NÄIDE $-(+5)$; $+(-8)$
- teab, et vastandaruvede summa on null, ja rakendab seda teadmist arvutustes;
- rakendab korrutamise ning jagamise reegleid positiivsete ja negatiivsete täisarvudega arvutades;
- rakendab tehete järjekorda;
- lahendab mitmetehtelisi tekstülesandeid;

- koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid, mis sisaldavad negatiivseid arve (või ka arvu absoluutväärtust);
- leiab arvu absoluutväärtuse;
- teab arvu absoluutväärtuse geomeetrilist tähendust;
- leiab täisarvu absoluutväärtuse;
- nimetab probleemide lahendamise skeemi (nt Pólya vmt) etappe ja kasutab probleemide lahendamise skeemi ülesande lahendamiseks;
- valib täisarve sisaldavate ülesannete lahendamiseks sobiva lahendustee, kasutades sobivaid lahendusstrateegiaid ning hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- kasutab taskuarvutit/kalkulaatorit (veebis, rakenduses jne) arvutuste kontrollimiseks;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- hindab oma arengut täisarvudega arvutamise oskuste omandamisel.

Koordinaattasand

- joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate;
- määrab punkti koordinaate koordinaatteljestikus;
- joonistab ja loeb temperatuuri ning liikumise graafikut;
- joonestab lihtsamaid temperatuuri ja liikumise graafikuid;
- loeb andmeid temperatuuri ja liikumise graafikutelt;
- kasutab andmete kogumiseks erinevaid meetodeid (mõõtmine, küsimustik);
- teab koordinaattasandi telgede nimetusi;
- valib endale sobiva lahendustee ja hindab kriitiliselt saadud tulemust;
- kontrollib ja hindab oma lahenduskäikude tulemust;
- rakendab omandatud teadmisi ja oskusi uute tundmatute probleemülesannete lahendamisel;
- kasutab matemaatika õppimisel erinevaid õpistrateegiaid (sh kordamine, märkmete tegemine, analoogiate loomine, üldistamine);

- hindab oma arengut koordinaatteljestiku mõiste omandamisel ja punkti asukoha määramisel koordinaatteljestikus.

1.6. Mida õpime 4. klassis?

Neljandas klassis õpitakse nelja suuremat teemat:

Arvud miljonini

- Arvude ehitus kümnendsüsteemis.
- Arvu järk, järguühikud, järkarvude summa.
- Naturaalarvu kujutamine arvteljel.
- Naturaalarvude liitmine ja lahutamine.
- Naturaalarvude korrutamine ja jagamine
- Tehete järjekord avaldises

Põhimõisted: naturaalarv, arvu järgud, järguühikud, järkarvud, järkarvude summa, järguühikute kordsete summa, kümnendsüsteem, võrdus, võrratus, arvtelg

Liitmise ja lahutamise omadused peastarvutamisel.

Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.

Põhimõisted: liidetav, summa, vähendatav, vähendaja, vahe

Korrutamise omadused.

Naturaalarvude korrutamine peast ja kirjalikult.

Põhimõisted: tegur, korrutis, tegurite vahetuvus ja rühmitamine, osakorrutis

Naturaalarvude jagamine peast ja kirjalikult.

Jäägiga jagamine.

Arv null tehetes.

Põhimõisted: jagatav, jagaja, jagatis, jääk, järkarv, jaguvus

Täht võrduses.

Tehete järjekord.

Põhimõisted: avaldis, arvavaldis, avaldise väärtus, tundmatu, analoogia

Harilik murd

Põhimõisted: murru lugeja, murru nimetaja, tervik, osa

Mõõtühikud

- Pikkusühikud
- Massi-ja mahuühikud
- Rahaühikud
- Ajaühikud ja kiirus
- Temperatuuri mõõtmine

Põhimõisted mõõtühik, nimega arv, millimeeter (mm), sentimeeter (cm), detsimeeter (dm), meeter (m), kilomeeter (km).

Põhimõisted: massiühikud, mahuühikud, nimega arvud, gramm (g), kilogramm (kg), tonn (t) milliliiter (ml), sentiliiter (cl), detsiliiter (dl), liiter (l)

Põhimõisted: rahatäht, münt, euro (€), sent (s)

Põhimõisted. sekund (s), minut (min), tund (h), sajand (saj), aasta (a) kiirusühikud, kiirus, teepikkus, aeg, meetrit sekundis (m/s), meetrit minutis (m/min), kilomeetrit tunnis (km/h)

Temperatuuri mõõtmine.

Põhimõisted: temperatuur, külmakraadid, skaala, nimega arvud, kraad (celsius °C)

Geomeetria

- ruut
- kolmnurk
- ristkülik

Kolmnurga, ruudu ja ristküliku joonestamine. Kolmnurga, ristküliku ja ruudu ümbermõõdu arvutamine. Põhimõisted ümbermõõt, ümbermõõdu tähis P

1.7. Mida õpime 5. klassis?

Matemaatikas on 5. klassis neli suuremat teemat:

Arvud miljardini. Arvutamine naturaalarvudega

- Arvu ehitus kümnendsüsteemis ja naturaalarvude ümardamine;
- Neli põhitehet naturaalarvudega. Arvu kuup. Arvavaldisel väärtus ja lihtsustamine;
- Jaguvus. Jaguvustunnused. Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud. Kordarvud.
- *Arvu ehitus kümnendsüsteemis ja naturaalarvude ümardamine*
- Arvu ehitus.
- Miljonite klass ja miljardite klass.
- Naturaalarvu kujutamine arvkiirel.
- Naturaalarvude võrdlemine.
- Naturaalarvu ümardamine.

Mõisted: naturaalarvud, arvu klassid (ühtede klass, tuhandete klass, miljonite klass, miljardite klass), arvkiir, kümnendsüsteem, järkarv, järguühik, järguühiku kordne, arvu kujutis, kujutamisühik, võrratuse märgid, ümardamine, ligikaudne arv.

2. Neli põhitehet naturaalarvudega. Arvu kuup. Arvavaldisel väärtus ja lihtsustamine.

- Neli põhitehet naturaalarvudega.
- Liitmis- ja korrutamistehte põhiomadused ning nende rakendamine.
- Tehete järjekord.
- Arvu ruut.
- Arvu kuup.
- Avaldisel väärtuse arvutamine.
- Arvavaldisel lihtsustamine (sulgude avamine, ühise teguri sulgudest väljatoomine).
- Probleemülesannete lahendamise skeem.

Mõisted: arvavaldis, arvu ruut, arvu kuup, arvavaldisel lihtsustamine

3. Jaguvus. Jaguvustunnused. Arvu tegurid ja kordsed. Algarvud. Kordarvud.

- Paaris- ja paaritud arvud.
- Arvude jaguvus. Jaguvuse omadused.
- Jaguvuse tunnused (2-ga, 3-ga, 5-ga, 10-ga).
- Arvu tegurid ja kordsed. Arvude suurima ühisteguri ja vähima ühiskordse leidmine.
- Alg- ja kordarvud.
- Arvu esitus algtegurite korrutisena.

Mõisted: paaris- ja paaritud arvud, jaguvus, arvu tegurid, arvu kordsed, arvude suurim ühistegur (SÜT), arvude vähim ühiskordne (VÜK), algarv, kordarv, algtegur, algteguriteks lahutamine, jaguvustunnus, ristsumma, algoritm.

Kümnendmurd. Arvutamine kümnendmurdudega.

1. Kümnendmurd

- Murdarv.
- Harilik murd.
- Kümnendmurd.
- Kümnendmurru ehitus.
- Kümnendmurru ümardamine.
- Mõõtühikud. Mõõtühikute süsteem.

Mõisted: murdarv, harilik murd, murru lugeja, murru nimetaja, murrujoon, kümnendmurd, kümnendmurru täisosa ja murdosa, kümnendkohad, kümnendikud, sajandikud, tuhandikud, ratsionaalarvud, pikkusühik, pindalaühik.

2. Kümnendmurdude liitmine ja lahutamine, korrutamine ja jagamine.

- Neli põhitehet kümnendmurdudega.
- Tehete järjekord.

Andmed.

- Andmed. Arvandmete illustreerimine.

- Arvandmete kogumine ja korrastamine.
- Arvude aritmeetiline keskmine.

Mõisted: sagedus, sagedustabel, skaala, diagramm, tulpdiaagramm, joondiaagramm, aritmeetiline keskmine.

Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine.

- Sirglõik. Murdjoon. Kiir. Sirge.
- Nurk. Nurga suurus. Nurkade liigid. Sirged tasandil. Ruumala.
- Ruumalaühikud. Plaanimõõt.
- Mõõtkava.

1. Sirglõik. Murdjoon. Kiir. Sirge. Nurk. Nurga suurus. Nurkade liigid.

- Sirge, lõik ja kiir.
- Nurkade liigid.
- Nurga suurus ja selle mõõtmine.

Mõisted: sirglõik, murdjoon, kiir, sirge, nurk, nurga tipp, nurga haar, nurkade liigid, sirgnurk, täisnurk, nürinurk, teravnurk, nurgakraad, mall, kõrvunurgad, tippnurgad

2. Sirged tasandil

- Lõikuvad-, ristuvad- ja paralleelsed sirged.

Mõisted: Lõikepunkt, paralleelsed -, lõikuvad - ning ristuvad sirged, lüke ehk paralleellüke, ristuvad lõigud.

3. Ruumala. Ruumalaühikud.

- Ruumala.
- Kuubi ja risttahuka pindala ning ruumala.
- Ruumalaühikud.

Mõisted: Kuup ja risttahukas, ruumala, ruumalaühikud (mm^3 , cm^3 , dm^3 , m^3 , liiter, detsiliiter, sentiliiter), ühikkuup, kuubi ruumala, risttahuka ruumala, pinnalaotus.

4. Plaanimõõt. Mõõtkava.

- Plaanimõõt.

Mõisted: plaan, plaanimõõt, mõõtkava.

1.8. Mida õpime 6. klassis?

Matemaatikas on 6. klassis viis suuremat teemat:

Harilikud murrud

- Harilik murd, selle põhiomadus.
- Harilike murdude võrdlemine.
- Harilike murdude teisendamine (liigmurd segaarvuks ja segaarv liigmurruks).
- Harilike murdude teisendamine kümnendmurdudeks ja vastupidi.
- Tehted harilike murdudega.

Põhimõisted: Harilik murd, murru lugeja, murru nimetaja, murrujoon, taandumatu murd, lihtmurd, liigmurd, segaarv, ühenimelised murrud, erinimelised murrud, hariliku murru põhiomadus, murru taandamine, murru laiendamine, murru laiendaja, arvu kordne, arvude ühiskordne kümnendmurd, lõplik kümnendmurd, lõpmatu kümnendmurd, lõpmatu perioodiline kümnendmurd, perioodiline kümnendmurd, kümnendmurru periood, kümnendlähend Ühenimeliste murdude liitmine ja lahutamine.

Erinimeliste murdude liitmine ja lahutamine.

Segaarvude liitmine ja lahutamine. Harilike murdude korrutamine.

Harilike murdude jagamine.

Segaarvude korrutamine ja jagamine Pöördarvud.

Protsent.

- Protsendi mõiste.
- Osa leidmine tervikust.
- Protsendi teisendamine kümnendmurruks.

Põhimõisted: protsent, osamäär, protsendimäär, laen, intress, intressimäär, lihtintress.

Geomeetria

- Ring ja ringjoon
- Peegeldus sirgest ja punktist
- Lõigu ja nurga poolitamine
- Kolmnurk

Ring ja ringjoon, nende joonestamine. Ringjoone pikkus ja ringi pindala. Ringi sektor. Sektordiagramm. Peegeldus sirgest. Peegeldus punktist. Lõigu poolitamine. Antud sirge ristsirge. Nurga poolitamine. Kolmnurga elemendid. Kolmnurga nurkade summa. Kolmnurkade liigitamine. Kolmnurga joonestamine. Kolmnurga übermõõt ja pindala.

Põhimõisted: Ringjoone raadius, diameeter, ringi keskpunkt; ringjoon, ring, ringjoone pikkus, ringi pindala, arv π (Pii).

Põhimõisted: Ringi sektor, sektordiagramm, täispööre.

Põhimõisted: Telgsümmeetria, sümmeetriatelg, peegeldustelg, kujutis, tsentraalsümmeetria, telgsümmeetiline kujund, võrdsed kujundid, punkti kaugus sirgest

Põhimõisted: lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja, lõigu poolitamine, ristsirge.

Kolmnurk, selle elemendid. Kolmnurga nurkade summa. Kolmnurga lähisküljed, lähisnurgad. Kolmnurkade võrdsuse tunnused. (KKK, KNK, NKN). Kolmnurga joonestamine (kolme külje järgi, kahe külje ja nendevahelise nurga järgi ning ühe külje ja selle lähisnurkade järgi). Kolmnurkade liigitamine.

Põhimõisted: teravnurkne kolmnurk, nürinurkne kolmnurk, täisnurkne kolmnurk, kaatet, hüpotenuus, võrdkülgne kolmnurk, erikülgne kolmnurk, võrdhaarne kolmnurk, haar, alus, tipunurk, alusnurk.

Põhimõisted: kolmnurga alus, kolmnurga kõrgus, kolmnurga pindala, kolmnurga übermõõt, täisnurkse kolmnurga pindala.

Positiivsed ja negatiivsed täisarvud

Positiivsed ja negatiivsed arvud arvteljel. Arvude järjestamine. Tehted erimärgiliste täisarvudega.

Põhimõisted: Negatiivne arv, positiivne arv, vastandarvudtäisarvud, arvtelg, nullpunkt, kujutamisühik, punkti koordinaat., arvu absoluutväärtus.

Kordinaattasand.

Punkti asukoht tasandil. Temperatuuri graafik, ühtlase liikumise graafik ja teised empiirilised graafikud.

Põhimõisted: kordinaattasand, kordinaatide alguspunkt e. nullpunkt, abstsissstelg, ordinaattelg, kordinaatveerand, kordinaatteljestik, punkti abstsiss, punkti ordinaat.

1.9. Kuidas õpime 4. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppemeetodid:

- selge, modelleeriv etteõpetus (õpetaja näitab samm-sammult) ja kohe järgnev tehnikakordus;
- probleemi- ja uurimis põhine õpe (õpilased avastavad, analüüsivad, arutlevad);
- mänguline õppimine ja konkurents (loendamis-, rütmi- ja võistlusmängud);
- koostööõpe (paarid, rühmad, rollijaotus);
- diferentseerimine (lihtsustatud ja süvendatud ülesanded, toetavad abivahendid);
- visuaalne õppimine (materjalid, mudelid, skeemid);
- digipõhine õppimine ja andmetöö (tabelid, diagrammid, lihtne programmeerimine);
- kujundav hindamine (kiire tagasiside, enese- ja kaaslaste hindamine, portfoolio).

Praktilised tegevused:

- Peastarvutamine
- Kordamine, juhendi järgi ülesande lahendamine
- Õppetöö kaardid: juhised tehete jaoks
- kalkulaatorivaba päev
- reaalsed kontekstülesanded (ostlemine, retseptid, ajaplaanid jmt)
- miniprojektid (mõõtmine, andmed, esitlemine)
- mõõtmislaborid, mõõteriistade kasutamine
- joonestamine, plaanide koostamine

- vaatlusprojektid, andmete tõlgendamine
- graafiku lugemine, mustrite märkamine, paarisülesanded
- loogikaharjutused
- "Leia viga" harjutused
- digitehnoloogiatega kasutamine
- rühmatööd, esitlused, kaaslastele teema selgitamine
- enesehindamine

Kasutusel olevad materjalid:

- Kaasik, K. (2021). Matemaatika õpik 4. klassile I osa. Kirjastus Avita.
- Kaasik, K. (2021). Matemaatika õpik 4. klassile II osa. Kirjastus Avita.
- Kaasik, A. (2011). Matemaatika kontrolltööd ja tunnikontrollid 4. klassile. Kirjastus Avita.
- Saks, M. (2014). Matemaatika töövihik 4. klassile I osa. Kirjastus Avita.
- Saks, M. (2014). Matemaatika töövihik 4. klassile II osa. Kirjastus Avita.

1.10. Kuidas õpime 5. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Omandatakse naturaalarvude ja kümnendmurdudega kirjaliku, kalkulaatoril ja peast arvutamise oskus. Õpitakse arvandmeid korrastama ja võrdlema. Tutvustatakse õpilastele lihtsamate geomeetriliste kujundite (lõik, kiir, sirge, nurk) ja ruumiliste kujundite (kuup, risttahukas) omadusi. Õpitakse tundma mõõtühikute vahelisi seoseid. Matemaatikat õppides tutvuvad õpilased loogiliste arutluste meetoditega.

Õppemeetodid:

- selge, modelleeriv etteõpetus (õpetaja näitab samm-sammult) ja kohe järgnev tehnikakordus;
- probleemi- ja uurimispõhine õpe (õpilased avastavad, analüüsivad, arutlevad);
- mänguline õppimine ja konkurents (loendamis-, rütmi- ja võistlusmängud);
- koostööõpe (paarid, rühmad, rollijaotus);

- diferentseerimine (lihtsustatud ja süvendatud ülesanded, toetavad abivahendid);
- visuaalne õppimine (materjalid, mudelid, skeemid);
- digipõhine õppimine ja andmetöö (tabelid, diagrammid, lihtne programmeerimine);
- kujundav hindamine (kiire tagasiside, enese- ja kaaslase hindamine, portfoolio).

Praktilised tegevused:

- Peastarvutamine
- Kordamine, juhendi järgi ülesande lahendamine
- Õppetöö kaardid: juhised tehete jaoks
- kalkulaatorivaba päev
- reaalsed kontekstülesanded (ostlemine, retseptid, ajaplaanid jmt)
- miniprojektid (mõõtmine, andmed, esitlemine)
- mõõtmislaborid, mõõteriistade kasutamine
- joonestamine, plaanide koostamine
- vaatlusprojektid, andmete tõlgendamine
- graafiku lugemine, mustrite märkamine, paarisülesanded
- loogikaharjutused
- "Leia viga" harjutused
- digitehnoloogiate kasutamine
- rühmatööd, esitlused, kaaslastele teema selgitamine
- enesehindamine

Kasutusel olevad materjalid:

- Kaasik, K. (2025). Matemaatika 5. klassile I osa. Kirjastus Avita.
- Kaasik, K. (2025). Matemaatika 5. klassile II osa. Kirjastus Avita.
- Nurk, E., Telgmaa, A. (2012). Matemaatika 5. klassile I osa. Tallinn: Koolibri.
- Nurk, E., Telgmaa, A. (2013). Matemaatika 5. klassile II osa. Tallinn: Koolibri.

- Oja, M. (2018). Matemaatika kinnistamisülesanded 5. klassile“. Tallinn: Koolibri.
- Piht, S., Saarna, M. (2015). Matemaatika probleemülesannete töövihik teisele kooliastmele. Tallinn: Maurus.
- Saks, M. (2025). Matemaatika töövihik 5. klassile I osa. Kirjastus Avita.
- Saks, M. (2025). Matemaatika töövihik 5. klassile II osa. Kirjastus Avita.
- Veelmaa, A. (2020). Matemaatika töövihik 5. klassile. Kirjastus Maurus.

1.11. Kuidas õpime 6. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppemeetodid:

- selge, modelleeriv etteõpetus (õpetaja näitab samm-sammult) ja kohe järgnev tehnikakordus;
- probleemi- ja uurimis põhine õpe (õpilased avastavad, analüüsivad, arutlevad);
- mänguline õppimine ja konkurents (loendamise-, rütmi- ja võistlusmängud);
- koostööõpe (paarid, rühmad, rollijaotus);
- diferentseerimine (lihtsustatud ja süvendatud ülesanded, toetavad abivahendid);
- visuaalne õppimine (materjalid, mudelid, skeemid);
- digipõhine õppimine ja andmetöö (tabelid, diagrammid, lihtne programmeerimine);
- kujundav hindamine (kiire tagasiside, enese- ja kaaslase hindamine, portfoolio).

Praktilised tegevused:

- Peastarvutamine
- Kordamine, juhendi järgi ülesande lahendamine
- Õppetöö kaardid: juhised tehete jaoks
- kalkulaatorivaba päev
- reaalsed kontekstülesanded (ostlemine, retseptid, ajaplaanid jmt)
- miniprojektid (mõõtmine, andmed, esitlemine)
- mõõtmislaborid, mõõteriistade kasutamine

- joonestamine, plaanide koostamine
- vaatlusprojektid, andmete tõlgendamine
- graafiku lugemine, mustrite märkamine, paarisülesanded
- loogikaharjutused
- "Leia viga" harjutused
- digitehnoloogia kasutamine
- rühmatööd, esitlused, kaaslastele teema selgitamine
- enesehindamine

Kasutusel olevad materjalid:

- Kaljas, T. (2019). Kas oskad? Matemaatika kontrolltööd 6. klassile. Tallinn: Koolibri.
- Kaljas, T., Nurk, E. (2013). Matemaatika töövihik 6. klassile. Tallinn: Koolibri.
- Nurk, E., Telgmaa, A. (2013). Matemaatika 6. klassile, 1. osa. Tallinn: Koolibri.
- Nurk, E., Telgmaa, A. (2014). Matemaatika 6. klassile, 2. osa. Tallinn: Koolibri.
- Oja, M. (2004). Matemaatika kinnistamisülesanded 6. klassile. Tallinn: Koolibri.
- Oja, M. (2017). Matemaatika kinnistamisülesanded 6. klassile. Tallinn: Koolibri.
- Veelmaa, A. (2018). Matemaatika töövihik 6. klassile. Kirjastus Maurus.

1.12. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisideandmine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme matemaatikas:

- Õppetunni või muu õppetegevuse vältel antakse õpilasele tagasisidet aine ja ainevaldkonna teadmistest ja oskustest ning õpilase hoiakutest ja väärtustest.
- Koostöös kaaslaste ning õpetajaga saab õpilane seatud eesmärkide ja õpitulemuste põhjal täiendavat, julgustavat ning konstruktiivset tagasisidet oma tugevuste ja nõrkuste kohta.
- Keskendutakse eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega.

- Kokkuvõtval hindamisel võrreldakse õpilase saavutusi taotletavate õpitulemustega.
- Praktiliste tööde ja ülesannete puhul hinnatakse nii tulemust kui ka protsessi.

2. LOODUSÕPETUS

2.1. Miks õpime?

II kooliastme loodusõpetuse õppimise ja õpetamise üldeesmärgid:

- Ärgitada uurimishuvi;
- Õppida sihipäraselt vaatlust ja andmete kogumist;
- Rakendada teaduslikku meetodit ja tehnoloogiat;
- Mõista elusa ja eluta looduse seoseid ning inimtegevuse mõju;
- Rakendada loodusteaduseid ja tehnoloogiat praktiliselt (inseneriõpe);
- Leidma ja esitama loodusteaduslikku infot digivahendite abil;
- Väärtustada elurikkust ja säästvat arengut praktiliste tegevuste kaudu;
- Lõimida kunst ja kommunikatsioon teadusliku tööga.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas eesmärgid toetavad õpilase üldist arengut:

- arendab vaatlus- ja analüüsioskust (tähelepanu, andmete kogumine, järelduste tegemine);
- kasvatab kriitilist mõtlemist ja uurimisoskust (küsimuste püstitamine, hüpoteeside testimine);
- toetab vastutustunnet ja empaatiat looduse ning elusolendite suhtes;
- tugevdab praktilisi oskusi (mõõtmine, eksperimendi läbiviimine, ohutus looduses);
- arendab suhtlus- ja esitlusoskust (vaatlusaruanded, rühmatööd, arutelud);
- toetab enesejuhtimise ja koostööoskust (projektitöö, rollijaotus, vastutusülesanded);
- soodustab tervisekäitumist ja looduses viibimise positiivseid mõjusid heaolule.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- eesti keel: vaatlusraportide ja kokkuvõtete kirjutamine, sõnavara õppimine, suuline esitus;
- matemaatika: mõõtmised, andmete kogumine, tabelite ja diagrammide koostamine, numbriline analüüs;
- kunst: loodusvaatluste illustratsioonid, looduse põhised visuaalprojektid;
- muusika/liikumisõpetus: loodusteemalised tegevused, õuesõpe ja rütmiliikumised;
- tehnoloogia: lihtsate mõõtmisvahendite kasutus, andmete digiallikate salvestamine ja digidokumenteerimine;
- inimeseõpetus: looduses viibimise tervisemõjude käsitlemine, loodussäästlik käitumine.

2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- koostab loodusteaduslikke mudeleid, selgitab mudelite toel objekte ja nähtusi: päikesesüsteemi ehitust ning planeetide liikumist, öö ja päeva ning aastaegade vaheldumist;
- leiab infot objektide ja nähtuste kohta, hindab info usaldusväärsust õpetaja abiga, koostab ja esitab valitud ülevaateid teemal maailmaruum;
- arutleb looduse ja maailmaruumi uurimise vajalikkuse üle; toob näiteid, kuidas teadlased koguvad tõendusmaterjali;
- uurib valguse neeldumist, peegeldumist ja murdumist, seostab neid nähtustega keskkonnas.
- Kirjeldab maailma poliitilise kaardi järgi etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit.
- Tunneb ja näitab gloobusel ja kaardil mandreid ja ookeane ning suuremaid Euroopa riike;
- Teab, et atlases on kohanime register, mille abil saab tundmatu koha leida. Leiab õpetaja suunamisel registri järgi vajaliku koha.
- Toob näiteid erinevate looduskatastroofide kohta ning kirjeldab nende mõju loodusele ja inimeste tegevusele.
- Nimetab gloobuse ja kaartide kui Maa mudelite piiranguid (nt gloobuse järgi on raskem nt. marsruuti koostada, kaardid võivad vananeda), arutleb digikaartide eelistest.
- nimetab elu tunnused ja võrdleb nende avaldumist erinevatel organismidel (taimed, loomad,

seened, bakterid);

- kasutab mikroskoopi;
- selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust;
- arutleb bakterite tähtsuse üle looduses ja inimese elus;
- toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis;
- toob näiteid elu tekkest ja arengust Maal.
- seostab inimese elundkonnad vastavate elunditega ja nende ülesannetega;
- analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitlust;
- põhjendab tervislike eluviiside olulisust;
- põhjendab looduse ja oma elukeskkonna tundmise ja hoidmise vajalikkust;
- selgitab taimede, loomade, seente ja mikroorganismide tähtsust inimese elus;
- toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu.

2.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpetaja:

Kes me oleme?

Fookus: elusolendid ja inimene kui eluslooduse osa

Õpilane:

- nimetab elu tunnused ja võrdleb nende avaldumist erinevatel organismidel;
- selgitab ühe- ja hulkraksete organismide erinevust;
- kirjeldab inimese elundkondi ja seostab need vastavate elundite ning ülesannetega;
- analüüsib lihtsa katse või mudeli abil elundi või elundkonna talitlust;
- võrdleb inimest teiste selgroogsete loomadega;
- selgitab taimede, loomade, seente ja mikroorganismide tähtsust inimese elus;
- selgitab inimese põlvnemist lihtsustatud kujul;

- põhjendab tervislike eluviiside olulisust.

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Maa ja universum kui elukeskkond

Õpilane:

- kirjeldab Päikest, tähti ja galaktikaid ning nende paiknemist universumis;
- selgitab Päikesesüsteemi ehitust mudeli abil;
- leiab gloobuselt ja kaardilt mandrid, ookeanid, Euroopa suuremad riigid ning Eesti asukoha;
- iseloomustab Eesti geograafilist asendit Euroopas;
- mõistab, et Maa ja universum on kujunenud pika aja jooksul.

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: teaduslik selgitamine ja maailma kujutamine

Õpilane:

- koostab ja kasutab mudeleid ning jooniseid loodusnähtuste selgitamiseks;
- otsib õpetaja juhendamisel infot, hindab selle usaldusväärsust ning koostab ülevaateid;
- esitab oma teadmisi suuliselt, kirjalikult ja visuaalselt;
- osaleb aruteludes ning põhjendab oma mõtteid.

Kuidas maailm toimib?

Fookus: protsessid ja seaduspärasused looduses

Õpilane:

- selgitab Päikese rolli Maa peamise energiaallikana;
- selgitab öö ja päeva ning aastaaegade vaheldumist;
- uurib valguse neeldumist, peegeldumist ja murdumist ning seostab neid igapäevaste nähtustega;
- kirjeldab organismide eluavaldusi ja kohastumusi;
- toob näiteid looduskatastroofidest ja kirjeldab nende mõju loodusele ja inimese tegevusele;
- mõistab põhjus-tagajärg seoseid looduses.

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: süsteemid looduses ja inimese kehas

Õpilane:

- kirjeldab Päikesesüsteemi, Maad ja organismi kui omavahel seotud süsteeme;
- mõistab, et tervik koosneb omavahel seotud osadest;
- teeb koostööd kaaslastega ühiste ülesannete lahendamisel.

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: looduse väärtustamine ja vastutustundlik hoiak

Õpilane:

- põhjendab looduse ja elukeskkonna tundmise ning hoidmise vajalikkust;
- selgitab, kuidas inimese käitumine mõjutab elusorganisme ja keskkonda;
- kujundab hooliva suhtumise loodusesse ja elusolenditesse;
- toimib eakohaselt keskkonnateadliku tarbijana.

2.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

Kes me oleme?

Fookus: inimene kui looduskeskkonnast sõltuv ja seda mõjutav olend

Õpilane:

- selgitab, miks vesi ja õhk on inimese eluks hädavajalikud;
- seostab hapniku rolli hingamise, põlemise ja kõdunemisega;
- selgitab, kuidas inimese tegevus mõjutab veekogusid ja elusorganisme;
- analüüsib oma pere veetarbimist ja teeb ettepanekuid vee säästmiseks;
- mõistab inimese vastutust looduskeskkonna säilitamisel;

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Eesti ja Läänemeri osana looduslikest süsteemidest

Õpilane:

- leiab kaardilt Eesti suuremad jõed, järved ja sood ning kirjeldab nende asendit;
- leiab kaardilt Läänemere äärsed riigid ning olulisemad lahed, väinad ja saared;
- seostab Eesti geograafilist asendit ilmastiku ja veekogude eripäradega;
- mõistab, et looduslikud süsteemid on kujunenud pika aja jooksul.

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: uurimuslik töö ja teaduslik selgitamine

Õpilane:

- leiab infot objektide ja nähtuste kohta, hindab info usaldusväärsust õpetaja abiga ning koostab ülevaateid;
- sõnastab koos kaaslastega uurimisküsimuse või hüpoteesi ja kavandab uurimuse;
- kogub, vormistab ja esitleb andmeid;
- kasutab uurimiseks tehnilisi abivahendeid (mikroskoop, digitaalsed andurid, luup) ning järgib ohutusnõudeid;
- pakub võimalusi katsetulemuste usaldusväärsuse suurendamiseks ning leiab katses mõjuteguri;
- arutleb looduse ja ilma uurimise vajalikkuse üle ning toob näiteid teadlaste tööst.

Kuidas maailm toimib?

Fookus: looduslikud protsessid ja ringed

Õpilane:

- iseloomustab katsete põhjal vee omadusi ja seostab neid looduses toimuvate protsessidega;
- mõõdab aine massi ja vedeliku ruumala ning valmistab lahuse;
- koostab loodusteadusliku mudeli veeringe selgitamiseks;
- selgitab jõe ja järve toimimist ning vee liikumist neis;
- iseloomustab katsete põhjal õhu koostist ja omadusi ning seostab neid ilmastikunähtustega;
- selgitab soode kujunemist ja arengut ning põhjendab soode rohkest Eestis.

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: ökosüsteemid ja koostöö

Õpilane:

- kirjeldab ja võrdleb jõe, järve, mere ja soo elutingimusi;
- nimetab nende ökosüsteemide tüüpilisemaid liike ja kasutab liikide tundmaõppimiseks määrajaid;
- koostab toiduahelaid ja toiduvõrke ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemides;
- töötab rühmas, jagades rolle ja vastutust uurimuslike ülesannete lahendamisel.

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: keskkonnahoid ja kestlik kasutus

Õpilane:

- selgitab vee ja Läänemere reostumise põhjuseid ja tagajärgi;
- kavandab ja teeb koos kaaslastega vee puhastamise katseid;
- põhjendab põhjavee ja veekogude kaitsmise vajadust;
- hindab inimtegevuse mõju vee- ja sookooslustele ning arutleb nende kaitsmise vajalikkuse üle;
- seostab looduse uurimise, kaitse ja majandamise vastavate elukutsetega.

2.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

Kes me oleme?

Fookus: inimene kui looduse kujundaja ja vastutaja

Õpilane:

- hindab inimtegevuse mõju mullale, põllu- ja aiakooslustele ning metsadele;
- selgitab, kuidas inimese tegevus mõjutab elurikkust ja elutingimusi;
- mõistab inimese rolli looduskeskkonna säilitamisel ja kujundamisel;
- seostab looduse uurimise ja majandamise vastavate elukutsetega.

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Eesti loodus ja asustus ajas ja ruumis

Õpilane:

- leiab kaardilt Eesti suuremad sood, kaitsealad ja maakonnakeskused;
- kirjeldab Eesti looduskoosluste ja asulate paiknemist;
- mõistab, et loodus ja asustus on kujunenud pika aja jooksul;
- seostab loodusvarade paiknemist nende kasutamisega.

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: uurimus, põhjendamine ja kavandamine

Õpilane:

- sõnastab uurimisküsimusi ja hüpoteese ning kavandab õpetaja juhendamisel praktilisi töid;
- kasutab sobivaid mõõtevahendeid ning järgib ohutusnõudeid;
- analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uurimistulemusi;
- eristab teaduslikku ja mitteteaduslikku seletust;
- koostab lihtsaid keskkonnanalüüside kavandeid ja põhjendab oma valikuid.

Kuidas maailm toimib?

Fookus: protsessid, aineriingid ja kooslused

Õpilane:

- kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove ning nimetab mulla koostisosi;
- iseloomustab katsete põhjal mulla omadusi ja seostab neid looduses toimuvate protsessidega;
- selgitab mulla kujunemist ja tähtsust looduses;
- kirjeldab mulla elustikku ja mullaorganismide seoseid;
- seostab fotosünteesi, hingamise ja kõdunemise aineriingega;
- selgitab heli levimist ning müra mõju elukeskkonnale;
- kirjeldab metsade, soode, põldude ja aedade toimimist kooslustena.

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: inimese ja looduse süsteemid

Õpilane:

- kirjeldab ja võrdleb aia, põllu, metsa ja asula elutingimusi;
- nimetab nende koosluste tüüpilisemaid liike ning kasutab määrajaid;
- koostab koosluste kohta toiduahelaid ja toiduvõrke;
- selgitab vee-, kanalisatsiooni- ja energiasüsteemide toimimist asulas;
- töötab koostöös kaaslastega ühiste uurimuslike ülesannete lahendamisel.

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: looduskaitse ja kestlik areng

Õpilane:

- hindab inimtegevuse mõju mullale, metsadele, soodele ja asulakeskkonnale;
- põhjendab mulla, metsade, soode ja elurikkuse kaitsmise vajadust;
- teeb ettepanekuid vee, energia ja materjalide säästmiseks;
- põhjendab jäätmete sortimise ja töötlemise vajalikkust;
- hindab taastuv- ja taastumatute loodusvarade kasutamist;
- koostab ammendunud karjääri kasutuskõlblikuks keskkonnaks muutmise kavandi;
- teeb ettepanekuid kodukoha keskkonnaseisundi parandamiseks;
- seostab looduskaitse ja keskkonnahoiu vastavate elukutsetega.

2.6. Mida õpime 4. klassis?

II kooliastme alguses pannakse alus maailmaga tutvumisele ja põhimõistete kujunemisele. Õppes lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Fookus: elusolendid ja inimene kui eluslooduse osa

Õppeteemad

- Elu tunnused
- Organismide mitmekesisus (taimed, loomad, seened, bakterid)

- Ühe- ja hulkraksed organismid
- Elu erinevates keskkonnatingimustes
- Elu teke ja areng Maal
- Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad
- Elundkondade ülesanded ja seos tervislike eluviisidega
- Organismi terviklikkus
- Inimese võrdlus selgroogsete loomadega
- Taimede, loomade, seente ja mikroorganismide tähtsus inimese elus
- Inimese põlvnemine

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Maa ja universum kui elukeskkond

Õppeteemad

- Päike ja tähed
- Päikesesüsteem
- Tähistaevas ja tähtkujud (Suur Vanker, Põhjanel)
- Galaktikad
- Gloobus kui Maa mudel
- Maa kujutamine kaartidel
- Mandrid ja ookeanid
- Suuremad riigid Euroopa kaardil
- Eesti asend Euroopas

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: teaduslik selgitamine ja maailma kujutamine

Õppeteemad (lühivalt)

- Mudelid (Maa, Päikesesüsteem, elundkonnad)

- Kaardid, skeemid ja joonised
- Info otsimine ja esitamine

Kuidas maailm toimib?

Fookus: protsessid ja seaduspärasused looduses

Õppeteemad

- Päike kui Maa energiaallikas
- Öö ja päeva ning aastaaegade vaheldumine
- Valgus ja selle levimine
- Organismide eluavaldused
- Elu erinevates keskkondades
- Looduskatastroofid (vulkaanipursked, maavärinad, tormid, üleujutused)

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: süsteemid looduses ja inimese kehas

Õppeteemad

- Päikesesüsteem kui süsteem
- Maa kui süsteem (mandrid ja ookeanid)
- Organism ja inimese keha kui süsteem

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: looduse väärtustamine ja vastutustundlik hoiak

Õppeteemad

- Elu mitmekesisus ja elukeskkondade haprus
- Inimese tegevuse mõju keskkonnale

2.7. Mida õpime 5. klassis?

5. klassis tegeletakse seoste, protsesside ja uurimise süvendamisega. Õppes lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Fookus: inimene kui looduskeskkonnast sõltuv ja seda mõjutav olend.

Õppeteemad

- Vee ja õhu tähtsus elule
- Hapniku roll looduslikes protsessides (hingamine, põlemine, kõdunemine)
- Inimese tegevuse mõju veekogudele ja elukeskkonnale
- Pere veetarbimine

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Eesti ja Läänemeri osana looduslikest süsteemidest

Õppeteemad

- Eesti jõed ja järved ning nende paiknemine
- Põhjavesi ja allikad
- Soode paiknemine Eestis
- Läänemere asend, ümbritsevad riigid, lahed, väinad, saared
- Ilm Eestis ja ilmaennustus

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: uurimuslik töö ja teaduslik selgitamine

Õppeteemad

- Loodusteaduslik uurimus
- Katsete kavandamine ja läbiviimine
- Mõõtmised ja vaatlused (vesi, õhk, ilm)
- Tulemuste esitamine

Kuidas maailm toimib?

Fookus: looduslikud protsessid ja ringed

Õppeteemad

- Vee omadused (olekud ja muutumine, tihedus, märgamine, soojuspaisumine, vesi kui lahusti)
- Veeringe
- Jõe ja järve toimimine
- Õhu koostis ja omadused
- Õhu liikumine, pilved ja sademed
- Soode teke ja areng

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: ökosüsteemid ja koostöö

Õppeteemad

- Jõgi, järv, meri ja soo elukeskkonnana
- Tootjad, tarbijad ja lagundajad
- Toiduahelad ja toiduvõrgustikud
- Koostöö uurimustes

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: keskkonnahoid ja kestlik kasutus

Õppeteemad

- Vee reostumine ja kaitse
- Vee puhastamine
- Kalapüük ja -kasvatus
- Läänemere reostumine ja kaitse
- Soode tähtsus ja kaitse

2.8. Mida õpime 6. klassis?

6. klassis tegeletakse seoste, protsesside ja uurimise süvendamisega. Õppes lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Fookus: inimene kui looduse kujundaja ja vastutaja

Õppeteemad

- Inimtegevuse mõju mullale, põllule ja aiale
- Inimtegevuse mõju metsadele ja kooslustele
- Inimtegevuse mõju asulakeskkonnale

Kus me asume ajas ja ruumis?

Fookus: Eesti loodus ja asustus ajas ja ruumis

Õppeteemad

- Eesti mullad ja nende kujunemine
- Eesti metsad ja sood
- Eesti loodusvarad
- Eesti asulad ja linnad
- Kaitsealad ja rahvuspargid

Kuidas me ennast väljendame?

Fookus: uurimus, põhjendamine ja kavandamine

Õppeteemad

- Loodusteaduslik uurimus
- Praktilised tööd ja katsed
- Kavandite koostamine (karjäär, roheala, tulevikuasula)

Kuidas maailm toimub?

Fookus: protsessid, aineringsed ja kooslused

Õppeteemad

- Muld elukeskkonnana (koostis, teke, omadused)
- Mullaorganismid ja aineringe
- Vee liikumine mullas (kapillaarsus)
- Fotosüntees, hingamine ja kõdunemine
- Mets, soo, põld ja aed kui kooslused
- Heli levimine ja müra

Kuidas me ennast organiseerime?

Fookus: inimese ja looduse süsteemid

Õppeteemad

- Aed ja põld kui kooslused
- Metsarinded ja metsatüübid
- Asula süsteemid (vesi, energia, jäätmed)

Kuidas hoolime oma planeedist?

Fookus: looduskaitse ja kestlik areng

Õppeteemad

- Mulla kaitse
- Metsade ja soode kaitse
- Loodusvarade kasutamine ja kaitse
- Kestlik areng
- Jäätmed ja ringmajandus
- Koduasula keskkonnaseisund

2.9. Kuidas õpime 4. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Meetoditeks on:

- Õppemängud
- Õppekirjandus
- Digivahendid
- Õppekäigud (rahastus väljastpoolt)
- Näitlikud vahendid
- Katsed
- Õppevideod
- Kirjalik harjutamine
- Rühmatöö
- Individuaalsed tööd
- Paaristööd
- Lennupõhine õpe
- Avatud õpimaastik
- Eestimaine kui ka välismaine lastekirjandus

Rakendatakse erinevaid õppemeetodeid, sh rollimänge hoiakuliste pädevuste kujundamiseks. Rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

Peamised praktilised tegevused, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise:

- uurimuslikud tööd;
- loodusvaatlused;
- objektide vaatlus, mõõtmine, katsete läbiviimine;
- õpimapi koostamine;
- kollektsiooni koostamine;

- töö arvutipõhiste õpikeskkondadega;
- töö veebimaterjalidega;
- õpilasprogrammides osalemine
- referaadi koostamine.

Võimalikud praktilised tegevused ja IKT rakendamine:

- Mudeli valmistamine Päikese ja planeetide suuruse ning omavahelise kauguse kujutamiseks.
- Öö ja päeva vaheldumise mudeldamine.
- Maa tiirlemise mudeldamine.
- Tähistaeva vaatlused. Põhjanaela leidmine tähistaevas.
- Gloobuse kui Maa mudeli valmistamine.
- Õpitud objektide kandmine kontuurkaardile.
- Erinevate allikate kasutamine info leidmiseks ja ülevaate koostamiseks looduskatastroofide kohta.
- Erinevate rakkude vaatlemine ja võrdlemine.
- Taimede ja loomade kohanemise uurimine muutuvates keskkonnatingimustes.
- Organismide eluavalduste uurimine looduses.
- Nõuetekohase referaadi koostamine arvuti abil.
- Elundi mudeli valmistamine ja/või talitluse uurimine.
- Menüü analüüsimine, lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest.
- Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded. Organismi terviklikkus.

2.10. Kuidas õpime 5. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppevahenditeks on:

- Loodusõpetus. Õpik 5. klassile. Jankovski, K., Kuresoo, R., Avita (2012)
- Õppematerjal Eesti selgroogsed, <http://bio.edu.ee/loomad/>

- Õppematerjal Eesti taimed, <http://bio.edu.ee/taimed/>
- Riigi ilmateenistus, <http://www.ilmateenistus.ee/>
- Keskkonnahariduse õppematerjalid, <http://keskkonnaharidus.ee/oppematerjalid/>
- Haridusportaal, <http://koolielu.ee/>
- Keskkonnaharidus, <http://keskkonnaharidus.ee/>

Meetoditeks on:

- Õppemängud
- Õppekirjandus
- Digivahendid
- Õppekäigud (rahastus väljastpoolt)
- Näitlikud vahendid
- Katsed
- Õppevideod
- Kirjalik harjutamine
- Rühmatöö
- Individuaalsed tööd
- Paaristööd
- Lennupõhine õpe
- Avatud õpimaastik
- Eestimaine kui ka välismaine lastekirjandus

Rakendatakse erinevaid õppemeetodeid, sh rollimänge hoiakuliste pädevuste kujundamiseks. Rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

Peamised praktilised tegevused, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise:

- uurimuslikud tööd;
- loodusvaatlused;

- objektide vaatlus, mõõtmine, katsete läbiviimine;
- õpimapi koostamine;
- kollektsiooni koostamine;
- töö arvutipõhiste õpikeskkondadega;
- töö veebimaterjalidega;
- õpilasprogrammides osalemine
- referaadi koostamine.

2.11. Kuidas õpime 6. klassis?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Töövahendid:

- Jankovski, K., Kuresoo, R., (2013), Loodusõpetus. Õpik 6. klassile. 1 ja 2 osa. Kirjastus Avita.
- Õppemapp „Mets toidab“
- Õppematerjal „Saagem tuttavaks. Soo“
- Eesti maavarad <http://www.ut.ee/BGGM/maavara/>
- Õppematerjal Eesti selgroogsed <http://bio.edu.ee/loomad/>
- Õppematerjal Eesti taimed <http://bio.edu.ee/taimed/>
- Loodushäälid <http://loodusheli.ee/>
- Looduskalender ja veebikaamerad <http://looduskalender.ee/>
- Haridusportaal, <http://koolielu.ee/>
- Keskkonnaharidus, <http://keskkonnaharidus.ee/>

Meetoditeks on:

- Õppemängud
- Õppekirjandus
- Digivahendid

- Õppekäigud (rahastus väljastpoolt)
- Näitlikud vahendid
- Katsed
- Õppevideod
- Kirjalik harjutamine
- Rühmatöö
- Individuaalsed tööd
- Paaristööd
- Lennupõhine õpe
- Avatud õpimaastik
- Eestimaine kui ka välismaine lastekirjandus

Rakendatakse erinevaid õppemeetodeid, sh rollimänge hoiakuliste pädevuste kujundamiseks. Rakendatakse nüüdisaegseid info- ja kommunikatsioonitehnoloogiatel põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid.

Peamised praktilised tegevused, mis kindlustavad kooliastme õpitulemuste saavutamise:

- uurimuslikud tööd;
- loodusvaatlused;
- objektide vaatlus, mõõtmine, katsete läbiviimine;
- õpimapi koostamine;
- kollektsiooni koostamine;
- töö arvutipõhiste õpikeskkondadega;
- töö veebimaterjalidega;
- õpilasprogrammides osalemine
- referaadi koostamine.

2.12. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamis põhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme loodusõpetuses võetakse tagasisidestamisel arvesse:

- õpimapp (õpilase vihik) kui õppimise päevik, kuhu koondatakse tunnitööd, vaatlused, katsed, skeemid ja refleksioonid ja mida tagasisidestatakse 2 korda aastas;
- õpetaja vaatlused;
- õpilase enesehindamine ja refleksioon;
- rühma- ja kaasõpilaste tagasiside;
- praktilised tööd ja katsed;
- kirjalikud ja suulised esitused (esitlused, posterid, projektid).

Kokkuvõtval tagasisidestamisel võrreldakse õpilase teadmisi ja oskusi ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja võetakse arvesse õpilase individuaalseid erisusi.

HUMANITAARTEADUSTE- JA KUNSTIDE VALDKOND

1. EESTI KEEL

1.1. Miks õpime?

II kooliastme eesti keele õppe üldeesmärkideks on õpetada:

- eesmärgipärast suhtlust ja kontekstile vastava suhtluskanali valimist;
- kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemist ning nii suuliselt kui ka kirjalikult hinnangu andmist;
- põhilisi tekstiliike ning õpi- ja elutarbelisi tekstide eesmärgipärast kasutamist;
- õppetööks ja eluks vajalike tekstide loomist ja nende korrektset vormistust;
- esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning nende rakendamist;
- eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- ÕSi ja teisi õigekeelsusallikate kasutamist.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas eesmärgid toetavad õpilase arengut:

- keeleline areng: tugevdavad lugemise, kirjutamise, kuulamis- ja kõneoskust;
- kognitiivne areng: arendavad tähelepanu, mälu, analüüsi- ja süstematiseerimisoskust;
- sotsiaal-emotsionaalne areng: soodustavad suhtlemisoskust, argumenteerimist, koostööd ja eneseväljendust;
- digipädevus ja õpioskused: kujundavad infootsingu, digiturvalisuse ning tööjuhendite järgimise oskuseid.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- matemaatika: tekstülesannete mõistmine ja sõnastamine;
- loodusteadused: vaatluste ja uurimistulemuste kirjelduse koostamine;
- kunst: pildilugemine, illustreerimine ja jutustamine;

- muusika/liikumisõpetus: etteaste, rütm ja luule esitamine;
- digipädevus: infootsing, dokumentide loomine ja turvaline suhtlemine;
- inimeseõpetus: suhtlemisnormid, vastutus ja eetika (nt autoriõigus, privaatsus).

1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpetaja:

- mõistab rahvapärimust ja kultuuri mitmekesisust;
- mõistab eesti keelt kui kultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- väljendab end selgelt ja asjakohaselt suuliselt ning kirjalikult;
- teeb õpitu piires keeleteadlikke valikuid, kasutab korrektset kirjakeelt ja sobivat sõnavara;
- loeb tekste ladusalt ja eesmärgistatult eri keskkondades ja allikatest;
- kirjutab eesmärgistatult eri liiki tekste eri keskkondades ja allikate toel;
- analüüsib ja hindab eri liiki suulisi ja kirjalikke tekste;
- mõistab eri tüüpi ja liiki tekstide ülesehitust, sisu, keelelist eripära;
- kujundab lugemise kaudu hoiakuid ja tõekspidamisi;
- väärtustab lugemist, leiab endale sobivat lugemisvara.

1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

Suuline ja kirjalik suhtlus

- kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi;
- annab lühidalt edasi kuuldu sisu;
- väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes;
- esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi;
- väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades

sobivalts kas suulist või kirjalikku vormi;

- kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid;
- esitab peast luuletuse või rolliteksti;

Teksti vastuvõtt

- loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi;
- leiab teksti peamõtte;
- kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi;
- leiab tekstist vajalikku infot;
- tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja;
- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut);
- tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust;

Tekstiloome

- jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;
- jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;
- kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest;
- kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;
- kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a. ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;
- teeb oma tekstiga tööd;

Õigekeelsus ja keelehoole

- märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;
- märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;

- kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;
- pöörab tegusõnu olevikus;
- moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;
- poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);
- kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;
- kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;
- tunneb ära liitsõna;
- leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires; parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslaste ja/või õpetaja abiga;
- kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).

1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpetaja:

- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte ning annab hinnangu nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbeline tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- loob õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning vormistab neid korrektselt;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- tunneb osaliselt eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- kasutab eale vastavalt ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

- valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust;
- leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi;

- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid;
- võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis.

Teksti vastuvõtt

- tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbeline ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtteid;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloomine

- leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist;
- tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe;
- tunneb kirjutamise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande);
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju);
- avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis;
- kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades.

Õigekeelsus ja keelehoole

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;
- kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.

1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- teeb kuuldust ja loetust kokkuvõtte ning annab hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbeline tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- loob õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning vormistab neid korrektselt;
- tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- kasutab ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

Suuline ja kirjalik suhtlus

- oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida;
- esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust;
- lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;
- oskab oma seisukohta põhjendada ja vajaduse korral sellest taganeda;
- oskab teha kuuldu ja loetu kohta nii suulist kui ka kirjalikku kokkuvõtet.

Teksti vastuvõtt

- tunneb õpitud tekstiliike ja nende kasutamise võimalusi;
- loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbeline ning huvivaldkondade tekste;
- võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;
- kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid.

Tekstiloome

- leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;
- koostab ning peab lühikese ettekande;
- tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhietappe;
- jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;

- esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;
- avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;
- vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;
- kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.

Õigekeelsus ja keelehoole

- tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;
- moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sealhulgas koondlauseid, ja lihtsamaid liitlauseid;
- oskab kasutada veebi- ja pabersõnaraamatut sõna tähenduse ja õigekirja kontrollimiseks;
- rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates.

1.6. Mida õpime 4. klassis?

Teema:

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Alateemad:

- * Suuline ja kirjalik suhtlus
- * Teksti vastuvõtt
- * Tekstiloomine
- * Õigekeelsus ja keelehoole

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Hääliku pikkuste eristamine.
- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.
- Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine.

Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel.

- Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.
- Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.
- Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.
- Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine.
- Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).
- Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomiim. Rollimäng.
- Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks).
- Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

Teksti vastuvõtt

- Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine.
- Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires.
- Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
- Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Töö

tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.

- Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).
- Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
- Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.
- Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.
- Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri
- Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.

Tekstiloome

- Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.
 - Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
 - Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.
 - Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
 - Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
 - Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).
 - Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Õigekeelsus ja keelehoole.
- Üldteemad.

- Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Häälikuõpetus ja õigekiri
- Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
- Kaashäälikuühendi õigekiri. g, b, d s-i kõrval (nt jalgsi, kärbsed). h õigekiri.
- i ja j õigekiri (tegijanimi). Tutvumine gi- ja ki-liite õigekirjaga.
- Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
- Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.
- Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.
- Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.
- Eakohase teksti eksimatu ära- ja kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.

Sõnavaraõpetus

- Sünonüümid. Antonüümid.
- Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.

Vormiõpetus

- Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik.
- Jaatava ja eitava kõne kasutamine.
- Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.
- Nimisõna.
- Omadussõna.
- Asesõna.
- Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Arvsõnade õigekiri.
- Rooma numbrite kirjutamine.

Lauseõpetus

- Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.
- Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid.
- Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
- Otsekõne ja saatelause

1.7. Mida õpime 5. klassis?

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal.

Teema:

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Alateemad:

- * Suuline ja kirjalik suhtlus
- * Teksti vastuvõtt
- * Tekstiloome
- * Õigekeelsus ja keelehoole

1. poolaasta

- Kirjandiõpetus (Kirjandi ülesehitus, vormistus nii käsitsi kui ka arvutil, teemakohasus, ortograafia.)
- Meedia (Raamatud ja trükiajakirjandus, tabelid ja diagrammid.)
- Häälikud ja tähed. Ortograafia (Tähestik, häälikuühendite õigekiri. Silbitamine ja poolitamine.)
- Lugemistehnikad (Efektiivne lugemine.)
- Kokku- ja lahkukirjutamine (Sõnaliigid, põhi- ja täiendsõna, kuuluvuse- ja liigireegel. Liitsõna ja liitega sõna.)
- Õigekeelsussõnaraamat (ÕSi kasutamine. Töö sõnastikega nutitelefonil ja arvutiga.)
- Kirjeldav tekst (Kirjelduse kirjutamine.)
- Algustäheortograafia (Nimi, nimetus ja pealkiri.)

2. poolaasta

- Jutustav tekst (Teksti ülesehitus.)
- Arutlev tekst (Arutluse kirjutamine.)
- Käändsõnad ja käänamine (Arv: ainsus, mitmus. Küsimuse esitamine. 14 käänat.)
- Pöörd sõna ja pöörded (Arv: ainsus, mitmus. Kõneliik: eitav ja jaatav kõne.)
- Tegusõna ajavormid (Olevik, liht-, täis- ja enneminevik.)
- Konspekt (Teksti või kuuldu põhjal kirjutamine. Konspekterimise näpunäiteid.)
- Lauseliikmed (Alus ja öeldis.)
- Lauseliigid (Liht- ja liitlause. Koondlause.)
- Sugulaskeeled (Soome-ugri keeled.)
- Kuulamine (Passiivne ja aktiivne kuulamine.)
- Esinemine (Ettekanded, vormistamine, rollimängud, rühmatööd.)
- Kordamine (Keelemäng. Õppeaasta vältel õpitud materjali kordamine.)

1.8. Mida õpime 6. klassis?

Varasemates klassides alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal.

Teema:

Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.

Alateemad:

- * Suuline ja kirjalik suhtlus
- * Teksti vastuvõtt
- * Tekstiloome
- * Õigekeelsus ja keelehoole

Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ja aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja

võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.

Oma kultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.

Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elusja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja –edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning 153 infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.

Suuline ja kirjalik suhtlus

- Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.
- Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldu kohta arvamuse esitamine. Suuline aramusavaldus ja vestlus etteantud teemal, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite põhjendamine.
- Seisukoha põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.
- Virtuaalkeskkonnas suhtlemise eesmärgid, võimalused, ohud, privaatsus ja avalikkus. E-kiri.

Teksti vastuvõtt

- Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.
- Eesmärgistatud lugemine, kuulamine, vaatamine, kokkuvõtte tegemine, kuuldu konspekteerimine
- Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid.
- Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri.
- Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam.
- Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjapanek ning seoste esiletoomine. Tarbeja õppetekstide (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart, saatekava jne) mõtestatud lugemine.

Tekstiloome

- Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine ja avaldamine, tagasiside saamine.
- Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted.
- Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega.
- Lühiettekanne ja esitus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal.
- Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
- Kiri, ümbriku vormistamine.
- Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.
- Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumistest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus.

Ajalispõhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.

- Arutlemine. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
- Õigekeelsus ja keelehoole. Üldteemad
- Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.
- Sugulaskeeled ja sugulasrahvad (soome-ugri keeled ja rahvad, põhirõhk läänemeresoome keeltele ja rahvastel).
- Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.

Häälikuõpetus ja õigekiri

- Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud.
- Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri.
- Täheortograafia põhialused. Tähed g, b, d s-tähe kõrval. Tähe h õigekiri. Tähtede i ja j õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). Liidete gi ja ki õigekiri.
- Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. Tähtede f ja š õigekiri.
- Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).
- Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist).

Sõnavaraõpetus

- Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.
- Sünonüümid, antonüümid, homonüümid, nende kasutamine.
- Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides.
- Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.
- Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.
- Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka internetivariandist).

Vormiõpetus ja õigekiri

- Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.
- Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, liht-, täis- ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.
- Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik olenevalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.
- Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
- Omadussõna käänamine koos nimisõnaga, lik- ja ne-liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (ne- ja line-liitelised omadussõnad).
- Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis.
- Sõnaraamatute kasutamine käandsõna põhivormide kontrollimiseks.

Lauseõpetus ja õigekiri

- Lause. Alus ja öeldis. Lihtsamad lause laiendamise võimalused.
- Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.
- Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid.
- Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning nende kasutamine.
- Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.
- Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi.
- Üte ja selle kirjavahemärgid.

Muud õigekirjateemad

- Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed. Ajaloosündmused. Ametিনিমতused ja üldnimetused. Perioodikaväljaanded. Teoste pealkirjad.
- Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.

1.9. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Meetoditeks on:

- Suuline ja kirjalik suhtlus eri suhtlusolukordades, teiste eesmärgistatud kuulamine, enda seisukoha põhjendamine.
- Teksti vastivõtt (sh tarbe- ja õppetekstid), teabe leidmine, eesmärgistatud lugemine.
- Erinevate tekstide loome.
- Keeleteadlikkus (eesti keel teiste keelte seas, sõnavaraõpetus, lauseõpetus, EKI veebikeskkond, käändsõnad, pöördõnad).

Praktilised tegevused:

- Arutelud (Näited aitavad tunni alguses arutelu käivitada ja mõtlemist aktiveerida.), sokraatilised või heuristilised vestlused.
- Reeglite õpetamisel on kaks peamist viisi: deduktsioon ja induktsioon. Deduktsioon on reeglite õpetamise viis, kus esmalt tutvustatakse reegleid, seejärel näiteid ja harjutatakse. Induktsioon on reeglite õpetamise viis, kus esmalt tutvustatakse näiteid ja seejärel tuletatakse neist reeglid.
- Üksi-paaris-ühiselt meetod: esmalt mõtleb igaüks ise, seejärel arutatakse paaris ja viimaks üle klassi.
- Näidistekstide analüüs.
- Õpilaste enda kogemuse analüüs.
- Ajurünnak.
- Jälgimisleht, mida õpilased peavad esitluse ajal täitma või anda esitluse ajaks kuulamisülesanne, näiteks teha vihikusse märkmeid.
- Infolüngaga tekst.

- Ettekanne.
- Lühiaurimus.

Õppematerjale 4. klassile:

- Klassiõpetajale õpetamisest. Abimaterjale pedagoogiliseks praktikaks. Koostanud Uusen, A., Timoštuk, I. Tallinna Ülikooli kirjastus, 2007
- Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Toimetanud E. Kikas. Tartu: Haridusja Teadusministeerium, 2010.
- Matthews, S. R., Löfstrom, E., Poom-Valickis, K. Psühholoogia klassiruumis. Reflekteerivaks õpetajaks juhtumeid analüüsides. Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2008.
- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002
- Jürimäe, M. Lugema õpetamise metoodika. Tallinn: Kännimees, 2003.
- Hiiepuu, E. Aabitsa metoodiline juhend. TLÜ Haapsalu Kolledž. AS BIT, 2009.
- Hiiepuu, E. Eesti keele metoodiline juhend. 1. klass, 2. osa. TLÜ Haapsalu kolledž. AS BIT, 2010.
- Koolid, kus lugemine loeb. Kolm tegevusaastat. Koostanud Mürsepp, M. TLÜ kirjastus, 2009.
- Laamann, A. Mängides lugema. Tallinn: Ilo, 2008.
- Lastekirjanduse sõnastik. Eesti Lastekirjanduse Keskus, 2006.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Lukanenok, K., Tammemäe, T. Lugemismängud I, II, III. Tallinn: Koolibri, 2007.
- Mürsepp, M. Laps on hakanud lugema. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 1998.
- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002.
- Lahi, R., Matesen, V., Muhel, I. Kirjatehnika käsiraamat õpetajale. Tallinn Valgus, 1990.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine alus- ja algõpetuses. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Kalamees, E. Kus mu põial? TLÜ Rakvere Kolledž, 2006.
- Kõve, I.-M. Tarkus tunneb rõõmu inimlapsest. Tallinn, 1994.

- Kula, P. Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2008.
- Meyer, R. W. Vasakukäelisus? Tormikiri. 1998.
- Raadik, S. Mängime kirjutamist. Tallinn: kirjastus Tea, 2010.
- Saar, A., Tiidovee, R., Riis, E., Rääp, R., Valk, M. (2016). *Eesti keele õpik 4. klassile*. Tallinn: Maurus.
- Uusen, A. Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest. Tartu: Atlex, 2006.
- Uusen, A. Põhikooli I ja II astme õpilaste kirjutamisoskus. Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste dissertatsioonid 19. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus, 2006.
- Mürsepp, M. Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse kaudu. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. TÜ eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste instituut, 2010.
- Valge, J. Keelelised väärtused väärtusarendusprotsessis. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. Tartu Ülikooli eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste instituut, 2010.
- EKI teatmik. Eesti õigekeelsuskäsiraamat. <https://eki.ee/teatmik/>
- Õigekeelsussõnaraamat jm sõnastikud
- Sõnaveeb. <https://sonaveeb.ee/>
- ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/video>

Õppematerjale 5. klassile:

- Bobõlski, R., Puksand, H. (2012). *Koma. 5. klassi eesti keele õpik*. Tallinn: Koolibri.
- Bobõlski, R., Puksand, H. (2007). *Kuula, mõtle, kirjuta. Etteütlusi, ümberjutustusi, kuulamis- ja loovharjutusi II kooliastmele*. Tallinn, Koolibri.
- Klassiõpetajale õpetamisest. Abimaterjale pedagoogiliseks praktikaks. Koostanud Uusen, A., Timoštuk, I. Tallinna Ülikooli kirjastus, 2007
- Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Toimetanud E. Kikas. Tartu: Haridusja Teadusministeerium, 2010.
- Matthews, S. R., Löfstrom, E., Poom-Valickis, K. Psühholoogia klassiruumis. Reflekteerivaks õpetajaks juhtumeid analüüsid. Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2008.

- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002
- Jürimäe, M. Lugema õpetamise metoodika. Tallinn: Künnimees, 2003.
- Hiiepuu, E. Aabitsa metoodiline juhend. TLÜ Haapsalu Kolledž. AS BIT, 2009.
- Hiiepuu, E. Eesti keele metoodiline juhend. 1. klass, 2. osa. TLÜ Haapsalu kolledž. AS BIT, 2010.
- Koolid, kus lugemine loeb. Kolm tegevusaastat. Koostanud Mürsepp, M. TLÜ kirjastus, 2009.
- Laamann, A. Mängides lugema. Tallinn: Ilo, 2008.
- Lastekirjanduse sõnastik. Eesti Lastekirjanduse Keskus, 2006.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Lukanenok, K., Tammemäe, T. Lugemismängud I, II, III. Tallinn: Koolibri, 2007.
- Mürsepp, M. Laps on hakanud lugema. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 1998.
- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002.
- Lahi, R., Matesen, V., Muhel, I. Kirjatehnika käsiraamat õpetajale. Tallinn Valgus, 1990.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine alus- ja algõpetuses. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Kalamees, E. Kus mu põial? TLÜ Rakvere Kolledž, 2006.
- Kõve, I.-M. Tarkus tunneb rõõmu inimlapsest. Tallinn, 1994.
- Kula, P. Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2008.
- Meyer, R. W. Vasakukäelisus? Tormikiri. 1998.
- Raadik, S. Mängime kirjutamist. Tallinn: kirjastus Tea, 2010.
- Uusen, A. Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest. Tartu: Atlex, 2006.
- Uusen, A. Põhikooli I ja II astme õpilaste kirjutamisoskus. Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste dissertatsioonid 19. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus, 2006.
- Mürsepp, M. Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse kaudu. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. TÜ eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste

instituut, 2010.

- Valge, J. Keelelised väärtused väärtusarendusprotsessis. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. Tartu Ülikooli eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste instituut, 2010.
- Varik, R ja Mänd, K. (2023). *Eesti keele tööraamat 5. klassile. I osa*. Tallinn: Maurus.
- EKI teatmik. Eesti õigekeelsuskäsiraamat. <https://eki.ee/teatmik/>
- Õigekeelsussõnaraamat jm sõnastikud
- Sõnaveeb. <https://sonaveeb.ee/>
- ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/video>

Õppematerjale 6. klassile:

- Bobõlski, R., Puksand, H. (2013). *Punkt. 6. klassi eesti keele õpik*. Tallinn: Koolibri.
- Klassiõpetajale õpetamisest. Abimaterjale pedagoogiliseks praktikaks. Koostanud Uusen, A., Timoštuk, I. Tallinna Ülikooli kirjastus, 2007
- Õppimine ja õpetamine esimeses ja teises kooliastmes. Toimetanud E. Kikas. Tartu: Haridusja Teadusministeerium, 2010.
- Matthews, S. R., Löfstrom, E., Poom-Valickis, K. Psühholoogia klassiruumis. Reflekteerivaks õpetajaks juhtumeid analüüsid. Tallinna Ülikooli Kirjastus, 2008.
- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002
- Jürimäe, M. Lugema õpetamise metoodika. Tallinn: Kännimees, 2003.
- Hiiepuu, E. Aabitsa metoodiline juhend. TLÜ Haapsalu Kolledž. AS BIT, 2009.
- Hiiepuu, E. Eesti keele metoodiline juhend. 1. klass, 2. osa. TLÜ Haapsalu kolledž. AS BIT, 2010.
- Koolid, kus lugemine loeb. Kolm tegevusaastat. Koostanud Mürsepp, M. TLÜ kirjastus, 2009.
- Laamann, A. Mängides lugema. Tallinn: Ilo, 2008.
- Lastekirjanduse sõnastik. Eesti Lastekirjanduse Keskus, 2006.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Lukanenok, K., Tammemäe, T. Lugemismängud I, II, III. Tallinn: Koolibri, 2007.
- Mürsepp, M. Laps on hakanud lugema. Tallinn: Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus,

1998.

- Uusen, A. Emakeele õpetamisest klassiõpetajale. Tallinna Pedagoogikaülikool, 2002.
- Lahi, R., Matesen, V., Muhel, I. Kirjatehnika käsiraamat õpetajale. Tallinn Valgus, 1990.
- Lerkkanen, M.-K. Lugema õppimine ja õpetamine alus- ja algõpetuses. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, 2007.
- Kalamees, E. Kus mu põial? TLÜ Rakvere Kolledž, 2006.
- Kõve, I.-M. Tarkus tunneb rõõmu inimlapsest. Tallinn, 1994.
- Kula, P. Õpilaste vasakukäelisusest tulenevad toimetuleku iseärasused koolis. Tallinn: TLÜ Kirjastus, 2008.
- Meyer, R. W. Vasakukäelisus? Tormikiri. 1998.
- Raadik, S. Mängime kirjutamist. Tallinn: kirjastus Tea, 2010.
- Uusen, A. Kirjutamisest ja kirjutama õpetamisest. Tartu: Atlex, 2006.
- Uusen, A. Põhikooli I ja II astme õpilaste kirjutamisoskus. Tallinna Ülikooli sotsiaalteaduste dissertatsioonid 19. Tallinn: Tallinna Ülikooli kirjastus, 2006.
- Mürsepp, M. Väärtuste kujundamine keele ja kõne õpetamise ja lastekirjanduse kaudu. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. TÜ eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste instituut, 2010.
- Valge, J. Keelelised väärtused väärtusarendusprotsessis. – Väärtused koolieelses eas. Väärtuskasvatus lasteaias. Tartu Ülikooli eetikakeskus. TLÜ kasvatusteaduste instituut, 2010.
- EKI teatmik. Eesti õigekeelsuskäsiraamat. <https://eki.ee/teatmik/>
- Õigekeelsussõnaraamat jm sõnastikud
- Sõnaveeb. <https://sonaveeb.ee/>
- ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/video>

1.10. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme eesti keeles:

- hinnatakse jutustavaid, kirjeldavaid ja põhjendavaid tekste, sealhulgas kirjalikku jutustust alusteksti põhjal, jutustavat kirjandit, arvustust.
- teabetekstidest hinnatakse kirjeldust, iseloomustust, kokkuvõtteid, kultuuriainelisi lühiuurimusi, nende põhjal loodud esitlusi ja ettekandeid ning e-kirja kirjutamist.

2. EESTI KEEL II KEELENA

2.1. Miks õpime?

Eesti keele õppe üldeesmärgiks II keelena II kooliastmes on õpetada:

- Suhtlema eesmärgipäraselt ning valima kontekstile vastava suhtluskanali;
- tegema kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning andma hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- põhilisi tekstiliike ning õpi- ja elutarbeliste tekstide eesmärgipärasest kasutamist;
- õppetööks ja eluks vajalike tekstide loomist ning korrektset vormistust;
- esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning nende rakendamist;
- eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- eale vastavalt ÕSi ja teiste õigekeelsusallikate kasutamist.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiminguvõimalusi ja arengu toetamine:

- Inimeseõpetus: enesehinnang, eneseanalüüs; konfliktide lahendamine; suhtlemine sõprade ja kaaslastega, käitumine; üksteise aitamine, abi küsimine ja vastuvõtmine, turvaline käitumine kodus, tervislik elukeskkond ja keskkonna hoidmine, aja planeerimine (päevakava koostamine, päevarežiim), tegevused koolis ja vabal ajal, reisiplaani koostamine.
- Ühiskonnaõpetus: perekonna roll ühiskonnas, naabruskonnad, aja ja kulude planeerimine, elukutse omandamine.
- Liikumisõpetus: orienteerumine koduümbruses, spordialad ja harrastused.
- Kunst: unistuste kodu projekteerimine, joonistamine,
- Tööõpetus ja tehnoloogia: kodundus (kodused tööd, sh toidu valmistamine), pesakasti valmistamine.
- Loodusõpetus: Teema "Aed ja põld elukeskkonnana": iluaed, viljapuu- ja köögiviljaaed, aiataimed ja loomad, aiatööd, kultuurtaimed. Teema "Asula": linna kujutamine kaardil, linna

plaan, elutingimused linnas, elutingimused maal, taimed linnas, linnaloomad, pargid ja haljastus. Matkamine erinevates looduskohtades (mets, soo, niit, park); maailmariigid ja pealinnad, kaardi lugemine, reisiplaani koostamine.

- Kunst ja käsitöö :isade- ja emadepäeva õnnitluskaartide meisterdamine, mardipäeva maskide joonistamine/meisterdamine, jõulukaartide ja -kaunistuste valmistamine;
- Loodusõpetus: Eesti põllud, metsad, rabad ja sood jt; Eesti metsades, parkides, aedades kasvavad lilled ja teised taimed, linnud ja loomad.
- Muusika: nt loodusega seotud laulud, nt “Teele, tee, kurekesed!”, Eesti hümn “Mu isamaa, mu õnn ja rõõm”; maailmamuusika, žanrid, ajalugu.
- Kodundus: piparkookide küpsetamine, rahvustoidu valmistamine.
- Võõrkeeled: naaber- ja teiste riikide kultuur ja traditsioonid jmt.
- Matemaatika: rahatarkus, taskuraha, raha kulutamine, eelarve planeerimine, hindade võrdlused.

2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpetaja:

- oskab küsida lihtsaid küsimusi inimese kohta ja neile vastata.
- tutvustab ennast ja teisi (nimi, rahvus, sugu, vanus), tervitab, kasutab viisakusväljendeid.
- oskab kirjutada lühikest ja lihtsat teadet ja täita formulare personaalsete andmetega.
- kirjeldab oma elukohta.
- räägib oma perest ja pere liikmete ametitest.
- kirjeldab ilma, saab kuulates ilmateadest aru.
- oskab võrrelda ilma erinevatel aastaaegadel.
- tunneb Eesti rahvuslikke sümboleid, linnu, loomi.
- oskab rääkida olevikust oma igapäevastest tegevustest ja kellaajast.
- räägib oma hommikusest, päevasest ja õhtusest söögikorrast.
- oskab rääkida olevikus oma vabast ajast.
- kasutab mõningate vigadega kohakäändeid küsimustega kuhu, kus, kust.

- tunneb verbe, mis lähevad teatud kohakäänega kokku.
- oskab lugeda bussi/rongi/lennuki- plaani, analüüsida ning piletit osta.

2.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpuks õpib õpilane:

- toime tulema igapäevastes suhtlusolukordades;
- mõistma lühemaid lihtsamaid teateid, sõnumeid, juhendeid ja kirju;
- mõistma tuttava sisu ja selge ülesehitusega suulisi ja kirjalikke meediatekste;
- mõistma eakohase eestikeelse filmi põhisisu;
- leidma ja mõistma infot tarbetekstidest (teated, voldikud, reklaamid, juhised, hoiatused jmt);
- lugema eakohast ilukirjandust ja mõistma selle põhisisu;
- leidma vajalikku infot trüki-sõnastikest ja teatmeteostest;
- rääkima lihtsate seostatud lausetega tuttavatel teemadel;
- vestlema kaaslastega, esitama küsimusi ja vastama neile;
- jagama lihtsamaid juhiseid, tehes ja vastu võttes ettepanekuid;
- kirjeldama sündmusi, kohti, tegevusi ja inimesi lihtsate lausete abil;
- väljendama ja selgitama oma vajadusi, soove ja emotsioone;
- vahendama raamatu või filmi põhisisu ja väljendama esmamuljet;
- avaldama arvamust tuttavatel teemadel ja andma ühe lihtsa põhjenduse;
- kirjutama ja täitma lihtsamaid tarbetekste (kutse, sõnum, lihtne e-kirja mall, avaldus, ankeet);
- kirjutama lühikesi kirjeldavaid ja jutustavaid tekste (5–8 lauset) tuttavatel teemadel;
- valdama põhisõnavara ning vajadusel lihtsustama sõnumit;
- tuletama sõnade tähendusi konteksti põhjal lihtsatest lausetest;
- kasutama grammatika põhitõdesid (lihtsad laused, olevik) võimalikult korrektselt;
- hääldama sõnu ja lauseid üldiselt selgelt ja arusaadavalt.

2.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks õpib õpilane:

- toime tulema igapäevastes suhtlusolukordades ja pidama lühikesi dialooge;
- mõistma pikemaid sõnumeid ja täitma lihtsaid juhiseid;
- mõistma tuttava sisu ja selge ülesehitusega meediatekste ning selgitama peamist infot;
- kokku võtma eakohase filmi süžee ja väljendama tundeid selle kohta;
- tõlgendama reklaame, teateid ja hoiatusi ning leidma vajalikku infot;
- lugema ilukirjandust ja analüüsima tegelasi ning sündmuste seoseid;
- kasutama teatmeteoseid ja veebisõnastikke lihtsate faktide leidmiseks;
- rääkima seostatud lausetega (põhjus-tagajärg) tuttavatel teemadel;
- pidama lühemaid dialooge ja täpsustama infot;
- pakkuma ettepanekuid, jagama juhiseid ja reageerima neile sobivalt;
- kirjeldama sündmusi, olukordi, kohti ja inimesi detailsemalt;
- väljendama oma soove, vajadusi ja emotsioone põhjendatumalt;
- vahendama raamatu või filmi põhisisu ning põhjendama oma muljet;
- avaldama arvamust ja esitama 2–3 lihtsat põhjendust;
- kirjutama korrektset e-kirja, kutset või avaldust;
- kirjutama struktureeritumaid jutustavaid ja kirjeldavaid tekste (sissejuhatus-sündmus-lõpp);
- laiendama sõnavara ja kasutama sünonüüme;
- oletama võõraste sõnade tähendust lõigust;
- kasutama erinevaid ajavorme ja lihtsamaid tingimuslausendeid korrektselt enamikel juhtudel;
- parandama intonatsiooni ja rütmi, rääkima selgemalt ja väljendusrikkamalt.

2.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks õpib õpilane:

- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, tervitab, kasutab viisakusväljendeid ja peab lühikesi dialooge;
- oskab küsida lihtsaid küsimusi inimese kohta ja neile vastata ning tutvustab ennast ja teisi (nimi, rahvus, sugu, vanus);
- mõistab pikemaid sõnumeid, täidab lihtsaid juhiseid ning tõlgendab reklaame, teateid ja hoiatusi;
- mõistab tuttava sisu ja selge ülesehitusega meediatekste ning selgitab peamist infot;
- loeb ilukirjandust, analüüsib tegelasi ning sündmuste seoseid;
- vahendab raamatu või filmi põhisisu, võtab kokku süžee ning väljendab ja põhjendab oma emotsioone ja muljeid;
- kasutab teatmeteoseid ja veebisõnastikke lihtsate faktide leidmiseks;
- räägib seostatud lausetega (põhjus-tagajärg) tuttavatel teemadel, avaldab arvamust ja esitab 2–3 lihtsat põhjendust;
- pakub ettepanekuid, jagab juhiseid ja reageerib neile sobivalt;
- kirjeldab detailsemalt sündmusi, olukordi, kohti, oma elukohta ja inimesi;
- räägib oma perest ja pereliikmete ametitest;
- kirjeldab ilma, saab kuulates ilmateadest aru ning oskab võrrelda ilma erinevatel aastaaegadel;
- tunneb Eesti rahvuslikke sümboleid, linna ja loomi;
- oskab rääkida olevikus oma igapäevastest tegevustest, kellaajast, söögikordadest ja vabast ajast;
- oskab lugeda bussi/rongi/lennukiplaani, seda analüüsida ning piletit osta;
- väljendab oma soove, vajadusi ja emotsioone põhjendatult;
- kirjutab lühikest ja lihtsat teadet, korrektset e-kirja, kutset või avaldust;
- täidab ankeete personaalsete andmetega;
- kirjutab struktureeritud jutustavaid ja kirjeldavaid tekste (sissejuhatus-sündmus-lõpp);
- laiendab sõnavara, kasutab sünonüüme ja oletab võõraste sõnade tähendust tekstist;

- kasutab korrektsemalt erinevaid ajavorme ja lihtsamaid tingimuslauseid;
- kasutab kohakäändeid (kuhu, kus, kust) ja tunneb nendega kokku käivaid verbe;
- räägib selgelt ja väljendusrikkalt, kasutades õiget intonatsiooni ja rütmi.

2.6. Mida õpime?

II kooliastmes tuleb käsitlelele kuus suuremat teemat alateemadega:

Mina ja teised

- Nimi, rahvus, sugu, vanus.
- Küsimused mis su nimi on?/kui vana sa oled?
- Ankeedi täitmine.
- Isikuandmeid puudutavatele küsimustele vastamine.
- Viisakusväljendid, tervitused ja hüvastijätud.
- Vestluse alustamine ja lõpetamine.
- Suhtlemine pereliikmete, sõprade ja kaaslastega.
- Teistega arvestamine.
- Toimetulek rasketes olukordades, abi küsimine ja toetamine.
- Pere, peretraditsioonid, perekondlikud sündmused ja üritused.
- Klassi- ja trennikaaslased.
- Tuju, tunded ja emotsioonid (hirm, rõõm jne).
- Ootused, unistused ja soovid, pettumused.
- Heategevus.

Kodu ja lähiümbrus

- Mööbliesemed.
- Eluruumid.
- Ruumide kirjeldamine.

- Elukoht ja selle kirjeldamine.
- Minu pere ja pereliikmete ametid.
- Küsimused kes ta on?/kus ta töötab?
- Erinevad kodud, elu linnas ja maal (tegevused erinevatel aastaaegadel);
- Kodu kirjeldamine; lemmikkoht kodus koduümbrus, kodutööd, kodutehnika, aia- ja õuetööd, töövahendid ning kohustused kodus.
- Rõõmsad ja kurvad sündmused peres, peretraditsioonid, tähtsad päevad; vanavanemad.
- Unistuste kodu, liiklus, tee juhatamine, õnnetused teel;
- Lemmikloomad (hoolitsemine ja tähtsus), keskkonnahoid ja looduskaitse.

Kodukoht Eesti

- Peamised kohad linnas. Küsimus kuhu sa lähed?
- Kalendrikuud, aastaajad, ilm.
- Eesti rahvuslikud sümbolid.
- Eesti linnad. Kohakäänded. Küsimus kuhu? ning erandid (Võrru, Rakverre, Jõgevale jne).
- Eesti geograafiline asukoht;
- ilm ja kliima;
- Eesti looduslikud kohad (metsad, sood, looduskaitsealad, jõed, järved);
- Ekskursioon; riigi- ja rahvussümboolika;
- riigipühad ja riiklikud tähtpäevad;
- Eesti ja teiste riikide traditsioonid ja tähtpäevad, üldrahvalikud sündmused; naaberriigid, hõimurahvad, soome-ugri rahvad;
- pealinnad, põhirahvused, keel, kultuuritavad, huvipakkuvad paigad, muuseumid;
- Eesti meedia (ajakirjandus, televisioon, raadio, internetiallikad);
- Euroopa riigid ja nende kultuur; vaatamisväärsused, muuseumid, sambad; maailmaimed.

Igapäevaelu, õppimine, töö

- Minu päev. Olevik. Küsimused: Mida sa teed iga päev?

- Mida sa teed nädalavahetusel?
- Hommikusöök, lõuna, õhtusöök. Minu ostud.
- Mis kell on?
- Minu tunniplaan. Mis on sinu lemmikaine?
- Kooliasjad. Värvid ja antonüümid (jooneline/ruuduline, paks/ õhuke, lai/kitsas).
- Mitmuse moodustamine: see on suur pliiats - need on suured pliiatsid.
- Avalikud asutused (poed, muuseum, apteek, raamatukogu, teater jt) ja käitumine nendes;
- meedia ja reklaam, internet, tegevused internetis, ohud internetis, interneti head küljed.
- Koolimaja, koolielu ja lemmiktegevused koolis, huviharidus.
- Ametid, töökohad ja tegevused tööl.

Vaba aeg

- Tervis, tervislik eluviis, tervislik toit.
- Kus sa oled ja mida teed.
- Grammatika: -määrsõnad tihti, mõnikord, harva, mitte kunagi; - sõidan millega? rattaga, rulaga, rulluisukudega; -osastava kasutamine verbidega vaatan, loen, mängin, kuulan.
- Vaheaja ja vaba aja tegemised;
- suvi, suveplaanid, suvepuhkus, suveseiklused, suvilas;
- reisimine, reisikiri, reisimälestused, reisiplaanid, lennureis;
- laagris, õpilasmalevas;
- matkamine;
- talverõõmud, tegevused talvel;
- sport, spordialad;
- hobid ja harrastused;
- meelelahutus (kino, teater, kontsert, raadio, blogi).

Riigid ja nende kultuur

- Lähiriikide nimetused ja nende pealinnad.

- Mitu kilomeetrit kust?/kuhu?
- Kohakäänded.
- Transpordivahendid. Küsimus millega sa sõidad?
- Kellaaeg. Mis kell rong väljub/tuleb?
- Ukraina ja Eesti, leiame midagi erinevat ja midagi sarnast, tutvume Eesti kultuuriga.

2.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Meetodid:

Õppemeetodid varieeruvad sõltuvalt tasemest, vanusest ja õpilaste eripärast.

Peamiselt kasutatakse suhtlusmeetodid: kommunikatiivset, loomulikku, suhtlev-kogemuslikku meetodit ning ülesandepõhist keeleõpet.

Keele omandamiseks peavad täidetud olema kindlad tingimused: õppijad peavad kuulma autentset keeleainest, saama sihtkeeles oma mõtteid väljendada, seetõttu tunnis räägitakse õpitavas keeles. Tunnis tehakse ajurünnakuid, arutlus-, loov- ja grammatikaülesandeid.

KUULAMINE

Kuulamiseks II kooliastmes sobivad intervjuud, jutud, muinasjutud, laulud, reklaamid, uudised, ilmated, korraldused, teadaanded, podcastid, blogid, raadiosaated, multikad, audioraamatud jm (<https://lastekraan.err.ee/vaata-ja-kuula>).

Kuulamisülesanded peavad olema jõukohased ning ülesannete täitmiseks peab olema piisavalt aega. Kuulamisülesanne võib olla näitlikustatud piltide või videoga.

LUGEMINE

Lugemisoskuse arendamiseks on II kooliastmes mitmeid viise ja meetodeid, kuid fookuses on vaja hoida sobiva teksti valimist.

Sobivad autentset allikad (koomiksid, päevikud, brošüürid, juhendid, retseptid, reklaamid). Vajadusel võib teksti lühendada või kohendada vastavalt õpilaste vajadustele ja keele tasemele. Tekst ei tohi olla liiga pikk ning keerulise lauseehitusega. Võimalusel peab tekst olema näitlikustatud (fotod, tabelid, skeemid, diagrammid jne).

KIRJUTAMINE

Kirjaliku väljendusoskuse arendamiseks võib II kooliastmes kasutada erinevat tüüpi ülesandeid. Sõnade tasandil saab rakendada järgmisi meetodeid: pildile sõna lisamine; ristsõna täitmine; sõnade järjestamine (nt tähestikuline järjekord jpm); tähtedest sõnade moodustamine; sõnade rühmitamine 2-3 kategooriasse/tulpa; sõnade järelkopeerimine (seinaetteütlus); lünkade täitmine; sünonüümide/antonüümide kasutamine. Lausete tasandil: pildile lause kirjutamine; lause alustamine/lõpetamine, täiendamine; etteantud sõnadest lausete koostamine; vigaste lausete parandamine (sh grammatikavead); küsimuste ja vastuste sobitamine; küsimustele vastuste kirjutamine; kahe erineva jutukese lausete sorteerimine; lausete järelkopeerimine (seinaetteütlus); lausete ümbersõnastamine; lühikeste teeside kirjutamine (peamised mõtted). Tervikteksti tasandil: pildi mitmelauseline kirjeldus; pildi kohta jutu koostamine; jutu koostamine pildiseeria põhjal; lausete või lõikude järjestamine tekstiks; teksti järelkopeerimine (seinaetteütlus); etteütlu kirjutamine; dialoogide koostamine; skeemi, tabeli, diagrammi või graafiku kirjeldamine, analüüsimine; luuletuse kirjutamine (püstine sõna, mudelluuletus, teemantluuletus); arvamuse avaldamine.

RÄÄKIMINE

II kooliastme eesmärk on valmistada õpilasi suhtlema igapäevastes olukordades väljaspool keeletundi, seega peaks neile pakkuma võimalusi eesti keeles rääkida kasutades praktilisi ülesandeid: paaris-, rühmatöid, vestlusringe, arutelusid ja keelekohvikuid.

Kommunikatiivne meetod oli välja töötatud 1950ndatel aastatel. Autor on Noan Chomsky. Antud meetodi eesmärk on arendada õpilastel kõnelemist, et õpilane saaks kasutada sihtkeelt igapäevases elus. Suhtlemisoskuse arendamiseks rakendatakse põhiliselt sihtkeelt ja erinevaid interaktiivseid ülesandeid nagu suhtlusmängud ja arutlusülesanded, rollimängud, paari- ja rühmatööl põhinevad harjutused. Tundi planeeritakse, lähtudes õpilaste soovidest ja vajadusest. Oluline, et õhkkond oleks positiivne ja õpilased julgeksid enda mõtteid väljendada. Tunnis mängitakse suhtlusmänge ja täidetakse arutlusülesandeid. (Kingisepp, Sõrmus 2000:32-34)

GRAMMATIKA

Grammatika õpetamine ei ole eesmärk omaette, vaid see peab toetama üldist keeleõpet.

Praktilised tegevused:

- Retsepti koostamine ning roa valmistamine.
- Reisiplaani koostamine ning mäng "Piletite reisibüroos tellimine".

- Toidukorvi nädalaks koostamine.
- Loovtööna päevaplaani koostamine arvutis
- Rollimäng „Arsti juures“, „Kaupluses“, "Külas", "Koosolekul".
- Televisioonisaadete ja raadiosaadete kuulamine
- eri liiki eakohaste tekstide kuulamine ja lugemine;
- adapteeritud eakohaste tekstide iseseisev lugemine;
- ülesande täitmine kuuldu ja loetu põhjal (nt küsimustele vastamine, tabeli täitmine, joonise täiendamine jm);
- järjestusülesanded (nt sõnad lauseks, laused/lõigud tekstiks);
- eri liiki etteütlused;
- ümberjutustused;
- mudelkirjutamine (nt sõnumid, postkaardid, lühikesed kirjad);
- projektitööd;
- lühiettekanded (nt projektitööde kokkuvõtted, huvialade tutvustamine);
- rollimängud.
- Kooliõe külastus. Arutelu „Terve ja haige inimene“
- Orienteerumine Tartus.
- Vestlus „Tervislik eluviis“
- Rühmatöö „Ohud tervisele“
- Rollimäng „Helistamine hädaabinumbrile“ Praktikum: Esmaabi võtted.
- Tutvumine tervisesõprade portaaliga www.tervitus.ee
- Esmaabiteemaliste multifilmide vaatamine www.lastekas.ee
- Õppekäik Eesti Rahva Muuseumisse
- Kirjandid "Minu päev", "Minu lemmikloom", "Minu pere", "Minu huvid".

Kasutatavad materjalid:

- Kirjandus: S.Rannamaa “Kadri”,
- A.Pervik “Kallis härra Q”, “Preili RõõmuRikkuja”,
- H.Käit “Kristiine poisid tegutsevad”,
- K.Priilinn “Evelini uued ja vanad lood”,
- K.Soans “Inimene puudlinahas”,
- K.Kass “Kasper ja viis tarka kassi”,
- A.Gavanda “35 kilo lootust”, E. Raud „Roostevaba mõõk“,
- A. Pervik „Sookoll ja sisalik“,
- A. Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“, “Vennad Lõvisüdamed”, “Röövlitütar Ronja”, S.Rannamaa “Kadri”,
- S.Olsson, A.Jacobsson “Berti päevik”,
- K.Look “Linnuvaatleja Armini õnn”,
- M.Sillaots “Trips, Traps, Trull ja teised”,
- K.Kass “Kasper ja viis tarka kassi”,
- H.Käit “Aardejaht Nõmmel”,
- E.Petrone “Hiir püksis”, K.Priilinn “Evelini uued lood”,
- R.Reinaus “Kuidas mu isa endale uue naise sai”,
- A.Aun “Eia seiklus Tondikakul”, J.Kinney “Ühe äpardi päevik. Pihuks ja põrmuks”,
- L.Wilder “Väike maja suures metsas”,
- M.Keränen “Vana roosa maja”, “Varastatud oranž jalgratas”,
- A.Kivirähki jutud,
- H.Nolmet “Koerailm”,
- I.Tomusk “Digipöörane kool”, “Inglid kuuendas B-s”, “Kolmanda A kriminalistid”, “Matemaatiline sõber”, “Lõpuaktus”, R.Dahl “Matilda”, “Charlie ja šokoladivabrik”,
- H.Käit “Aardejaht Nõmmel”,

- H.Vaher “Jõesaare poisid”,
- K.Hinrikus “Taaniel Teine”,
- J.L.Leis “Hanna ja Aleksi lood”,
- E.Sepp “Jagatud suvi”,
- A. Lindgren „Rasmus, Pontus ja Lontu“,
- E.Kästner “Veel üks Lotte”.

2.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisideastamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme eesti keeles II keelena:

Hindamine lähtub Euroopa keeleõppe raamdokumendist ning hõlmab iga osaoskust.

Hindamise eesmärk on:

- 1) toetada õpilase arengut;
- 2) anda tagasisidet õpilase õppe edukuse kohta;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist
- 5) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamiseks
- 6) anda alus õpilase järgmise klassi üleviimiseks.

KUULAMINE:

kuulamis oskuse hindamisel arvestatakse teksti tüüpi, teemat, keerukust, pikkust ning kõne selgust ja tempot. Õpilane suudab mõista tavakõnet tuttavatel teemadel. Saab aru faktilisest infost ja mõistab ka detaile, kui kõne on selge.

LUGEMINE:

lugemis oskuse hindamisel on võetud arvesse lugemisteksti keelelist raskust, pikkust ja keerukust, teema tuntust. Samuti tuleb hinnata ka seda, kui suurt iseseisvust on õppijalt ühel või teisel tasemel võimalik oodata (nt kas vajatakse korduvat ülelugemist, sõnaraamatu kasutamist).

KIRJUTAMINE:

- kirjutamisoskuse mõõtmisel hinnatakse neid keeleoskuse komponente, mida kirjutades rakendatakse:
- keeleline korrektsus (õigekiri, kirjavahemärgid, teksti vormistustavad, keelestruktuurid)
- sõnavara ulatuslikkus ja mitmekesisus;
- vormi- ja lausemoodustuse valdamine;
- kontekstile vastav keelekasutus ja loogiline lausestus, liitlausete kasutamine;
- lause/teksti nõutav pikkus ja struktuur;
- suutlikkus koostada seotud teksti, oskus kasutada teksti loogilise ülesehituse ja sidususe vahendeid;
- oskus kirjeldada, selgitada, põhjendada, veenda;
- oskus varieerida keelekasutust olenevalt suhtlusolukorrast (nt isiklik, poolametlik ja ametlik kiri)

RÄÄKIMINE:

- rääkimisoskuse mõõtmisel hinnatakse rääkimisel rakendatavaid keeleoskuse komponente:
- kõne on piisavalt sujuv ja hästi mõistetav, kuid esinevad suulisele kõnele omased tavalised takerdused;
- sõnavara mitmekesisus;
- fraasi struktuur ja pikkus;
- kõne arusaadavus;
- väljenduse loogilisus;
- argumenteerimisoskus;
- oskus reageerida erinevates suhtlusolukordades;
- oskus valida olukohaseid keelelisi vahendeid;
- parafraseerimisoskus;
- grammatika korrektne kasutamine.

3. KIRJANDUS

3.1. Miks õpime?

Kirjandusõpetuse eesmärgiks on:

- lugeda eakohast ilukirjandust, arendada oma lugemisoskust ning omandada püsiv lugemisharjumus kui maailma ja enda mõistmise vahend;
- väärtustada kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvuda eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- mõista ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastada oma sõnavara ning arendada suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- arendada oma loomevõimeid ja suhtuda lugupidamisega loometöösse;
- kujundada kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- laiendada oma silmaringi ning rikastada mõtte- ja tundemaailma;
- anda iseseisvaid hinnanguid ning sõnastada ja esitada oma mõtteid;
- hinnata kriitiliselt ja kasutada otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas eesmärgid toetavad õpilase arengut:

- keeleline areng: tugevdavad lugemise, kirjutamise, kuulamis- ja kõneoskust;
- kognitiivne areng: arendavad tähelepanu, mälu, analüüsi- ja süstematiseerimisoskust;
- sotsiaal-emotsionaalne areng: soodustavad suhtlemisoskust, argumenteerimist, koostööd ja eneseväljendust;
- digipädevus ja õpioskused: kujundavad infootsingu, digiturvalisuse ning tööjuhendite järgimise oskuseid.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- Ajalugu on lõimitud kirjandusõpetusega muistendite, näiteks vägilas- ja ajalooliste muistendite teema kaudu, ent ka ajalooliste jutustuste ja romaanide kaudu, kus tähtis on minevikulise olustiku, sündmuste ja isikute kujutamine.
- Inimese- ja ühiskonnaõpetust toetab kirjandus mitmel moel, seda just väärtushoiakute ja kõlblusküsimuste osas.
- Loodusõpetuses saadud teadmised toetavad kirjandusteksti mõistmist paljuski, sest paljudest ilu- ja aimekirjandusteostest võib leida looduskeskkonna kujutamist, fauna ja flora kirjeldusi. Sedalaadi tekstide lugemine aitab omakorda kaasa looduse tundmaõppimisele ja väärtustamisele.
- Kunstiõpetus - loetud teoste põhjal võib portreerida tegelasi, joonistada tegelassuhete või tegevuspaikade kaardi, draamatekstide puhul võib joonistada lavastseeni kujundust ja tegelaste kostüüme. Kirjandust ja kunsti ühendavaks tegevuseks on kindlasti luuletuste illustreerimine või arvutil kujundamine, aga ka luuletustest inspireeritud maalimine. Raamatutele võib valmistada eksliibriseid või reklaamplakateid.
- Muusika - kirjandus kohtub muusikaga laulusõnades: tohutul hulgal on viisistatud ja erinevates stiilides interpreteeritud eesti luuletajate tekste, mille kuulamine kirjandustundides on oluline nii tõlgendusampluaa rikastamise kui ka tunnimeeleolu kujundamise seisukohalt.
- Liikumisõpetus - kirjanduse tunnid, kus kirjutatakse sporditeemalisi luuletusi, jutte, dialooge, arutlusi, reportaaže või koostatakse viktoriini- ja intervjuuküsimusi, spordiürituste plakateid ja reklaamtekste, aitavad populariseerida sportlikke harrastusi ja tervislikke eluviise. Linnaruumis võib võimalusel korraldada kirjanduslikke orienteerumismänge, kus on ühendatud füüsiline liikumine ja kirjanduslikud teadmised.
- Matemaatika - statistilise materjali kogumine kirjandusteostest ning selle analüüsimine; luule matemaatiline analüüsimine; matemaatiliste mõistatuste koostamine.
- Draamaõpetus - kirjandusteose lavastamine.
- Inglise keel - käsitletakse paralleelselt inglise keelt kõnelevate maade ilukirjandustekstidega.

3.2. Mis tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpetaja:

- on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

3.3. Mis tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpetaja:

- on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

Lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- loeb kirjandusteksti latusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest,

elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.
- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

Esitamine

- esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti.

3.4. Mis tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

Lugemine

- on läbi lugenud vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut);
- loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist;
- tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

- jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel;
- jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

- koostab teksti kohta eri liiki küsimusi;
- vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha;
- kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algriimi;
- seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele.

Teose mitmetähenduslikkuse mõistmine

- seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäändu ja vanasõna olemust.

Esitamine

- esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

- kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti.

3.5. Mida õpime?

Üldteema: Erinevate maade kirjandus

Alateemad:

- Kirjandustekstide valik
- Väärtused ja kõlblus
- Kodu ja kool
- Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus
- Mängiv inimene
- Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng
- Kodanikuühiskond ja rahvussuhted
- Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon

Tüvitekstid ja soovituslik ning valikuline kirjandus 5. klassis:

Valik terviklikult käsitletavatest teostest

- Õppeaasta vältel on kohustus lugeda terviklikult läbi neli proosateost ja üks luulekogu.
- Astrid Lindgren „Meisterdetektiiv Blomkvist“ või mõni teine A. Lindgreni teos,
- Richard Roht „Jutte loomadest“,
- A. Kivirähki „Sirli, Siim ja saladused“,
- üks luulekogu omal valikul,
- üks uudisteos omal valikul. Uudisteos peab olema ilmunud viimase viie aasta jooksul ja olema vähemalt 100 lk pikk.

Soovitusliku kirjanduse loetellu kuuluvad

- Silvia Rannamaa „Kadri“,
- Jüri Parijõgi „Teraspoiss“,
- Roald Dahl „Matilda“.

Valik terviklikult käsitletavatest teostest 6. klassis:

Õppeaasta vältel on kohustus lugeda terviklikult läbi neli proosateost ja üks luulekogu.

Kohustuslikud tervikteosed, mida loevad kõik rühmad:

- Eno Raud „Kalevipoeg”;
- Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused”;
- S. Rannamaa „Kadri” või A. Lindgren „Röövlitütar Ronja” või A. Pervik „Arabella, mereröövli tütar”;
- F. Molnar "Pal-tänava poisid";
- Uudisteos vabal valikul (I ja II rühmal vähemalt 100 lk, III rühmal vähemalt 50 lk pikk ja ilmunud viimase kümne aasta jooksul).

I rühmas lisaks:

- Gerald Durrelli Korfu-triloogiast omal valikul („Minu pere ja muud loomad” või „Linnud, loomad ja sugulased” või „Jumalate aed”);
- Alfred J. Churchi ümberjutustus eeposest „Odüsseia”;
- O. Preussler „Krabat”;
- Üks eesti autori luulekogu omal valikul.

II rühmas lisaks:

- Enn Kippel “Meelis”;
- O. Preussler „Krabat”;
- Üks eesti autori luulekogu omal valikul (näiteks Wimberg, Contra või Doris Kareva)

Lisaks tulevad käsitlusele:

- Rahvaluuletekstid
- Looma- ja imemuinasjutud.
- Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud.

3.6. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Meetoditeks on:

- Loovkirjutamine.
- Loovlugemine:
- tekstile uue pealkirja mõtlemine;
- tekstile edasiarenduse või uue lõpplahenduse kirjutamine;
- jutu sündmustikku uue tegelase lisamine;
- tegelastevahelise dialoogi edasiarendamine;
- autorile või tegelasele kirja kirjutamine;
- kirja kirjutamine tegelase vaatepunktist;
- tegelase sisekõne, soovide, unistuste või unenäo väljamõtlemine;
- tegelase päeviku või sotsiaalmeediaprofiili loomine;
- tegelaste käitumisele hinnangu andmine või alternatiivi otsimine;
- iseenda võrdlemine mõne tegelasega;
- kirjandustekstile tuginedes rolli esitamine;
- teksti kohta märksõnaskeemi või ideekaardi koostamine;
- tekstis mainitud ajastu, kombe või fakti kohta lisamaterjali hankimine;
- teema ja probleemide avardamine küsimuste, väidete ja näidetega;
- tegelaste või tegevuspaikade joonistamine;
- loetud tekstiga seoses oma tunnete ja elamuste kirjeldamine;
- loetu seostamine tänapäeva elunähtuste ja probleemidega, iseenda eluga;
- proosapala põhjal luuletuse kirjutamine ja vastupidi;
- teksti dramatiseerimine või filmistsenaariumiks kirjutamine;
- tekstist inspireeritud omaloomingu kirjutamine;

- autori loomingu või loetud teose kohta lühiuurimuse koostamine.
- Ettekande tegemine.
- Veebipäevik.
- Reklaamposter.
- Videoklipp (õrriti).
- Lugemispäevik.
- Raamatu ja filmi võrdlus.
- Koomiks.
- Lavastamine.
- Pressikonverents.

Tegevusteks on:

- Lugemine,
- kuulamine,
- kirjutamine,
- teksti koostamine,
- teksti tõlgendamine,
- õppekäik (kooliväline rahastus)

Materjalid:

Kaldmaa, K., Kalm, A. (2015). *Ilmast ilma 5. klassi kirjandusõpik*. Tallinn: Koolibri.

ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/video>

Kaldmaa, K., Kalm, A. (2016). *Ilmast ilma 6. klassi kirjandusõpik*. Tallinn: Koolibri.

ERR Jupiter. <https://jupiter.err.ee/video>

3.7. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamis põhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme kirjanduses:

Õppeprotsessi vältel toimub vahetu suuline ja kirjalik edasi- ja tagasisidestamine, milles osaleb aktiivselt ka õpilane (enese ja vastastikhindamise kaudu).

Lapsevanem saab tagasisidet õpilase arengu kohta õpilaspäevikust, arenguvestluste kaudu, Stuudiumist, poolaasta tunnistuselt, vestlustest lapsega ja oma lapse töödelt (sh õpimapist).

Kaks korda aastas kirjutatakse poolaasta kokkuvõtlik hinnang, milles analüüsitakse õpilase:

- kirjandusealaseid teadmisi ja oskusi;
- hoolsust ja korrektsust töö tegemisel;
- õpetaja korralduste mõistmist ja nendele reageerimist;
- tugevaid külgi ja vajakajäämisi;
- taotletud õpitulemusteni jõudmist;
- arengut õppeperioodi vältel.

Loovtööde hinnangu andmisel arvestatakse töö sisu, õigekeelsust, teksti stiili, ülesehitust ja vormistust. Kirjandite puhul võib õpetaja hinnata tööd kahes osas: õigekeelsust ja stiili, mille hinne arvestatakse eesti keele alla, ja sisu ning vormi, mille hinne arvestatakse kirjanduse alla. Kirjalike ülesannete puhul parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnangut andes arvestatakse valdavalt töö sisu. Hinnangu andmisel on tähtis, et õpilase kirjanduslik loovus leiaks toetamist ja tunnustamist.

4. MUUSIKA

4.1. Miks õpime?

II kooliastme muusikaõppes on eesmärgiks:

- arendada pillimänguoskust, rakendada muusikalist kirjaoskust ja kasutada digivahendeid pillimängu toeks.
- väljendada muusikaelemente liikumise kaudu;
- arendada improvisatsioonioskust ja innustada tegelema omaloominguga;
- parandada intonatsiooni, diktsiooni ja muusikalist väljendusoskust;
- arendada kuulamis- ja analüüsioskust;
- arendada koostöö- ja hindamisoskust muusikatöös;
- soodustada loovat püsivust ja julgust katsetada.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas eesmärgid toetavad õpilase arengut:

- Kognitiivne areng: noodilugemine, helikõrguste seostamine ja analüüs arendavad tähelepanu, mälu ja loogilist mõtlemist.
- Käeline ja motoorne areng: pillimäng ja muusikaline liikumine parandavad peen- ja jämemotoorikat ning koordineerimist.
- Muusikaline kirjaoskus ja tehnika: noodioskused, intonatsioon ja rütmivõime tugevdavad tehnilist pädevust, mis võimaldab keerukamate ülesannete õppimist.
- Loovus ja probleemilahendus: ideegeneratsioon, improvisatsioon ja omalooming soodustavad originaalsust, eksimise julgust ja alternatiivsete lahenduste otsimist.
- Emotsionaalne areng ja eneseväljendus: laulmine ja esitamine toetavad eneseväljendust, emotsioonide töötlemist ja enesekindlust.
- Sotsiaalne areng ja koostöö: rühmatööd, koosmäng ja tagasisideharjutused arendavad

suhtlemist, empaatiat, vastutuse jagamist ja meeskonnatööd.

- Metakognitsioon ja refleksioon: enese- ja kaaslaste hindamine ning kirjalikud refleksioonid õpetavad õppimist planeerima, analüüsima ja sihipäraselt parandama.
- Aja- ja ressursihaldus: projektiplaanide koostamine ja ajakohaselt töö lõpetamine arendavad organiseerimis- ja vastutusoskust.
- Kultuuriline ja väärtuslik kasv: rahvusliku repertuaari õppimine ja laulupeotraditsioon toetavad kultuuriteadlikkust ja kuuluvustunnet.
- Turvalisus ja tööharjumused: hääle-, liikumis- ja pillimänguohutuse õppimine kujundab vastutustundlikke hoiakuid ja tööetikat.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- Eesti keel - Laulurepertuaari kaudu eri ajastute ja piirkondade keelekasutusega tutvumine; eesmärgistatud kuulamine ja lugemine, kuulatu ja loetu märkmete tegemine ja selle kohta arvamuse esitamine suuliselt või kirjalikult; õpitavate laulude või kuulatavate muusikapaladega seotud teemadel vestlemine; eri tüüpi tekstidest vajaliku teabe leidmine ja usaldusväärsuse hindamine; esitluse koostamine ja ettekanne; õigehääldus ja õigekiri, sh pealkirja vormistamine; sõnade silbitamine laulusõnades; laulusõnade tähenduse selgitamine; muusika oskussõnavara ja noodisümbolite tutvustamine; lihtsate laulusõnade loomine.
- Kirjandus - Kirjandustunnis käsitletavate luuletajate tekstidel põhinevate laulude laulmine; laulutekstina kasutatava luuletuse kui terviku mõistmine; pärimuskultuur; kooli- ja kodukandipärimus; rahvaluule ja selle lühivormid; arutlemine mõne muusikateoses käsitletud teema või probleemi üle, järelduste tegemine; lauldava seostamine oma kogemuse ja tänapäeva maailmaga; luuleteksti väljendusvahendite tundmaõppimine; laulusõnade loomine; loovkirjutamine loetu või kuuldu põhjal.
- Liikumisõpetus - Muusika väljendusvahendite tunnetamine liikumise kaudu; laulu- ja ringmängud, erinevate rahvaste rahvatantsud (kehaline aktiivsus; liikumine ja kultuur); õige kehahoid ja keha tunnetamine lauldes (liikumisoskus; tervis ja kehalised võimed); hingamine (tervis ja kehalised võimed); koordineerimine; muusikalise liikumise kujundamine laulu karakteri järgi (liikumine ja kultuur; vaimne ja kehaline tasakaal); mäng kehapiiril; tempo.
- Kunst -Teose, autori ja loomingu määratlus. Kuulatud muusika visualiseerimine, muusikapala karakteri, sisu, meeleolu jne väljendamine kunstitegevustes. Muusika kujutamine värvides: abstraktse pildi joonistamine - kõlad ja vormid, kõlad ja värvid. Pillide kujutamine kunstitöös. Erinevate ajastute, maade ja rahvaste kunstiteosed, arhitektuur ja muusika.

Muusikalise kujunduse loomine animatsioonile või videole. Plakati loomine kontserdi reklaamimiseks ja ja heliloojate, pillide jm tutvustamiseks.

- Loodusõpetus - Pillide valmistamine looduslikest materjalidest: puud, kivimid, liiv jm. Liikumismängud looduslikus keskkonnas. Eesti asend Euroopas, Eesti muusika- ja kultuurimaine Euroopas ning eesti rahvusvaheliselt tuntumad heliloojad ja muusikud. Eesti loodus ja loodusobjektide kajastamine eesti rahvamuusikas, rahvaluules ning selle tähtsus eesti rahva elus.
- Matemaatika - Probleemide lahendamise skeem; naturaalarvu kujutamine arvkiirel (ajatelg); harilik murd versus taktimõõt; kiirus ja m/s versus tempo ja lööki/min; jaguvus (rütmide arvulised nimetused); arvandmete kogumine ja korrastamine; andmete lugemine tabelist; osa leidmine tervikust (vormiõpetus).
- Ajalugu - Sündmustele sajandi määramine ja ajatelg; ajalooallikate liigid (suulised, esemelised, kirjalikud ja audiovisuaalsed); muusikaga seotud mäluasutused (näiteks Teatri- ja Muusikamuuseum, Laulupeomuuseum, ERM jt). Eesti kultuurilugu (eesti rahvamuusika, rahvakalender, rahvuslik ärkamine, hümn, laulupeod). Loomeinimeste loominguline vabadus demokraatlikus ja totalitaarses ühiskonnas.
- Inimeseõpetus - Mina ja meie: teistega arvestamine. Kodu, kodumaa- ja rahvakalendri teemad. Keha tunnetamine ja koordineerimine. Murdeiga (häälemurre). Tervishoid (hääle tervis). Ettevõtlikkus (ürituste korraldamine). Autoriõigused. Huvid/ huviharidus ja selle väärtustamine.
- Ühiskonnaõpetus - Laulude teksti analüüs: riik, rahvus. Suhtumine teiste rahvaste ja maade kultuuritraditsioonidesse ning soov neid tundma õppida; oma maa kultuuripärandi väärtustamine; sotsiaalsed suhted; väärtushinnangute ja -hoiakute kujundamine. Autorikaitse.
- Käsitöö ja tehnoloogiaõpetus - Pillide valmistamine, nende kaunistuselementide kavandamine ja teostamine. Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis. Töövahendite korrashoid ja tööohutus. Eesti ja teiste rahvaste kombed ja esemeline kultuur. Rahvakultuuri tähtsus. Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis. Loovülesandena pillikottide valmistamine, koori esinemisvormi detaili (õlakott, vöö, peakate vm) disainimine ja valmistamine.
- Võõrkeeled - Riigid, rahvad ja nende kultuur. Võõrkeelsed laulud: võõrkeelsete tekstide hääldamine, sõnumi mõistmine, sõnavara omandamine ja arendamine. Tekstide silbitamine ja hääldus. Oma emakeele ja rahvuskultuuri väärtustamine. Vaba aeg: lemmiklaulud, artistid, muusikaharrastused. Võõrkeelsed pilliõppeprogrammid, muusikaterminid, akordide tabelid,

pillide nimetused.

4.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

Musitseerimine: laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, muusikaline omalooming

Laulmine

Õpilane:

- laulab hääle isikupära arvestades võimalikult puhta intonatsiooniga, loomuliku kehahoiu, hingamise ja selge diktsiooniga ning väljendusrikkalt;
- laulab eesti vanemat ja uuemat rahvalaulu, ühe- ja kahehääelseid laule, kaanoneid ning teiste rahvaste laule;
- väärtustab ühislaulmist, laulab peast kooliastme ühislaule:: Eesti Vabariigi hümn „Mu isamaa, mu õnn ja rõõm“ (F. Pacius / J. V. Jannsen), „Eesti lipp“ (E. Võrk / M. Lipp), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann / Fr, Kuhlbars), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvaviis / M. Körber), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul / L. Koidula), „Püha öö“ (F. Gruber / J. Mohr, tõlkinud K. A. Hermann), „Majakene mere ääres“ (Ü. Vinter / E. Vetemaa);
- osaleb laulupeotraditsiooni edasikandmisel koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut suuliselt ja kirjalikult;
- rakendab lauldes muusikalist kirjaoskust, kasutab laulu õppides relatiivseid astmeid.

Pillimäng

Õpilane:

- süvendab I kooliastmes omandatud pillimänguoskusi ning mängib keha-, rütmi- ja plaatpille (valdavalt kaasmängudes);
- musitseerib muusikateadmisi ja -oskusi kasutades plokkflöödil ja/või väikekandlel või muul meloodiapillil; rakendab pillimängus digivõimalusi;
- seostab absoluutseid helikõrgusi noodipildis klaviatuuri ja/või õpitava muusikainstrumendiga;
- rakendab muusikalist kirjaoskust musitseerides üksi ja erinevates pillikoosseisudes.

Muusikaline liikumine

Õpilane:

- tunnetab, analüüsib ja väljendab liikumise kaudu muusika väljendusvahendeid (meloodia, dünaamika, tempo, muusikavorm) üksi ja/või rühmas;
- väljendab liikumise kaudu Eesti ja teiste maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid ning lihtsamaid tantse;
- rakendab liikumises muusikateadmisi.

Muusikaline omalooming

Õpilane:

- julgeb loomeideedega katsetada ning eksida; on lahendusi otsides püsiv ja järjekindel;
- loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge või ostinato'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel ning digivahenditel; esitleb neid üksi või rühmas;
- improviseerib astmemudelitele tuginedes;
- loob muusikale lihtsaid tekste (regivärsse, laulusõnu jne);
- loob muusikateadmisi ja -oskusi rakendades üksi ja/või rühmas lihtsa instrumentaalpala, esitab seda.

Muusika kuulamine

Õpilane:

- kirjeldab ja analüüsib kuulatud muusikat muusika oskussõnavara ja kirjaoskust kasutades;
- tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu liike, rahvapille ja -tantse, teab oma kodukoha ja Eesti rahvamuusika sündmusi;
- otsib infot ning uurib kuulatud heliteoste autorite ja kodukoha loomeinimeste loometegevust ning tutvustab seda kaaslastele;
- kuulab ning võrdleb hääle- ja kooriliike; tunneb kodukoha koore ja dirigente ning tuntumaid Eesti koore;
- eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri pillirühmi;
- analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid kontserte ning muusikalavastusi suuliselt ja kirjalikult, annab kuuldule ja nähtule hinnangu ning jagab kogemusi kaaslastega;

- rakendab muusikat kuulates muusikalist kirjaoskust.

Taotletavad teadmised-oskused-hoiakud:

Õpilane:

- tunneb rõõmu nii iseseisvast kui ka ühisest muusikategevusest ja väärtustab musitseerimist;
- teadvustab ja hindab oma muusikavõimeid, arendab neid muusikategevustes –laulmises, pillimängus, omaloomingus ja muusikalises iikumises;
- kuulab süvenenult Eesti ja teiste rahvaste muusikat ning arutleb muusika üle;
- osaleb aktiivselt muusikaloomes, katsetab oma ideid erinevates muusikategevustes ja sobivates digikeskkondades, on püsiv lahendusi otsides;
- suhtub lugupidavalt enda ja kaaslaste loomingsse, põhjendab ning analüüsib oma arvamusi ja valikuid;
- mõistab enda seotust Eesti kultuuripärandiga ja väärtustab laulupidu;
- märkab ja teadvustab kultuurilist mitmekesisust ning suhtub lugupidavalt eri rahvuskultuuridesse;
- leiab muusikainfot eri teabeallikatest ning käitub vastutustundlikult virtuaalmaailmas;
- väärtustab loojat ja loomingut ning on teadlik autoriõigusest;
- väärtustab teadmisi ja oskusi muusikategevustes, rakendades muusikalist kirjaoskust (helivältused, rütmifiguurid ja pausid);
- taktimõõdud 2/4, 3/3, 4/4, C ja eeltakt;
- duur-, moll-helilaad, helistikud C-a, G-e, F-d;
- muusikalised oskussõnad vastavalt valitud teemadele).

4.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpuks õpilane:

Laulmine

- Laulab hääle isikupära arvestades ühe etteantud laulu puhta intonatsiooniga ($\pm \frac{1}{2}$ nooti), selge diktsiooniga ja väljendusrikkalt.

- Õpib pähe ja esitab peast 3 laulu (sh üks rahvalaul).

Pillimäng

- Mängib plokkflöödil või muul lihtsal meloodiapillil 5–8 takti noodi järgi rütmiliselt õigesti;
- Osaleb koosmängus keha- või rütmipillidega.

Muusikaline liikumine

- Väljendab lühikese pala kaudu tempo- ja dünaamikamuutust lihtsate liikumisvormidega (1–2-min);
- Näitab kahte rahvamuusika-karakterit lihtsa liikumise kaudu.

Muusikaline omalooming

- Loob ja esitab 30–60-sekundilise rütmimotiivi keha-/rütmipillidel;
- Kirjutab 2–4 realist laulusõna ideed ja esitab selle rühmas.

Kuulamine ja analüüs

- Kirjeldab kuulatud pala 3 omadust (meloodia, tempo, dünaamika) muusikatermineid kasutades, kirjalikult või suuliselt.
- Tunneb ära 2 koduse piirkonna rahvapilli või -viisi ja tutvustab neid kaaslastele.

4.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks õpilane:

Laulmine

- Laulab hääle isikupära arvestades vähemalt ühe kahehäälse laulu puhtalt ja dünaamikat kasutades;
- laulab peast 4 koolilaulu (sh hümnid) ja suudab neist 2 esitada ilma noodita.

Pillimäng

- Mängib noodi järgi 8–16 takti meloodiat plokkflöödil või väikekandelil, rakendades õpitut muusikalise kirjaoskuse abil.
- Seostab noodipildis õpitud helikõrgused klaviatuuri või instrumendiga.

Muusikaline liikumine

- Lavastab rühmas 1–2-minutilise koreograafia, mis peegeldab muusikavormi ja dünaamikat;
- Õpib ja esitab lihtsa rahvatantsu elemendi (2 sammu/figuuri) rahvamuusikaga.

Muusikaline omalooming

- Improviseerib astmemudelitele tuginedes 30–60-sekundilise meloodia või rütmi; esitab üksi või rühmas.
- Koostab lihtsa instrumentaalpalal põhineva 8-taktilise seaded rühmas ja esitab selle.

Kuulamine ja analüüs

- Analüüsib kirjalikult või suuliselt kuulatud teost, kasutades muusikaoskussõnavara (nt vorm, karakter, instrumentatsioon);
- Eristab kuuldeliselt sümfooniaorkestri vähemalt kahte pillirühma ja selgitab nende kõlaliselt erinevust.

4.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks õpilane:

Laulmine: laulab väljendusrikkalt ja tehniliselt korrektselt ühise ja rahvalaulu, suudab analüüsida fraasi väljendusrikast lahendust; osaleb laulupeotraditsiooni üritusel ja koostab sellest kirjaliku kokkuvõtte.

Pillimäng: mängib 16–32 takti meloodiat, rakendades muusikalist kirjaoskust; kaasab esitluses vähemalt ühe digivõimaluse (salvestus/taust).

Muusikaline liikumine: esitab rühmas koreograafia, mis selgelt näitab muusikavormi (sissejuhatus-teema-lõpp) ja erinevaid karaktereid; võrdleb kahe rahvamuusika liiki liikumise kaudu.

Omalooming: koostab rühmas lihtsa instrumentaalpala (8–16 takti) kasutades akorde/astmemudeleid ning esitab selle; kirjutab 150–200 sõnalise refleksiooni loominguprotsessist.

Kuulamine/analüüs: analüüsib kontserti või virtuaalkontserti ning tutvustab ühe Eesti helilooja või kodukoha muusiku loomingut kaaslasele.

Koostöö/refleksioon: juhib või täidab grupis rolli, annab konstruktiivset tagasisidet, osaleb

vähemalt kahes projektihindamises ja esitab sügavama refleksiooni oma arengust.

4.6. Mida õpime?

Suur üldteema:

Eesti ja Euroopa

Alateema:

Eesti rahvamuusika. Euroopa rahvaste muusikakultuur.

Muusikaõpetuse taotlus on luua muusikateadmiste, -oskuste ja -kogemuste süsteem. Üldhariduskooli muusikaõpetuse eesmärk on tekitada huvi muusika ja musitseerimise vastu ning kujundada harmoonilist ja loovat isiksust. Muusikaõpetuses lähtutakse eesti koolimuusikas väljakujunenud traditsioonidest ja põhimõtetest (Riho Päts, Heino Kaljuste), mis toetuvad Zoltán Kodály meetodile ja Carl Orffi pedagoogika adapteeritud käsitlusele ning tänapäeva pedagoogika teadmusele ja kogemusele.

Muusikaga tegelemine rikastab tundeelu, kujundab esteetilisi hoiakuid ja kultuurilisi tõekspidamisi. Muusikaõpetuse kaudu luuakse võimalused muusikaoskuste arenguks, avatakse ja avardatakse muusikaga tegelemise viise ning toetatakse elukestva muusikaharrastuse teket. Eesti ja maailma muusikakultuuri tutvustamise kaudu kujundatakse õpilaste sotsiaalkultuurilisi väärtushinnanguid ja muusikamaitset.

Muusikaõpetuses tähtsustatakse:

- ühislaulmist kui rahvusliku kultuuritraditsiooni olulist väljendust ja edasikandjat;
- loomingulist eneseväljendust;
- õpilase loova ja kriitilise mõtlemise arengu toetamist;
- õpilase isiklikku suhet muusikaga ning muusikalise suhtlemise rolli vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena;
- muusika osa tasakaalustatud isiksuse eetilise-esteetiliste väärtushinnangute kujunemisel;
- õppija huvi ja isikupära.

Muusika õppeaine sisuks on musitseerimine (laulmine, pillimäng, muusikaline liikumine, omalooming), muusika kuulamine ja muusikalugu, muusikaline kirjaoskus.

Muusikaõpetuse kaudu kujundatakse ja arendatakse õpilastes järgmisi osaoskusi:

- laulmine,
- pillimäng,
- muusikaline liikumine,
- omalooming,
- muusika kuulamine.

4.7. Kuidas õpime?

II kooliastme õpilasele omast teadmishimu ning aktiivsust rakendatakse kõigis muusikalistes tegevustes. Selles eas tähtsustub töö õpilaste individuaalseid muusikalisi võimeid arendades ning rakendades erinevates muusikalistes tegevustes. Olulised tegevused on selleski kooliastmes laulmine ja pillimäng.

Muusikatunnis lauldakse a cappella ja saatega ühe- ja kahehäälselt, kooris kahe- ja kolmehäälselt. Jätkatakse õpilaste vokaalsete võimete arendamist (hingamine, tämber, diapasoon, intonatsioon), arvestades õpilase häälemurde perioodiga. Ühislauluvarasse kuuluvad laulud, mis seovad erinevaid põlvkondi ja kannavad edasi ühislaulmise traditsiooni säilimist.

Pillimänguoskusi süvendatakse erinevates pillikoosseisudes mängides, kus pööratakse tähelepanu ansamblimänguoskuse kujundamisele. Suunatakse kuulama pillide tämbrilisi omadusi ja nende kokkusobivust koosmängus. Arendatakse rütmi- ja plaatpillide, väikekandle, plokkflöödi ning võimalusel ka teiste pillide mängimise oskust ja vilumust.

Muusikalise liikumise kaudu arendatakse õpilastes julgust end vabalt väljendada. Muusikalises liikumises on keskmes eesti ning teiste rahvaste tantsud. Muusikalist liikumist kasutatakse erinevate karakterite väljendamisel ja muusikavormide tundmaõppimisel. Omaloominguliste liikumisimprovisatsioonide kaudu toetatakse loovuse arengut muusikas.

Muusika kuulamises on oluline muusika kuulamisoskuste kinnistamine. Muusika kuulamisel tutvutakse eesti ja teiste rahvaste muusikaga, erinevate muusikažanritega ja muusikainstrumentidega. Muusikat kuulates arendatakse muusikalist analüüsivõimet ja võrdlusoskust. Tähtsustub muusika oskussõnade kasutamine muusikapalasisid analüüsides ning oma arvamuse põhjendamine vestlustes. Otsitakse infot heliloojate ja kodukoha loomeinimeste kohta (interpret, luuletaja jt) ning tutvutakse nende loominguga. Kujuneb kriitiline suhtumine internetis

leiduvasse muusikasse.

Omalooming võimaldab omandatud teadmisi ja oskusi, sh muusikalist kirjaoskust, loovalt katsetada ning rakendada uutes olukordades (kaasmängud, ostinato'd, rütmilis-meloodilised improvisatsioonid, iseseisvad muusikapalad, muusikaline liikumine, tekstide loomine jne). Leitakse loomingulisi ühisosi erinevate ainevaldkondadega (keeled, kunst, kirjandus jt).

Kõigis muusikalistes tegevustes rakendatakse õpitud teadmisi ja oskusi, sh muusikalist kirjaoskust. Õpilaste muusikalist eneseväljendust ja isikupärast esinemisoskust toetatakse nii muusikatunnis kui ka klassi- ja koolivälises tegevuses (koorid, solistid, pillikoosseisud jms). Laulupeo traditsiooni edasikandumisel tähtsustub õpilaste osavõtt (kooli)koori tegevuses.

Silmaringi avardamise, kontserdikultuuri kujundamise ja muusika kuulamise kogemuse saamise eesmärgil käiakse õppekavavälistel õppekäikudel (kontserdid, muusikaetendused, muuseumid jne). Kohtutakse kodupaiga, aga ka Eesti tuntud heliloojate ja interpretidega. Õppekäikudel kogetut arutletakse ja analüüsitakse õpetaja kaasabil.

Muusikaliste tegevuste kaudu õpitakse tundma üksteise võimeid, oskusi ning eripära. Õppimises ja õpetamises pööratakse tähelepanu hariduslike erivajadustega (sh muusikaliselt andekate) õpilaste võimete arendamisele.

4.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme muusikas:

Osaoskus: laulmine

Õpitud repertuaari esitamisel hinnatakse laulu esituse rütmilist täpsust ja võimetekohast intoneerimist, laulusõnade omandamist ja diktsiooni, väljendusrikkust, püüdlikkust ja õiget kehahoidu. Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- aktiivset osavõttu ühislaulmisest;
- õpilase arengut üksi ja/või rühmas lauldes;
- muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnade mõistmist ning rakendamist lauldes;
- õpilase osalemist koolikooris, esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel, võistlustel, muusikaolümpiaadil, laulupäevadel ja laulupeol.

Osaoskus: pillimäng

Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- aktiivset osavõttu pillimängust;
- õpilase arengut üksi ja/või rühmas pilli mängides;
- muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnade mõistmist ning rakendamist pillimängus;
- õpilase osalemist instrumentaalansamblis või -orkestris, esinemist kooliüritustel ning kooli esindamist konkurssidel, muusikaolümpiaadidel, laulupäevadel ja laulupeol.

Osaoskus: muusikaline liikumine

Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- aktiivset osavõttu muusikalisest liikumisest
- üksi ja/või rühmas muusikalist liikumist, lähtudes õpilase võimetest ning nende arengust;
- kaastöötamist tunnis;
- muusika oskussõnade mõistmist ning rakendamist muusikalisel liikumisel;
- esinemist kooliüritustel.

Osaoskus: omalooming

Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- aktiivset osavõttu loovtegevustest;
- üksi ja/või rühmas töötamist, lähtudes õpilase võimetest ning nende arengust;
- õigete pillimänguvõtete rakendamist loovtegevustes;
- eneseväljendusoskust;
- muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnade mõistmist ning rakendamist omaloomingus;
- osalemist kooliüritustel.

Osaoskus: muusika kuulamine

Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- väljendus- ja arutlusoskust kuulatud muusikast vesteldes;
- üksi ja/või rühmas töötamist, lähtudes õpilase võimetest ning nende arengust;

- muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnade mõistmist ning rakendamist muusikat kuulates.

Hindamisel saab arvestada lisaks muusika ainekavas kirjeldatud õpitulemustele:

- väljendus- ja arutlusoskust kuulatud muusikast vesteldes;
- muusikalise kirjaoskuse ja oskussõnade mõistmist ning rakendamist muusikat kuulates.

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptsimiseks. Õpetaja saab hindamise kaudu teavet oma õpetamise tulemuslikkuse kohta ning sisendit nii õppe kui ka iseenda pädevuste arendamiseks.

Õpilast suunatakse õppe käigus oma õppimist ja seatud eesmärkide saavutamist analüüsima ning reflekteerima.

Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega. Õpilase seisukohtadele ühiskonnas ja maailmas toimuva kohta antakse sõnalist kirjeldavat tagasisidet. Kirjalikke ülesandeid hinnates arvestatakse eelkõige töö sisu, kuid pööratakse tähelepanu ka õpilase keelekasutusele, sh muusikaterminite õigele kasutusele ning õigekirjale, mida arvestatakse hindamisel ülesande eesmärgi ja kokkulepitud hindamiskriteeriumide põhjal.

Kunstiainete valdkonnapädevuse omandamisel on õppe jooksul oluline roll kujundaval hindamisel, mis toetab õpilase eneseuskust ja innustab teda oma võimeid arendama. Kujundava hindamise kaudu saab õpilane temale arusaadaval viisil esitatud suulist ja kirjalikku tagasisidet oma õpitulemuste saavutamise taseme ning tugevate külgede ja arenguvõimaluste kohta.

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;

- sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

5. KUNST

5.1. Miks õpime?

Üldeesmärgid II kooliastme kunstiõpetuses:

- Teadmised — visuaalkultuuri tundmaõppimine: õppida visuaalkultuuri ilminguid ja kirjeldada neid (reklaam, illustratsioonid, vaateaknad, arhitektuur, mängude pildikeel, virtuaalnäitused jne).
- Kunstimõisted ja autoriteadmised: omandada ja kasutada õpitud kunstimõisteid ning tunda olulisi kunstnikke ja disainereid.
- Näituseetikett ja infootsing: käituda näitusel ja galerii-keskkonnas korrektselt ning leida ja kasutada selgitavat taustainfot.
- Säästlikkus ja kestlikkus: mõista säästlikkuse ja kestlikkuse põhimõtteid kunstis ning rakendada neid loomingus.
- Vormi-otstarbe seose mõistmine: märgata ja selgitada vormi, materjali, suuruse ja otstarbe vahelisi seoseid esemetel ja hoonetes.
- Autorsus ja õiged jagamistavad: järgida autorsuse ja pildistamise/kujundamise jagamise eetilisi põhimõtteid.
- Disainiprotsessi läbimine (plaanimine): läbida disainiprotsessi etapid (probleemi määratlemine, ideekavand, prototüüp, testimine, refleksioon).
- Ideede kavandamine ja visandamine: kavandada ideid visandite ja prototüüpide abil ning kasutada kavandeid töö aluseks.
- Loomine ja tehnikate valik: luua omanäolisi kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi teoseid, valides põhjendatult tehnikaid, materjale ja kompositsioonipõhimõtteid.
- Refleksioon ja kriitika: reflekteerida oma töid ja kaasõpilaste loomingut, analüüsida valikuid ning põhjendada loomingulisi otsuseid.
- Interdistsiplinaarsus: lõimida kunsti teiste õppeainetega (nt loodus, tehnoloogia, ajalugu) ja rakendada interdistsiplinaarseid meetodeid.
- Digitaalne looming ja esitlusoskus: luua ja esitada digitaalseid visuaale ning jagada töid vastutustundlikult (digioskused, autoriinfo, allikaviited).

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiminguvõimalusi ja õpilaste arengu toetamine:

- Ajarännak- ajalugu, ühiskonnaõpetus, kirjandus, eesti keel, võõrkeeled, kunst, muusika, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus, matemaatika, liikumisõpetus jt
- Ajajoon- ajalugu, kunst, muusika, kirjandus, geograafia, ühiskonnaõpetus
- Loovuurimus- kõik õppeained, olenevalt loovuurimuse uurimuslikkust keskmest
- Disainiprotsessi läbimine kui probleemõpe- Olenevalt sellest, kas disainitakse toode, sekkumine või teenus.
- Toode: kunst, eesti keel, käsitöö, kodundus ja tehnoloogia. Võib lisanduda matemaatika, füüsika, keemia, muusika jne.
- Teenus: eesti keel, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, ajalugu. Võib lisadnuda muusika, kunst, liikumisõpetus jne.
- Olümpiamängud ja kultuuri- ning muusikaprogramm- ajalugu, kunst, muusika, kirjandus, kehaline kasvatus, võõrkeeled, geograafia, matemaatika, käsitöö ja kodundus, tehnoloogiaõpetus jt
- Sündmuskorraldus (kontsert, performance, happening, stomp, playbox, teater, moeetendus, lavastus, festival jm)- muusika, kunst, eesti keel, kirjandus, informaatika, käsitöö ja kodundus, tehnoloogia, liikumisõpetus
- Koolimeedia (veebileht, kooli ajaleht, taskuhääling, koolitelevisioon, -raadio)- kirjandus, kunst, eesti keel, muusika, informaatika, inimese- ja ühiskonnaõpetus, võõrkeeled
- Film, animatsioon, videokunst- kunst, muusika, eesti keel, kirjandus, ajalugu, meediaõpetus
- MATIK-õpe- matemaatika, loodusteadused, tehnoloogia, kunstid

Näited lõimingutsentriga:

- Lõiminguteema: rütm- kunst, muusika, matemaatika, informaatika, kehaline kasvatus, loodusained, kirjandus

- Lõiminguteema: kompositsioon- kunst, kirjandus, muusika, liikumisõpetus (tants)
- Lõiminguteema: värvus ja valgus- kunst, inimeseõpetus
- Lõiminguteema: autorsus ja autoriõigused- kõik õppeained
- Väärtuspõhine lõiming (loovus kui väärtus erinevates valdkondades)- kõik õppeained
- Aktuaalne probleemistik (Tehisintellekti kasutamise võimalused ja ohud.)- kõik õppeained, sõltub probleemistikust
- Aktuaalne probleemistik (disainiprotsessi läbimine)- Sõltub täpsemalt probleemistikust. Olenevalt sellest, kas disainitakse toode, sekkumine või teenus
- Lõiminguteema: teadusillustratsioon- ajalugu, loodusained, kunst, ühiskonnõpetus
- Lõiminguteema: info visualiseerimine- Kunst ja kõik teised õppeained

5.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- tõlgendab visuaalseid kujutisi oma kogemuse ja õpitu piires;
- teab autorsuse üldisi põhimõtteid;
- kasutab õpetaja juhendamisel osalist disainimist probleemi lahendamiseks kestlikult;
- loob omanäolisust taotledes kahe-, kolme- ja neljamõõtmelisi kunstitöid nii spontaanselt kui ka uurides ja kavandades, kasutades ning põhjendades eri tehnikavõtteid ja kompositsiooni;
- analüüsib oma teost ja tööd;
- arutleb loodu üle, seostades loomingut oma kogemuse piires teiste eluvaldkondadega.

5.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu loovast tegevusest;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideedega;
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, animatsioon);

- otsib infot kunstiraamatutest ja teistest teabeallikatest;
- kirjeldab kunstiteost kasutades selleks ainealaseid mõisteid;
- mõtleb keskkonda säästvalt ja arvestab kaasõpilastega.

5.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu loovast tegevusest;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideedega;
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, animatsioon);
- otsib infot kunstiraamatutest ja teistest teabeallikatest;
- kirjeldab kunstiteost kasutades selleks ainealaseid mõisteid;
- mõtleb keskkonda säästvalt ja arvestab kaasõpilastega.

5.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- tunneb rõõmu loovast tegevusest;
- katsetab julgelt oma mõtete ja ideedega;
- rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, animatsioon);
- otsib infot kunstiraamatutest ja teistest teabeallikatest;
- kirjeldab kunstiteost kasutades selleks ainealaseid mõisteid;
- mõtleb keskkonda säästvalt ja arvestab kaasõpilastega.

5.6. Mida õpime?

Kunstiõpetuses on II kooliastmes suuremaks teemaks visuaalne kirjaoskus. Alateemad on: Igapäevane visuaalkultuur, kunstitehnikad ja loominguline eneseväljendus, disain ja disainiprotsess, kunst ja kultuur ühiskonnas.

Kunsti õppeaine tugineb ülesehituselt visuaalkultuurile ning arendab visuaalset kirjaoskust, mis on tänapäeva maailmas edukaks toimetulekuks tähtis igaühele. Kunst toetab õppija loovust ja isiksuseomadusi, mis annavad eeldused mis tahes inimtegevuse valdkonnas probleeme uut viisi lahendada, jõuda originaalsete, kasulike, eetiliste ja vähemalt looja jaoks soovitud tulemusteni.

Õppeaine lähtealused on:

- 1) maailma kunsti ja visuaalkultuuri laiahaardeline käsitlemine.
- 2) kunsti vormide ja tähenduste pidev muutumine, eksperimentaalsus ja areng, mis võivad ühiskonda ka proovile panna.
- 3) õpetaja on aktiivne kunstiga suhestuja, kes toetab õpilasi kultuuri muutuvast mitmekesisuses.
- 4) kunsti õppeaines on võrdselt oluline nii kunstikogemus kui ka õppimiskogemus. Sageli on teosest kui lõpptulemusest tähtsam loominguline ja otsinguline tee, tagasiside ja refleksioon, üldpädevuste kujundamine, motivatsiooni leidmisele ja hoidmisele suunatud tegevused.

Kunsti osaoskused on:

- 1) väljaselgitamine, teadmine, mõistmine (kuulamine, vaatamine, lugemine, info otsimine, kirjeldamine, sõnastamine, valimine, uurimine);
- 2) plaanimine ja ideede arendamine (ideede genereerimine, visandamine, katsetamine, organiseerimine, protsessi plaanimine, koostamine, leiutamine);
- 3) loomine (eesmärgipärane väljendus- ja töövahendite rakendamine, viimistlemine, toimetamine, täiendamine, esitlemine);
- 4) refleksioon, analüüs ja kriitika (uurimine, tõlgendamine, retsenseerimine, tagasisidestamine, arutlemine, väärtushinnangute arendamine ja andmine).

5.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Praktilised tegevused:

Igapäevane visuaalkultuur

- Logod, embleemid, sümbolid, sildid, liiklusmärgid, kaardid, tabelid ja infograafika, õpikute illustratsioonid, multifilmid ja arvutimängud, mänguasjad, reklaam linnaruumis ja meedias, riietus, kaupluste vaateaknad, veebikeskkonnad. Põhiplaan, maakaart, sisekujunduse kavand.

Karakter, keskkond

- Kujutamise baaselemendid ja kompositsioonipõhimõtted
- Baaselemendid:
- Kahemõõtmeline: punkt, joon, kujund, pind/tekstuur, värv.
- Kolmemõõtmeline: vorm, pind, värv, ruum, mass, materjal.
- Kompositsioonipõhimõtted: kontrast, liikumine, rütm, proportsioon, tasakaal, ühtsus, mõõtmed, dominant, rõhutus.
- Kompositsiooni kirjelduseks: suurem, väiksem, ühesuurused, ees, taga, lähemal, kaugemal, üleval, all, kõrval, paremal, vasakul, keskel, ääres, lähedal, koos, eraldi, tasakaalus.
- Joone, kujundi, vormi ja tekstuuri kirjelduseks: horisontaalne, vertikaalne, diagonaalne, sirge, kõver, laineline, terav, sujuv, kaarduv, kandiline, nurgeline, ümar, munajas, sile, kare, krobeline jne
- Perspektiiv: tsentraalperspektiiv, värvus- e õhuperspektiiv
- Ruumiillusiooni loomise põhimõtted: kattumine, teravus, suurus
- Liikumise mulje loomine: liikuvad poosid, liikumise faaside kujutamine, liikumist märkivad jooned koomiksites.
- Värviteooria: Koloriit. Värvinimetused primaar ja sekundaarvärvide piires. Värvitemperatuur: soojad ja külmad toonid
- Neljamõõtmelise teose baaselemendid: kaadriplaanid, montaaž, heli, valgus, narratiiv e lugu
- Kaadriplaanid: üldplaan, keskplaan, suur plaan, detail. Taust, esiplaan, tagaplaan.
- Kunstiliigid: joonistus, maal, kollaaž, skulptuur, foto, animatsioon, disain, arhitektuur, sisearhitektuur, tootedisain, tarbekunst, ready-made, installatsioon, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia.
- Kunstižanrid: portree, natüürmort, linnavaade, maastikuvaade, interjöörivaade
- Kujutavus: figuraalne, abstraktne
- Kunstitehnikad ja loominguline eneseväljendus
- Kunstitehnikad ja stiilid
- maal, joonistus, kollaaž, grataaž, frotaaž, mosaiik, monotüüpia, foto, origami, modelleerimine,

makett, lavakujundus, kollaaž, kõrgtrükk, akvarell, trükigraafika, graafiline disain, tüpograafia, kirjatüüp, kalligraafia, stsenograafia

- Digitaalsed joonistus-, foto-, video- ja animatsioonitehnikad (gif...)
- Narratiivi loomine: karakter, tegevuspaik, tegelased, sissejuhatus, teema arendus, kulminatsioon, lahendus (puänt)
- Etikett
- Näitusetöö nimesilt (autori nimi, klass, teose nimi, töö tehnik, töö mõõdud, aasta, juhendav õpetaja)

Disain ja disainiprotsess

- Disaini baaselemendid
- Funktsionaalne värv, vorm ja materjal (tarbeesmete puhul, graafilises disainis ja visuaalkultuuris laiemalt), mass. Otstarve, funktsionaalsus, kasutusmugavus
- Disaini liigid
- Tootedisain, digitoote disain, graafiline disain
- Disainiprotsessi osad
- Osapooled, tarbija
- Uurimine, väljaselgitamine, probleemi märkamine ja sõnastamine, info kogumine
- Lähteülesanne
- Võimaluste sõnastamine, ettepanekute tegemine, kavandamine
- Lahenduspakkumine
- Tarbeesemed ja levinumad materjalid
- Looduslikud materjalid: puit, klaas, lina, vill, puuvill, savi... Tehismaterjalid: plastik, kile...
- Kavandamine ja visualiseerimine
- Kavand, visand, skits, krokii, abijooned. Moodboard, mõistekaart, plakat, Venni diagramm, värvikaart. Idee sõnastamine. Storyboard, stsenaarium. Visuaalne lihtsustamine
- Kunstiajalugu, visuaalkultuur, kunstnikud
- Kunstiga seotud elukutsed

- kunstnik, arhitekt, skulptor, animaator, sisearhitekt, disainer, illustraator
- Kunstiajalugu
- Kirjasüsteemid eri ajastutest ja kultuuridest (foneetiline kiri, piltkiri, rooma ja araabia numbrid, gooti kiri, tänavakunsti stiliseeritud tag'id). Eiaja kunst (pisiplastika, kaljujoonised, koopamaalid, megaliitiline arhitektuur). Varased tsivlisatsioonid (Mesopotaamia, Egiptus). Antiikaja kunst Kreekas ja Roomas (templiehitus, teatrid, skulptuurid, monumendid). Keskaja kunst Eestis (kirikud, linnused, Tallinna vanalinn). Mõisaarhitektuur. Taluarhitektuur. Pärimuskultuur

Kunst ja kultuur ühiskonnas

- Jätkusuutlik mõtteviis
- Keskkonnamõju, säästlikkus, digitaalne jalajälg, digiprügi, töövahendite säästlik kasutamine ja hooldamine
- Teabe otsimine ja infokeskkonnad
- Muuseumide ja galeriide kodulehed
- Kunstielu
- Muuseumi haridusprogrammid, kunstiüritused, näitused, kunstnikuvestlused ja kohtumised
- Autorsus ja autoriõigused
- Autor, autoriõigused, viitamine, kujutise salvestamine ja jagamine, viitamine

5.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme kunstiõpetuses:

Hindamise käigus saavad õpilased mitmekülgset tagasisidet oma töökultuuri ja töö ning individuaalse arengu kohta, millega toetatakse nende kujunemist positiivse minapildi ja adekvaatse enesehinnanguga ennastjuhtivaks õppijaiks. Hindamisega luuakse õpilastele võimalusi õppe vältel oma edusamme esile tuua, julgustades neid enda tugevaid külgi kasutama ja uusi oskusi arendama. Õpilastele võimaldatakse eri viise eneseanalüüsiks ja kaaslastelt tagasiside saamiseks ning selle aktseptsimiseks. Aineteadmiste ja -oskuste kõrval antakse tagasisidet

üldpädevuste arengu ning väärtushoiakute ja -hinnangute kujunemise kohta. Hoiakute kujunemise kohta antakse tagasisidet suunavate ja toetavate sõnaliste hinnangutega.

Kunstiainetes väärtustatakse harjutamist. Õpitulemuste saavutamise toetamise kõrval keskendutakse kujundava hindamise vältel järgmistele aspektidele:

- 1) loovuse arengu toetamine (probleemide märkamine, mõtete voolavus ja paindlikkus, originaalsus, probleemilahendamisoskused, refleksioon);
- 2) huvi ja nii õppest kui ka kunsti- ja kultuurielust aktiivse osavõtu toetamine;
- 3) isikliku sideme loomine ainega ja isikupärase väljenduslaadi otsimine;
- 4) sallivuse areng ja silmaringi avardumine.

Hindamiskriteeriumid loob õpetaja õpilasi kaasates kooli kehtestatud hindamisjuhiste põhjal. Olulisemad loovuse komponendid, mida saab kunstitunnis arendada, jälgida ning tagasisidestada (vajadusel ka hinnata):

Probleemitundlikkus – oskus näha ümbritsevas maailmas probleeme, vasturääkivusi, erilisust, küsimusi. Selline õpilane märkab ka iseenda probleeme.

Mõtlemise voolavus – näitab seda, kui palju mõtteid õpilasel on ja kui kiiresti need tulevad. Ta võib leida erinevaid tegutsemisviise, vastata küsimustele kergesti ja kiiresti, püstitada hüpoteese. Tavaliselt kõrge verbaalne soravus.

Mõtlemise paindlikkus – näitab seda kui erinevad mõtted õpilasel samal teemal on. Paindlikkus on suur, kui mõtted ei lähe nn ühte auku või ühte teemasse. Õpilane võib olla hea muutmises, kohandamises, täiustamises. Tavaliselt on mitmekülgsete huvidega. Talub mitmetähenduslikkust. Näiteks: Ülesanne- leia võimalikult palju kasutusvõimalusi tellisele. Õpilase vastused ei hõlma vaid tellistest erinevate asjade ehitamist vaid on mitmekesisemad. Näiteks, tellis kui spordivahend, tellis kui joonistusvahend, tellis kui mänguasi...

Mõtlemise üksikasjalikkus – näitab võimet minna teemaga süvitsi, märgata ja luua detailsust. Terviku ja seoste nägemise võime võib olla vähem esindatud.

Mõtlemise originaalsus – näitab seda kui erilised on õpilase mõtted võrreldes klassi- või eakaaslastega. Võib esineda ka šokeerivaid ideid. Talle meeldib välja mõelda, leiutada, kombineerida. On haaratud uudsest, keerulisest, saladuslikust.

Sobiva idee valiku oskus ja põhjendamine – sobiv idee aitab luua midagi, mis on on uudne ja kellelegi vajalik. Suudab näha erinevatest vaatepunktidest ja panna ennast teiste kingadesse. Võib

olla kaalutlev ja põhjalik. Põhjendab oma otsuseid. Analüüsib ja hindab.

Võime ja oskus ideed ellu viia – näitab seda, kas töö viiakse lõpuni, kas asjad valmivad, kas pingutus säilib lõpuni.

Mängulisus – tahe ja valmisolek katsetada, lustida, kogemusi saada, ennast proovile panna, kartmata läbi kukkuda. Võib olla riskijulge, vaielda lihtsalt lõbu pärast.

6. DRAAMA

6.1. Miks õpime?

Draamaõpetus toetab kõikide teiste ainete õppimist. Selles kasutatakse teatrivahendeid ja draamatehnikaid õppija loovuse, suhtlemisoskuste ja ettevõtlikkuse arendamiseks ning inimsuhte mõistmiseks. Õpilased õpivad verbaalsete ja mitteverbaalsete draamatehnikate kaudu väljendama oma ideid, mõtestama inimsuhteid, kavandama loovalt draamakeskkondi, tegutsema erinevates situatsioonides ning hindama enese ja teiste toimetulekut kujutletavates olukordades. Koostöine draamategevus toimib kui sotsiaalne laboratoorium, kus on võimalik arendada elulisi oskusi ja võimeid: empaatiat, sallivust, koostöö-, läbirääkimis-, eneseväljendus-, enesekehtestamis- ja refleksioonioskusi, pingetaluvust ja kriitilist mõtlemist.

Draama kaudu saab turvaliselt käsitleda õppijaile olulisi tundlikke teemasid ja harjutada erinevaid sotsiaalseid situatsioone. Draama kui kunstivorm kujundab väärtushinnanguid, toetab õpilase kultuurilist identiteeti, ettevõtlikkust ja vastutuse võtmist kodanikuna. Draamaõpetuses väärtustatakse protsessi, mitte lõpptulemust. Oluline on, et lisaks igas tunnis antavale tagasisidele reflekteeriks õpilane draamaõpetuse kursuse lõppedes kogu õppeprotsessi, sh enese panust ühisloomesse ja koostööoskust kaaslastega. Samuti reflekteerib protsessis osaleja enese toimetulekut, arengut ja saavutusi draamakursusel.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiming teiste õppeainetega:

- emakeel – mälutreening ja diktsiooni arendamine; väljenduslikkus ja esinemisjulgus, kirjalike tekstide verbaliseerimine, analüüs ja läbimängimine (jutud, draamatekstid, luuletused jms),
- liikumisõpetus – koordineerimine ja kehalise aktiivsuse kujundamine,
- inimeseõpetus – erinevate rollide võtmine, olukordade läbimäng, probleemõpe, inimese käitumine ja mõtteviis erinevatel ajastutel,
- loovaine – kostüümielementide kasutamine, rekvisiidid ja lavakujunduselementide kasutamine,
- muusikaõpetus – muusika kasutamine erinevates loovülesannetes.

6.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

Teadmised: Õpilane mõistab draama kui kunstiliigi toimimise põhimõtteid, tunneb erinevaid draamatehnikaid ja eakohasel tasemel teatriterminoloogiat.

Oskused: Õpilane arendab draamatehnikate kaudu sotsiaalseid oskusi, eneseväljendust ja loovust ning arusaamist inimsuhetest ja ühiskonnast.

Hoiakud: Õpilane väärtustab loomingulist koostööd, ideede paljusust ja võtab vastutuse tulemuse eest.

Õpilane:

- Organiseerib ennast ruumis.
- Järgib koostegevuse reegleid.
- Panustab loovatesse ühistegevustesse.
- Häälestub kehaliselt tegevusele ja valmisolekuks draamategevusteks.
- Väljendab kehakeeles erinevaid meeleolusid ja olukordi.
- Kujutab olukordi, esemeid ja tegevusi liikumise kaudu.
- Valitseb oma keha ja häält vastavalt olukorrale.
- Kasutab enne suulist etteastet hääleharjutusi selge häälduse ja hea diktsiooni saavutamiseks.
- Valib kohase hääleregistri ja kõnetempo.
- Kuulab ja märkab partnerit ning võtab vastu mängusituatsiooni.
- Võtab vastu ja arendab teiste ideid, pakub välja oma lahendusi.
- Kavandab ja jutustab individuaalselt ja rühmas loo.
- Kujutab loo karaktereid ja tegevusi oma hääle ja kehaga.
- Loob lugudele sobivaid helitaustu.
- Täidab erinevaid rolle, tegutseb ja kõneleb rolli seisukohalt.
- Vahetab rolle ja reageerib paindlikult olukorra muutumisele.
- Arutleb teksti sisu ja mõtte üle.
- Analüüsib tegelaskuju iseloomu ja motiive.

- Määrab sündmuse, koha, aja ning tegelased.
- Loob dialoogi või monoloogi.
- Alustab ja lõpetab stseeni.
- Loob misanstseeni ja tingliku lavakujunduse.
- Vaatab õppeaasta jooksul vähemalt ühte teatrietendust.
- Kirjeldab teatrielamust lavastuse, näitlejatöö, heli-, valgus- ja lavakujunduse kaudu.
- Arutleb etenduse sisu ja mõtte üle.

6.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

Õpilane:

- osaleb aktiivselt draamategevustes, järgib rühmareegleid, väljendab emotsioone ja lugusid kehakeele ja hääle abil ning oskab anda ja vastu võtta konstruktiivset tagasisidet.

Keskendumine ja tähelepanu

- organiseerib ennast ja oma ruumi õpetaja juhendamisel;
- järgib järjepidevalt koostöö- ja etendusreegleid;
- panustab loovatesse ühistegevustesse.

Kehakeel ja liikumine

- väljendab erinevaid meeleolusid ja olukordi kehakeelega;
- kujutleb esemeid/tegevusi liikumise kaudu;
- kontrollib keha ja liikumist vastavalt situatsioonile.

Töö häälega

- rakendab lihtsaid hingamis- ja artikulatsiooniharjutusi enne esinemist;
- valib sobiva hääleregistri ja kõnetempo erinevates olukordades;
- esineb arusaadavalt ka lühikestes tekstides.

Improvisatsioon

- reageerib partnerile, võtab tema ideid vastu ja arendab edasi;

- loob lühikesi improvisatsioone etteantud situatsioonile või esemele.

Lugude jutustamine ja helimaastik

- kavandab ja jutustab lühikesi lugusid üksikult ja rühmas;
- kombineerib jutustamist tegevusega (näitlemine + jutustus);
- loob helitausta jutule või etendusele.

Rolli loomine ja protsessdraama

- täidab ja säilitab rolli järjekindlalt;
- koostab tegelase eluloo põhialuseid ja mängib rolli erinevates olukordades;
- osaleb lihtsas protsessdraamas või foorumteatris.

Töö tekstiga (luule ja proosa)

- analüüsib teksti tegevuslikult (kes, mida teeb, miks) ja tõlgib seda kehakeelde;
- esitab luule/proosateksti mõtestatult ning integreerib etüüdidesse.

Dramatiseerimine ja stseeni lavastamine

- koostab väikese stseeni (sündmus, koht, aeg, tegelased);
- loob tingliku lavakujunduse ja kasutab rekvisiite;
- alustab ja lõpetab stseeni ning annab rühmale tagasisidet.

Etenduse vaatamine ja analüüs

- vaatab vähemalt ühte teatrietendust ja kirjeldab seda;
- annab suulist või kirjalikku tagasisidet lavastuse sisu, näitlejatöö, helikoostise ja lavakujunduse kohta;
- argumenteerib oma arvamust.

6.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

Õpilane:

- osaleb aktiivselt rühmaetendustes ja täidab rolli järjekindlalt;
- improviseerib olukordi ja dialooge vastavalt etteantud teemale;
- kujundab iseseisvalt lihtsa tegelaskuju (taust, motiiv, emotsioonid) ja mängib seda rollina;
- kasutab enesekindlalt häält ja hääleefekte tekstiesituses; sooritab hääli- ja artikulatsiooniharjutusi enne etteastet.
- väljendab emotsioone ja situatsioone kehakeele ja liikuvusega (pantomim, rütmiline liikumine);
- tõlgendab ja töötleb lühikesi luule- või proosatekste tegevuslikult ning integreerib neid etüüdidesse;
- kavandab ja lavastab lühikese stseeni (sündmus, koht, aeg, tegelased, algus-lõpp) ning kasutab lihtsat lavakujundust/rekvisiite;
- annab ja võtab vastu konstruktiivset tagasisidet kaaslaste esitustele ning kasutab saadud tagasisidet esituse parandamiseks;
- vaatab teatrietendust ja analüüsib seda suhteliselt iseseisvalt (näitlejatöö, lavakujundus, heli, valgus, sõnum);
- järgib laval ja stuudios ohutus- ja koostööreegleid ning käitub publikuna vastutustundlikult.

6.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

Õpilane:

- kavandab ja lavastab 4–6-minutilisi rühmaetendusi, sh jagama rolle, rekvisiidid ja rollijaotuse;
- loob sügavamaid tegelaskujusid, põhjendab nende motiive ja tegutsemisvalikuid;
- kirjutab ja kohandab lühitekste või stseene (dialoog, monoloog) rühmatööna;
- kasutab teadlikult ja sihipäraselt häält (toon, tempo, maht) ja keha (ruum, žestid, liikumine) karakteri kujundamiseks;
- improviseerib keerukamaid situatsioone, säilitades loogilise arengu ja partneri toetamise;

- analüüsib dramaatilist teksti (lühinäidend, stsenaarium) ja tõlgib teksti lavalise tegevuse keelde;
- kasutab lihtsaid lavastustehnikaid (valgus / heli / rekvisiidid / lihtne koreograafia) ja arvestab nende mõju publikukogemusele;
- annab ja võtab vastu struktureeritud tagasisidet (positiivne+arendussoov) ning kasutab seda järgmises tööetapis;
- vaatab ja analüüsib professionaalset või koolietendust kriitilise pilguga (sisu, vorm, tehnika).

6.6. Mida õpime?

Draamaõpetuses lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Kus me asume ajas ja ruumis?

Kuidas me ennast väljendame?

Kuidas maailm toimib?

Kuidas me ennast organiseerime?

Kuidas hoolime oma planeedist?

Tuumküsimustega seotud alateemad:

Keskendumine ja tähelepanu

- tutvumismängud
- ruumimängud
- tunnetusmängud
- kujutlusmängud

Organiseerib ennast ruumis. Järgib koostgevuse reegleid. Panustab loovatesse ühistegevustesse.

Kehakeel

- draamamängud
- loovliikumine

- peegli-harjutused
- rütmiharjutused
- pilditehnika, jäljendamine
- pantomiim
- nähtu tõlgendamine ja kirjeldamine
- lõdvestumisharjutused

Häälestub kehaliselt tegevusele ja valmisolekuks draamategevusteks. Väljendab kehakeeles erinevaid meeleolusid ja olukordi. Kujutab olukordi, esemeid ja tegevusi liikumise kaudu. Valitseb oma keha ja häält vastavalt olukorrale.

Töö häälega

- hingamisharjutused
- artikulatsiooniharjutused
- tekstipõhised harjutused
- hääleimprovisatsioonid
- sõnalised improvisatsioonid

Kasutab enne suulist etteastet hääleharjutusi selge häälduse ja hea diktsiooni saavutamiseks. Valib kohase hääleregistri ja kõnetempo.

Improvisatsioon

- sõnalised ja sõnatud improvisatsioonid

Kuulab ja märkab partnerit ning võtab vastu mängusituatsiooni. Võtab vastu ja arendab teiste ideid, pakub välja oma lahendusi.

Lugude jutustamine

- lugude loomine paaristööna ja rühmiti
- helimaastik
- jutustamine ja tegevus samal ajal
- etüüd

- sõnaline ja tegevuslik refleksioon

Kavandab ja jutustab individuaalselt ja rühmas loo. Kujutab loo karaktereid ja tegevusi oma hääle ja kehaga. Loob lugudele sobivaid helitaustu.

Rolli loomine

- rolli improvisatsioonid
- tegelaskuju elulugu
- protsessdraama
- foorumteater

Täidab erinevaid rolle, tegutseb ja kõneleb rolli seisukohalt. Vahetab rolle ja reageerib paindlikult olukorra muutumisele.

Töö tekstiga

- luule- või proosateksti tegevuslik analüüs
- protsessdraama
- teksti esitamine
- etüüd

Arutleb teksti sisu ja mõtte üle. Analüüsib tegelaskuju iseloomu ja motiive.

Dramatiseerimine ja stseeni lavastamine

- tegelaskujude elulugude kirjeldamine
- stseeni pealkirjastamine
- etüüd
- rühmatöö, paaristöö
- kirjeldab tehtut ja annab tagasisidet

Määrab sündmuse, koha, aja ning tegelased. Loob dialoogi või monoloogi. Alustab ja lõpetab stseeni. Loob misanstseeni ja tingliku lavakujunduse.

Etenduse vaatamine ja analüüs

- suuline või kirjalik tagasiside etendusele

- oma arvamuse sõnastamine ja argumenteerimine

Vaatab õppeaasta jooksul vähemalt ühte teatrietendust. Kirjeldab teatrielamust lavastuse, näitlejatöö, heli-, valgus- ja lavakujunduse kaudu. Arutleb etenduse sisu ja mõtte üle.

6.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse. Aasta jooksul valmib 1-2 lavastust, võimalusel käiakse esinemas Tartu Kooliteatrite Festivalil.

Õppemeetodid:

- tutvumismängud
- ruumimängud
- tunnetusmängud
- kujutlusmängud
- draamamängud
- loovliikumine
- peegli-harjutused
- rütmiharjutused
- pilditehnika, jäljendamine
- pantomiim
- nähtu tõlgendamine ja kirjeldamine
- lõdvestumisharjutused
- hingamisharjutused
- artikulatsiooniharjutused
- tekstipõhised harjutused
- hääleimprovisatsioonid
- sõnalised improvisatsioonid
- sõnatud improvisatsioonid

- lugude loomine paaristööna ja rühmiti
- helimaastik
- jutustamine ja tegevus samal ajal
- etüüd
- sõnaline ja tegevuslik refleksioon
- rolli improvisatsioonid
- tegelaskuju elulugu
- protsessdraama
- foorumteater
- luule- või proosateksti tegevuslik analüüs
- protsessdraama
- teksti esitamine
- etüüd
- tegelaskujude elulugude kirjeldamine
- stseeni pealkirjastamine
- etüüd
- rühmatöö, paaritöö
- suuline või kirjalik tagasiside etendusele
- oma arvamuse sõnastamine ja argumenteerimine

6.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme draamaõpetuses:

- Ühtki tegevust ei hinnata võimekuse, vaid isikliku arengu baasil.
- Hinnatavad tegevused ja etteasted tuleb eelnevalt õpilastega koos kokku leppida: stseenides või

näidendis osalemine, luule- ja proosateksti esitamine, individuaalsed ülesanded, tunnitöö.

- Poolaastas on vähemalt kolm jooksvat hinnangut ja poolaasta lõpus kokkuvõtlik hinnang.

7. KÄSITÖÖ JA KODUNDUS

7.1. Miks õpime?

Käsitöö- ja kodunduse tundides tunneb õpilane rõõmu töö tegemisest, hindab tööd ja töö tegijat. Olulisel kohal on leiutamisrõõm, loov mõttetöö, väärtustav suhtumine töösse, analüüsimisvõime ja ohutud töövõtted. Õppetundides valmistatakse erinevaid praktilisi esemeid, genereeritakse ideid, kavandatakse, toetatakse noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima ning oma tööle hinnangut andma. Õpetus arendab töö- ja koostööoskusi, kriitilist mõtlemist ning hindamisoskusi.

Üldeesmärgid:

- Arendada praktilisi oskusi ja käelist vilumust, mis võimaldab turvaliselt ja tulemuslikult valmistada igapäevaseid ja loovaid esemeid.
- Soodustada loovust ja leiutamisrõõmu: anda vahendid ideede genereerimiseks, prototüüpide loomiseks ja katsetamiseks.
- Kujundada väärtustav ja austav suhtumine töösse ning töötegijasse — mõista töö tähendust ja esteetikat.
- Arendada analüüsi- ja enesehindamisoskust: osata tööprotsessi kirjeldada, hinnata ja mõelda, kuidas parandada tulemusi.
- Edendada ohutust ja vastutustundlikku töökäitumist, sh ohutusreeglite ja -võtete järjekindel rakendamine.
- Tugevdada koostöö- ja suhtlemisoskusi läbi paaristööde, meeskonnaprojektide ja kaasava tagasiside.
- Arendada kriitilist mõtlemist ja probleemilahendust — osata lahendada praktilisi ülesandeid loogiliselt ja leidlikult.
- Soodustada ettevõtlikkust ja omaalgatust: julgustada õpilasi ideid ellu viima ja väiksemaid projekte planeerima.
- Edendada säästlikku ja keskkonnateadlikku suhtumist materjalidesse ning uuenduste loomisesse.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;

- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Õpilase arengu toetamine:

- Praktilised oskused: arendab peen- ja jämemotoriikat, tööriistade ja materjalide kasutamist ning tööprotsessi mõistmist.
- Probleemilahendus ja loovus: projektide planeerimine, katsetamine ja lahenduste leidmine ja rakendamine.
- Tehnoloogiline mõtlemine ja digipädevus: töö lihtsamate masinate, andmete ja digitööriistadega (sh turvaline ja eetiline kasutus).
- Ohutus ja vastutus: tööohutushõuded, ohutusvarustus ja riskide hindamine igapäevastes tööülesannetes.
- Sotsiaalsed ja koostööoskused: grupitööd, rollijaotus, vastutusprojekti eri etappides ning tagasiside andmine/vastuvõtmine.
- Planeerimis- ja eneseregulatsioon: aja- ja materjalihalduse, samm-sammulise planeerimise ning töö lõpuleviimise oskused.
- Roheteadlikkus ja säästlikkus: materjalide taaskasutus, keskkonnasõbralik disain ja vastutustundlik tarbimine.
- Karjääri- ja elukutseorientatsioon: töövaldkondade tutvustus (mehaanika, elektroonika, ehitus, disain).
- Hindamine ja edasijõudmise jälgimine: tooted/ prototüübid, protsessi- ja lõpptulemuse hinnang — toetab enesehindamist ja arengu jälgimist.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- Eesti keel - Teab ainealast terminoloogiat, saab aru tööjuhendist, oskab oma tegevusi kirjeldada. Vestlused, arutelud, analüüsimised, enesehinnangud, hindamiskriteeriumid, kõik mis on seotud tehtavate tööesemetega.
- Matemaatika - Loogiline mõtlemine, geomeetrilised kujundid, mõõtmine, arvutamine, mõõõtühikud
- Inimeseõpetus - Töö kavandamine, tööohutuse järgimine, minapilt ja enesehinnang, probleemide lahendamine, kodanikualgatus, suhtlemine kaasõpilastega ja rühmategevuses.

- Kunstiõpetus - Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks, disaini, viimistlemine
- Loodusõpetus - Materjalid, põhi- ja abitunnused.
- Liikumisõpetus - Osavus, tähelepanu, reageerimiskiirus.

7.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- valmistab praktilisi töid juhendite alusel;
- tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;
- oskab joonistada oma ideele eskiisjoonise;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

Kodunduses

Toiduhariduse teema:

- tunneb erinevaid tööks sobilikke materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi;
- valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;
- leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest;
- kasutab ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide, sh toiduainete töötlemisel;
- planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi;
- töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;
- kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega;
- teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite;
- rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel;

- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid

Tarbijaharidus ja keskkond

- valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;
- leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest;
- planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi;
- töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;
- kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega;
- mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid

Käitumiskultuur

- leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest;
- planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi;
- töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;
- rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega;
- teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite;

- mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid

7.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab töös kasutatavaid etteantud materjale ja nende omadusi;
- teab ja kasutab sihipäraselt tööks etteantud töövahendeid, töötlusviise ja materjale;
- leiab vajalikku infot õpetaja abiga etteantud teabeallikatest ja pakenditelt;
- kasutab õpetaja abiga ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide töötlemisel;
- Järgib õpetaja juhendamisel oma ja rühma tööprotsessi;
- kirjeldab omandatud tövõtete baasil jõukohaste esemete loomist üksi ja/või rühmas;
- töötab ja viib kavandatu lõpule;
- kasutab etteantud materjale säästlikult;
- tunneb ära õpetaja abiga teistes õppeainetes õpitut ja loob seoseid õpitavaga, sh erinevate eluvaldkondadega;
- tunneb ära ja kasutab õpetaja suunamisel kodukohaga seotud rahvuslikke kujunduselemente;
- saab aru erinevatest ülesannetest rühmas;
- kirjeldab oma ja/või rühma tegevusi ja esitleb töö lõpptulemust suuliselt;
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõudeid, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- mõistab materjalide õige hoiustamise vajalikkust.

7.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb erinevaid töös kasutatavaid materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi;
- tunneb, valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;

- leiab vajalikku infot etteantud teabeallikatest ja pakenditelt ning saab aru, mis on autorikaitse;
- mõistab ja kasutab iseseisvalt ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide sh toiduainete töötlemisel
- saab aru etteantud tööprotsessi kirjelduse järgimise olulisusest oma ja/või rühma töös;
- visualiseerib ja kirjeldab omandatud töövõtete baasil jõukohaste esemete loomist üksi ja/või rühmas;
- töötab sihikindlalt ja vajadusel kasutab õpetaja abi kavandatu lõpuleviimiseks;
- teab, kuidas kasutada materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab õpetaja juhendamisel teistes õppeainetes õpitut;
- teab ja kasutab õpetaja juhendamisel tööd kavandades rahvuslikke kujunduselemente sobivas kontekstis;
- kirjeldab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- saab aru rühmas töötamise olulisusest ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõudeid, korrastab oma töökoha ning töövahendid
- (heaperemehelik töövahendite kasutus)
- nimetab materjalide hoiustamis- ja säilitamise nõudeid.

7.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb erinevaid tööks sobilikke materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi;
- valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;
- leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest;
- kasutab ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide, sh toiduainete töötlemisel;

- planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi;
- kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid esemeid üksi ja/või rühmas, oskab kasutada videojuhendit;
- töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;
- kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega;
- teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite;
- rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid;
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid.

7.6. Mida õpime?

Käsitöö on õppeaine, kus õpilased saavad loovate ideede kaudu väljendada oma oskusi praktikas, kasutades selleks mitmesuguseid pehmeid materjale ja erinevaid käsitöö tehnikaid nii käsitsi kui ka elektriliste ja digitaalsete masinatega töötades. Loov- ja kriitilise mõtlemise kasutamine loomingulisi ülesandeid lahendades loob eeldused õpilaste loovaks eneseväljenduseks. Õpilasel kujunevad oskused oma ideid teostades järgida tootearendustsükli alates teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme ning töö ajalisest ja tehnilisest kavandamisest kuni toote valmimise ning esitlemiseni. Ühiste arutluste käigus õpitakse analüüsima eseme disainiprotsessi, märkama erinevaid tehnilise ja loomingulise protsessi lahendusi ning kogema töörõõmu. Tänapäevaste materjalide ja tehnikate praktikas rakendamise kõrval väärtustatakse käsitöö rahvuslike kultuuritraditsioonide hoidmist ja kasutamist tänapäevases võtmes. II kooliastmes kujunevad õpilastel teadmised käsitöö põhilistest töövõtetest, mõistetest ja tehnikatest. Õpilased mõistavad juhendi järgi töötamise põhitõdesid ning otsivad aktiivselt uudseid lahendusi esemete disainimisel. Õpilased valmistavad praktilisi töid, mis võimaldavad erinevaid õpitud tehnikavõtteid loovalt ja

mitmekülgselt praktikas rakendada ning erinevates õppeainetes õpitut käsitööga seostada.

Kodundus on õppeaine, kus tähelepanu keskmes on inimese üldine heaolu ja igapäevaelus hakkamasaamine ning selleks kujundatavad teadmised, oskused ja hoiakud. Koostöö ja kriitilise mõtlemise kaudu avastab õpilane enda potentsiaali erinevates ainealastes tegevustes, mõistab elukeskkonna jätkusuutlikkust ja enda rolli selle tagamisel. Õppes väärtustatakse nii eesti toidukultuuri ja -traditsioone kui ka kujundatakse avatud meelt teiste rahvaste toidukultuuri ja tavade suhtes.

II kooliastmes keskendutakse ainealaste mõistete tundmaõppimisele ning peamiste töövõtete ja tehnoloogiate omandamisele, mis on praktiliste ülesannete lahendamise eelduseks. Õpitakse mõistma erinevate otsuste mõju iseendale ja keskkonnale. Õpiviiside valikul lähtutakse õpilaste eakohasusest ja huvidest.

II kooliastmes õpitakse järgmisi teemasid:

Kodunduses

Toiduharidus

Heaolu ja tervis toidust

- Mis on toit
- Toidugrupid
- Toiduvalikud - toidupüramiid, taldrikureegel
- Toidu saamine toorainest tooteni
- Toiduenergia ja toitained
- Toidu kirjeldamine ja maitsmine

Toidu ohutu valmistamine

- Ohutus köögis, isiklik hügieen
- Retsepti lugemine: lühendid ja mõõtühikud retseptis
- Toiduainete mõõtmine ja kaalumine
- Toiduainete valimine
- Toiduainete säilitamine
- Toidu ohutus sh toidu saastumine toiduvalmistamise käigus

- Toiduainete töötlemisviisid lähtudes toorainest ja soovitatavast tulemusest
- Töövahendite ohutu käsitlemine
- Väikevahendite ohutu käsitlemine
- Pliidi-ahju ohutu käsitlemine
- Töötamine paaris või rühmas, ühistöö kavandamine

Tarbijaharidus ja keskkond

Puhastus-, hooldus- ja korrastustööde käigus kasutatavad vahendid ning tööviisid

- Puhastus- ja korrastustööd, kasutatavad vahendid ja töötamisviisid
- Tingmärgid rõivastel

Toiduga seotud tarbija teemad

- Tarbija rolli mõistmine ning teadlikud valikud toidutarbijana
- Toidupakendil olev info ja märgistus

Jäätmed

- Prügi sorteerimine
- Jäätmete vähendamine ja taaskasutus

Kaupade ja teenuste valimine

- Rõivaste, toidu ostmine/tarbimine majandusliku (säästlik valik), sotsiaalse ja keskkonnasäästlikkuse seisukohast

Käitumiskultuur

Etikett

- Harjumused üksikisikust lähtuvalt
- Käitumine ja kombed
- Laua katmine ja toidu serveerimine

Eesti toidukultuur ja kombed

- Eesti toidukultuur ja traditsioonid.
- Kodukoha/Eesti erinevate toidutraditsioonide uurimine.

- Kodukoha/Eesti mitmekesiste toitude valmistamine.

Käsitöös:

Materjalid, töövahendid, töötlemisviisid.

Materjalid

- Tekstiilmaterjalid. Looduslikud taimsed ning loomsed kiud, nende saamine ja omadused.
- Erinevad pehmed kaasaja ja tuleviku materjalid, nende saamine ning sobivus lähtuvalt kasutusala .
- Kangakudumine. Erinevad kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekoetud kangad. Koeserv, sidus.
- Erinevad käsitööniidid ja -lõngad, nende sobivus töövahendi, materjali ja esemega.

Töövahendid

- Käsitöövahendite (käärid, nõelad, märkimis- ja mõõtmisvahendid, vardad, heegelnõelad vms) käsitsemine.
- Masintöötlemine: õmblusmasina käsitsemine, reguleerimine, lisaseadmete kasutamine, hooldamine.
- Töövahendite ja masinate (õmblusmasin, triikraud vms) ohutu käsitsemine.
- Digitaalsed vahendid: erinevad veebipõhised platvormid ja rakendused, fototöötlemise programmid.

Töötlemisviisid

- Traditsiooniliste rahvakunstiga seonduvate tehnikate (tikkimine, kudumine, heegeldamine) praktiline rakendamine.
- Õmblustehnoloogia kaasaegsed ja tulevikku vaatavad võimalused.
- Erinevate pehmete materjalide (paber, kartong, tekstiilid, vill, nahk vms) töötlemine.
- Töövahendite ja tehnoloogiate valimine olenevalt materjalist ja valmistatavast esemest (*nt rõivaese, tarbeese vms*)

Tööprotsess (ideest teostuseni)

Kavandamine

- Töö eesmärgistamine - funktsionaalsus, protsess, tulemus.
- Idee ja kavandi olulisus eseme valmistamisel. Ideede hankimine tänapäeva teabelevist (internet, erialane kirjandus). Allikakriitilisus, analüüs, kasutamine kooskõlas autoriõigusega.
- Kompositsiooni seaduspärasused.
- Märgid, sümbolid ja ornamendid eesti rahvakunstis.
- Visandi/kavandi vormistamine.

Töötamine

- Töö ajaline ning etapiline planeerimine üksi ja rühmas töötades.
- Suulise ja kirjaliku juhendamise järgi töötamine, sh jooniste kasutamine, skeemide mõistmine.
- Alustatu lõpuleviimine; eseme viimistlemine ja isikupärane kaunistamine.

Eneseanalüüs ja hindamine

- Tööprotsessi etappide eristamine, järjestamine ja kirjeldamine.
- Materjalide, töövahendite ja tehnoloogia valiku/sobivuse põhjendamine.
- Oma või rühma töö esitlemine suuliselt või kirjalikult.
- Esialgse idee ja lõpptulemuse võrdlemine, analüüs.
- Seoste ja erinevuste leidmine esemete, nähtuste ja protsesside vahel sh õppeained ja eluvaldkonnad, minevik ja tänapäev.

Õppeaine rakendumine igapäevaelus

- Tarbimise suunad ja mõju inimesele. Säästlik tarbimine.
- Parandustööd ja rõivaste hooldamine. Tekstiilide hoiustamine.
- Jätkusuutlikkus. Ringmajandamine materjalidega (*nt rõivatööstus, materjalide taaskasutamine*).
- Isikupära kujundamine läbi loomise/tehnoloogia.
- Normid, tavad ja kombed ühiskonnas. Kaaskodaniku/kaaslase/ligimesega arvestamine.

- Eesti kombed ja esemeline kultuur. Rahvakultuuri tähtsus.

7.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- rakendatakse nüüdisaegseid infotehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, kooliõu, ettevõtted jne;
- kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: loov mõttetegevus, arutelud, diskussioonid, rollimängud, väitlused, projektõpe, katsetused, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimistööd, internetipõhised keskkonnad, vestlused ja selgitused, analüüsimine, jne;
- aineõpetaja otsustab õppesisule kuluvate tundide arvu ja järjestuse; vastavad kirjeldused sisalduvad kooli ainekavas;
- õpetus on peamiselt üles ehitatud toote vms arendustsüklile;
- läbitakse etapid alates info otsimisest, toote disainimisest, toote teostusest ning selle tutvustamisest teistele õpilastele;
- teadmised ja oskused omandatakse toote valmistamise käigus, läbi käelise tegevuse.
- arvestatakse, et sõltuvalt õpilaste varasematest kogemustest ning ülesande/toote eripärast muutuvad eri vanuseastmete õpilaste õpitulemuste rõhuasetused;
- peetakse silmas, et rakendustegevusele eelneb tööohutusalane instrueerimine ning ohutute töövõtete demonstreerimine;
- on koduseid ülesandeid, arvestades õppeaine spetsiifikat, peamiselt seotud teabe hankimise ja selle analüüsimisega ning toote disainiga;
- on rõhk loovusel (disainimine, toote täiendamine jms), rahvuslike töötraditsioonide säilitamisel.

7.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme käsitöös ja kodunduses:

- Õpilast hinnates võetakse arvesse õpilase hoiakuid (püüdlikkust, suhtumist õppetöösse, abivalmidust teiste õpilaste suhtes, õpperuumide kodukorra täitmist, töökust, järjekindlust, tähelepanelikkust, ideede loovus ja iseseisvust, töövahendite kasutamise oskust, õppematerjali üleskirjutamist vihikusse, korrapidaja kohustuste täitmist, töövahendite ja töölaua korrastamist pärast töö lõpetamist, jm).
- Poolaasta hinne kujuneb jooksvate tööde põhjal, 75% töödest peab olema tehtud.
- Aastahinne on arvestatud, kui mõlema poolaasta hinnangud on positiivsed.

8. TEHNOLOOGIA

8.1. Miks õpime?

Töö- ja tehnoloogiaõpetuse tundides tunneb õpilane rõõmu töö tegemisest, hindab tööd ja töö tegijat. Olulisel kohal on leiutamisrõõm, loov mõttetöö, väärtustav suhtumine töösse, analüüsimisvõime ja ohutud töövõtted. Õppetundides valmistatakse erinevaid praktilisi esemeid, genereeritakse ideid, kavandatakse, toetatakse noorte omaalgatust ja ettevõtlikkust. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima ning oma tööle hinnangut andma. Õpetus arendab töö- ja koostööoskusi, kriitilist mõtlemist ning hindamisoskusi.

Üldeesmärgid:

- Arendada praktilisi oskusi ja käelist vilumust, mis võimaldab turvaliselt ja tulemuslikult valmistada igapäevaseid ja loovaid esemeid.
- Soodustada loovust ja leiutamisrõõmu: anda vahendid ideede genereerimiseks, prototüüpide loomiseks ja katsetamiseks.
- Kujundada väärtustav ja austav suhtumine töösse ning töötegijasse — mõista töö tähendust ja esteetikat.
- Arendada analüüsi- ja enesehindamisoskust: osata tööprotsessi kirjeldada, hinnata ja mõelda, kuidas parandada tulemusi.
- Edendada ohutust ja vastutustundlikku töökäitumist, sh ohutusreeglite ja -võtete järjekindel rakendamine.
- Tugevdada koostöö- ja suhtlemisoskusi läbi paaristööde, meeskonnaprojektide ja kaasava tagasiside.
- Arendada kriitilist mõtlemist ja probleemilahendust — osata lahendada praktilisi ülesandeid loogiliselt ja leidlikult.
- Soodustada ettevõtlikkust ja omaalgatust: julgustada õpilasi ideid ellu viima ja väiksemaid projekte planeerima.
- Edendada säästlikku ja keskkonnateadlikku suhtumist materjalidesse ning uuenduste loomisesse.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Õpilase arengu toetamine:

- Praktilised oskused: arendab peen- ja jämemotoriikat, tööriistade ja materjalide kasutamist ning tööprotsessi mõistmist.
- Probleemilahendus ja loovus: projektide planeerimine, katsetamine ja lahenduste leidmine ja rakendamine.
- Tehnoloogiline mõtlemine ja digipädevus: töö lihtsamate masinate, andmete ja digitööriistadega (sh turvaline ja eetiline kasutus).
- Ohutus ja vastutus: tööohutuse nõuded, ohutusvarustus ja riskide hindamine igapäevastes tööülesannetes.
- Sotsiaalsed ja koostööoskused: grupitööd, rollijaotus, vastutusprojekti eri etappides ning tagasiside andmine/vastuvõtmine.
- Planeerimis- ja eneseregulatsioon: aja- ja materjalihalduse, samm-sammulise planeerimise ning töö lõpuleviimise oskused.
- Roheteadlikkus ja säästlikkus: materjalide taaskasutus, keskkonnasõbralik disain ja vastutustundlik tarbimine.
- Karjääri- ja elukutseorientatsioon: töövaldkondade tutvustus (mehaanika, elektroonika, ehitus, disain).
- Hindamine ja edasijõudmise jälgimine: tooted/ prototüübid, protsessi- ja lõpptulemuse hinnang — toetab enesehindamist ja arengu jälgimist.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- Eesti keel - Teab ainealast terminoloogiat, saab aru tööjuhendist, oskab oma tegevusi kirjeldada. Vestlused, arutelud, analüüsimised, enesehinnangud, hindamiskriteeriumid, kõik mis on seotud tehtavate tööesemetega.
- Matemaatika - Loogiline mõtlemine, geomeetrilised kujundid, mõõtmine, arvutamine, mõõtühikud

- Inimeseõpetus - Töö kavandamine, tööohutuse järgimine, minapilt ja enesehinnang, probleemide lahendamine, kodanikualgatus, suhtlemine kaasõpilastega ja rühmategevuses.
- Kunstiõpetus - Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks, disaini, viimistlemine
- Loodusõpetus - Puidu ehitus ning põhi- ja abitunnused.
- Liikumisõpetus - Osavus, tähelepanu, reageerimiskiirus

8.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi;
- oskab joonestada programmis Autodesk Fusion;
- tunneb põhilisi puidu liike, tunnuseid ning nende omadusi;
- oskab valmistada lihtsat tappliidet;
- valmistab praktilise tööna veesõiduki, kasutades jõukohast sõiduki liikumise võimalust (mehhaaniline, õhu-, kummi- või mikromootori jõudu);
- tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise;
- oskab joonistada oma ideele eskiisjoonise;
- suudab valmistada jõukohaseid liiteid;
- teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid.

8.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpuks õpilane:

- nimetab töös kasutatavaid etteantud materjale ja nende omadusi;
- teab ja kasutab sihipäraselt tööks etteantud töövahendeid, töötlusviise ja materjale;
- leiab vajalikku infot õpetaja abiga etteantud teabeallikatest ja pakenditelt;
- kasutab õpetaja abiga ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide töötlemisel;
- Järgib õpetaja juhendamisel oma ja rühma tööprotsessi;
- kirjeldab omandatud töövõtete baasil jõukohaste esemete loomist üksi ja/või rühmas;
- töötab ja viib kavandatu lõpule;

- kasutab etteantud materjale säästlikult;
- tunneb ära õpetaja abiga teistes õppeainetes õpitut ja loob seoseid õpitavaga, sh erinevate eluvaldkondadega;
- tunneb ära ja kasutab õpetaja suunamisel kodukohaga seotud rahvuslikke kujunduselemente;
- saab aru erinevatest ülesannetest rühmas;
- kirjeldab oma ja/või rühma tegevusi ja esitleb töö lõpptulemust suuliselt;
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõudeid, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- mõistab materjalide õige hoiustamise vajalikkust.

8.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb erinevaid töös kasutatavaid materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi;
- tunneb, valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;
- leiab vajalikku infot etteantud teabeallikatest ja pakenditelt ning saab aru, mis on autorikaitse;
- mõistab ja kasutab iseseisvalt ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide sh toiduainete töötlemisel;
- saab aru etteantud tööprotsessi kirjelduse järgimise olulisusest oma ja/või rühma töös;
- visualiseerib ja kirjeldab omandatud tövõtete baasil jõukohaste esemete loomist üksi ja/või rühmas;
- töötab sihikindlalt ja vajadusel kasutab õpetaja abi kavandatu lõpuleviimiseks;
- teab, kuidas kasutada materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab õpetaja juhendamisel teistes õppeainetes õpitut;
- teab ja kasutab õpetaja juhendamisel tööd kavandades rahvuslikke kujunduselemente sobivas kontekstis;
- kirjeldab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- saab aru rühmas töötamise olulisusest ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult;

- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõudeid, korrastab oma töökoha ning töövahendid (heaperemehelik töövahendite kasutus);
- nimetab materjalide hoiustamis- ja säilitamise nõudeid.

8.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks õpilane:

- tunneb erinevaid tööks sobilikke materjale, sh toiduaineid ja nende omadusi;
- valib ja kasutab eesmärgipäraselt töövahendeid, töötlusviise ning materjale;
- leiab vajalikku infot teabeallikatest ja pakenditelt ning väärtustab intellektuaalset omandit, lähtudes autoriõigusest;
- kasutab ohutult õigeid töövõtteid ning tehnikaid materjalide, sh toiduainete töötlemisel;
- planeerib õpetaja juhendamisel oma ja/või rühma terviklikku tööprotsessi;
- kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid esemeid üksi ja/või rühmas, oskab kasutada videojuhendit;
- töötab sihikindlalt ja viib kavandatu lõpule;
- kasutab materjale ja toiduaineid säästlikult ning leiab võimalusi materjalide taaskasutuseks;
- rakendab teistes ainetes õpitut ja loob seoseid erinevate eluvaldkondadega;
- teab ja kasutab kavandades rahvuslikke kujunduselemente ning tunneb Eesti rahvuslikku käsitööd ja rahvustoite;
- rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid toidu valmistamisel;
- mõistab rühmas töötamise või töö jaotamise olulisust ühise eesmärgi saavutamisel;
- esitleb oma ja/või rühma töö lõpptulemust, analüüsib ja põhjendab tööprotsessi valikuid kas suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid;
- järgib töötades hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded, korrastab oma töökoha ning töövahendid;
- teab materjalide ja toiduainete säilitamise nõudeid.

8.6. Mida õpime?

Tehnoloogiaõpetus on õppeaine, kus õpilased saavad ennast väljendada eelkõige erinevaid kõvasid materjale töödeldes nii käsitsi kui ka masinatega, sh digitaalsetega.

II kooliastmes omandavad õpilased tehnoloogiaõpetuse baasoskused materjalide töötlemisel ja töövahendite käsitlemiseks, samuti tehnilisi mõisteid ja termineid. Õpilased tutvuvad erinevate materjalide omaduste ning kasutusvõimalustega. Õpetaja juhendamisel õpitakse valima asjakohaste tööviiside, töövahendite, masinate ja seadmete vahel ning nendega töötama. Seejuures arvestatakse õpilaste erinevaid võimeid ja huve ning toetatakse nende omaalgatust ja õpimotivatsiooni.

II kooliastmes õpitakse töö- ja tehnoloogiaõpetuses järgmisi teemasid:

Materjalid, nende töötlemisviisid ning töövahendid

Materjalide liigid, omadused ja nende kasutamine. Tööriistad (käsi- ja elektrilised tööriistad), seadmed ja masinad, nende nimetused ning ohutu kasutamine. Materjalide lihtsamad töötlemise viisid. Materjalide ühendamise viisid ja liited. Materjalide hoiustamine. Materjali päritolu, tootmine ja keskkonnamõju (näiteks vask, tiigipuu ja nahk). Erinevatest materjalidest esemete valmistamine, kasutades eakohaseid töötlusviise. Esemekaanistamine ja viimistlemine. Ressursside säästmine materjalide taaskasutamise kaudu.

Tööprotsess

Tervikliku tööprotsessi planeerimine. Kuidas värv, kuju ja materjal aitavad kaasa tööesemete erinevatele väljendusviisidele. Visandid, mustrid ja tööjuhendid, kuidas neid mõista ja järgida. Märkid ja sümbolid Eesti rahvakunstis. Töötamine ükski ja rühmas. Erinevate materjalide omaduste ja tööks sobivuse uurimine oma töö kaudu. Loovus ja leiutamine. Tööhuvi ja motivatsioon.

Eneseanalüüs ja hindamine

Eneseanalüüs oma tööle koostöös õpetajaga. Oma töö esitlemine suuliselt või kirjalikult, kasutades sealhulgas digivahendeid. Oma töö adekvaatne hindamine.

Igapäevaelu oskused ja tehnoloogia

Teadlik ja säästlik tarbimine. Töövahendite hooldamine. Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Kodukoha kombed ja esemeline kultuur. Hügieeni-, korra- ja puhtuse nõuded. Oma töökoha korrastamine. Teistes ainetes õpitu rakendamine. Õppeaine seosed erinevate eluvaldkondadega. Erinevad tehnilised konstruktsioonid. Tehnoloogia ajalooline tähtsus. Tehnoloogiate rakendamise võimalused ja ohud.

8.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- võimaldatakse õppida individuaalselt ning üheskoos teistega (iseseisvad, paaris- ja rühmatööd), et toetada õpilaste kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- rakendatakse nüüdisaegseid infotehnoloogial põhinevaid õpikeskkondi ning õppematerjale ja vahendeid;
- laiendatakse õpikeskkonda: arvutiklass, kooliõu, ettevõtted jne;
- kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: loov mõtletegevus, arutelud, diskussioonid, rollimängud, väitlused, projektõpe, katsetused, õpimapi ja uurimistöö koostamine, praktilised ja uurimistööd, internetipõhised keskkonnad, vestlused ja selgitused, analüüsimine, jne;
- aineõpetaja otsustab õppesisule kuluvate tundide arvu ja järjestuse; vastavad kirjeldused sisalduvad kooli ainekavas;
- õpetus on peamiselt üles ehitatud toote vms arendustsüklile;
- läbitakse etapid alates info otsimisest, toote disainimisest, toote teostusest ning selle tutvustamisest teistele õpilastele;
- teadmised ja oskused omandatakse toote valmistamise käigus, läbi käelise tegevuse.
- arvestatakse, et sõltuvalt õpilaste varasematest kogemustest ning ülesande/toote eripärast muutuvad eri vanuseastmete õpilaste õpitulemuste rõhuasetused;
- peetakse silmas, et rakendustegevusele eelneb tööohutusalane instrueerimine ning ohutute töövõtete demonstreerimine;
- on koduseid ülesandeid, arvestades õppeaine spetsiifikat, peamiselt seotud teabe hankimise ja selle analüüsimisega ning toote disainiga;
- on rõhk loovusel (disainimine, toote täiendamine jms), rahvuslike töötraditsioonide säilitamisel.

Praktilised tegevused:

täring, reaktiivlaev, rõngapüüdmismäng, tappseotised, polt/tüübel liide, puidust karp.

8.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme tehnoloogias:

- Õpilast hinnates võetakse arvesse õpilase hoiakuid (püüdlikkust, suhtumist õppetöösse, abivalmidust teiste õpilaste suhtes, õpperuumide kodukorra täitmist, töökust, järjekindlust, tähelepanelikkust, ideede loovus ja iseseisvust, töövahendite kasutamise oskust, õppematerjali üleskirjutamist vihikusse, korrapidaja kohustuste täitmist, töövahendite ja töölaua korrastamist pärast töö lõpetamist, jm).
- Poolaasta hinne kujuneb jooksvate tööde põhjal, 75% töödest peab olema tehtud.
- Aastahinne on arvestatud, kui mõlema poolaasta hinnangud on positiivsed.

9. A-KEEL

9.1. Miks õpime?

Üldeesmärgid:

- Suhelda igapäevastes olukordades;
- Lugeda ja mõista eakohaseid originaaltekste;
- Äratada huvi võõrkeelte vastu;
- Tuvastada ja väärtustada kultuuride eripära;
- Omandada enesekindlus edaspidiseks keeleõppeks;
- Huvituda õpitavast riigist ja kultuurist;
- Koostada erinevaid meetodeid võõrkeele lõimimiseks teiste õppeainetega;
- Kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiminguvõimalused ja arengu toetamine:

Õppetöö põhineb sotsiaalkonstruktivistlikel põhimõtetel, kus teadmised kujunevad aktiivses suhtluses kaaslaste ja õpetajaga ning kogemuste jagamisel. Õpilane õpib keelt ja kultuuri läbi koostöö, dialoogi ja probleemilahenduse, toetades oma mõtlemise arengut ja eneseväljendust. Õppetegevused on multidistsiplinaarsed, integreerides teadmisi ja oskusi erinevatest ainetest, et näidata teadmiste seoseid ning rakendada õpitut reaalses kontekstis.

- Keel arendab kommunikatsiooni-, kuulamis- ja lugemisoskust ning metakognitiivseid oskusi, mis toetavad kõiki õppeaineid.
- Kultuuriline teadlikkus suurendab empaatiat ja sotsiaalset mõistmist (inimeseõpetus, loovaine).
- Keeleõpe toetab loogilist mõtlemist ja andmete töötlemist (matemaatika, loodusained) ning rikastab sõnavara ja eneseväljendust (emakeel, inimeseõpetus).
- Keeleõpe võimaldab lõimingut muusika, loovaine, draama ja liikumisega ning soodustab

koostööoskust ja loovat probleemilahendust.

Eesti keel - rakendatakse eesti keeles omandatud ning kantakse üle teise kultuurikonteksti. Õpetamisel kasutatakse palju mängulisi meetodeid, laste luulet, näidendeid ja situatsioonimänge ning luuakse alus aktiivseks ja süstemaatiliseks keeleteadmiste omandamiseks

Matemaatika - tähtpäevade kuupäevalised ajad; numbrid, aastaarvud, vanus. Kui palju maksab? Kaupluses sisseoste tegemas. Järgarvud, mitmes?

Loodusõpetus ja inimeseõpetus - loomad ja linnud, nende kirjeldamine, nende eluviisid, aastaajad, loodus meie ümber, ilmastikunähtused, inimene looduses. Minu kodu Eestis, elu linnas ja maal. Enesetunne, haigused, arsti juures. Toidu ja toitumisega seotud sõnavara. Milliseid riideid ja jalanõusid millalgi kanname, inimese välimuse kirjeldamine. Etikett.

Liikumisõpetus - sport meie elus, liikumine vabas õhus, sportlikud mängud, võistlused, tuntud sportlased, harrastused, huvid, vaba aeg, enesetunne, tervis, hügieen, tervislik eluviis.

Kunstiõpetus - koomiksid; aastaegade joonistamine, kirjeldamine,

Muusikaõpetus - võõrkeelsed laulud, nende õppimine, kaasa laulmine. Arvuti kasutamine, laulude ja veebilehekülgede järelvaatamine/kasutamine.

Tehnoloogia/Käsitöö ja kodundus - arvuti kasutamine, laulude ja veebilehekülgede järelvaatamine/kasutamine.

9.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

Võõrkeeleeõppe tulemusena kujuneb õpilastel A2-keeleoskustaseme võõrkeelepädevus, mis tähendab, et õpilane:

- Mõistab lauseid ja sageli kasutatavaid väljendeid, mis seostuvad talle oluliste valdkondadega (nt info enda ja pere kohta, sisseostude tegemine, kodukoht, töö);
- tuleb toime igapäevastes suhtlusolukordades, mis nõuavad otsest ja lihtsat infovahetust tuttavatel igapäevastel teemadel;
- kirjeldab lihtsate fraaside ja lausete abil oma perekonda, teisi inimesi ja elutingimusi ning väljendab oma vajadusi;
- on kursis õpitavat keelt kõnelevate piirkondade/kogukondade oluliste nimede ja daatumitega (nt. tähtpäevad, pealinn), mõistab oma kultuuri ja teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab keelelist ja kultuurilist mitmekesisust;

- väärtustab võõrkeelte oskust ja on motiveeritud keeli õppima;
- kasutab võõrkeelseid veebikeskkondi, teadvustades nende võimalikke ohte ning omandab edasiseks keelte õppimiseks vajalikud oskused ja kohandab need enda vajadustele vastavaks.
- saab kuulates aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest ning tuleb toime igapäevases suhtluses, kui vestluskaaslane räägib aeglaselt;
- osaleb suulises suhtluses igapäevastel teemadel ja olmeolukordades, kasutades põhiliselt lihtlauseid;
- mõistab lugedes lühikese ja lihtsa teksti põhiideed ja -sõnumit ning olulist teavet selles;
- kasutab õpetaja juhendamisel erinevaid keeleõppestrateegiaid ja keeleõppe abivahendeid (tõlkesõnaraamatut, internetti);
- teab õpitava keele maa(de) kultuuri(de) põhijooni;
- teadvustab õpitava keele maa(de) ja oma maa arvamusi ja tundeid sisaldavaid lihtsaid seotud tekste.

9.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpetaja:

- saab aru igapäevastest väljenditest ja lühilausestest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse kirjeldamiseks;
- reageerib adekvaatselt küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks;
- töötab õpetaja juhendamisel nii paaris kui ka rühmas.

Kuulamine

- saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.
- mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning pöördumisi.

Lugemine

- loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt ürituste kavad, postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, -küsimustikud, -teated, -sõnumid) ja leiab neist vajaliku faktiinfo;
- saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest.

Rääkimine

- tutvustab lühidalt iseennast ja oma ümbrust;
- saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega.

Kirjutamine

- kirjutab lühidalt iseendast ja teisest inimesest;
- täidab lihtsat küsimustikku;
- tunneb õpitud sõnavara õigekirja;
- kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.

9.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpetaja:

- teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning arvestab nendega;
- kasutab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- seab endale õpieesmärged ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Kuulamine

- saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest, luuletustest, lauludest, samuti passiivsest sõnavara sisaldavatest tekstidest;
- mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu;
- eristab kuulatavast tekstist vajalikku infot;

- eristab selgelt kuni kolme vestluses osaleva inimese kõnet.

Lugemine

- leiab tekstist olulist;
- on tuttav erinevate lugemisstrateegiatega.

Rääkimine

- suudab vestelda ja vastata küsimustele õpitud temaatika piires;
- küsitleb oma kaaslast ja saadud infot edasi anda;
- väljendab ja põhjendab oma arvamust;
- kasutab õpitud fraase õige intonatsiooniga;
- kirjeldab pilte;
- hääldab kõiki võõrhäälikuid korrektselt.

Kirjutamine

- kirjutab eeskuju järgi tänukaarti, sõbrale kirja;
- kirjutab lühijutukesi õpitud teemadel;
- tunneb õigekirja õpitud sõnavara piires;
- tunneb suurt ja väikest algustähte (kuud, nädalapäevad, keeled, riigid).

9.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- mõistab olulist õpitud temaatika piirides;
- kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga;
- teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;

- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- seab endale õpieesmärgid ning hindab koostöös kaaslase ja õpetajaga oma saavutusi.

Kuulamine

- suudab jälgida enda jaoks tuttava valdkonna mõttevahetust ning eristada olulist infot;
- saab aru olmesfääris kuulatud üldkeelse suhtluse sisust (nt poes, bussis, hotellis, piletilevis).

Lugemine

- loeb lihtsaid tavatekste (nt reklaamid, menüüd, ajakavad, ohuhoiatused) tuttavatel teemadel ja saab aru neis sisalduvast infost;
- suudab mõnikord aimata sõnade tähendust konteksti toel.

Rääkimine

- räägib oma huvidest ja tegevustest;
- tuleb toime olmesfääris suhtlemisega;
- väljendab oma suhtumist ja eelistusi;
- suudab alustada, jätkata ja lõpetada vestlust tuttavatel teemadel, kuid võib vajada abi;
- kasutab õpitud põhisisõnavara ja lausemalle valdavalt õigesti.

Kirjutamine

- kirjutab lühikesi kirjeldavat laadi jutukesti oma kogemustest ja ümbritsevast;
- koostab lihtsaid isiklikke kirju;
- kasutab sidesõnu aga, sest, et jt;
- rakendab õpitud õigekirjareegleid (nt algustähe ortograafia, kirjavahemärgid).

9.6. Mida õpime?

Õppes lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Kus me asume ajas ja ruumis?

Kuidas me ennast väljendame?

Kuidas maailm toimib?

Kuidas me ennast organiseerime?

Kuidas hoolime oma planeedist?

Tuumküsimustega seotud alateemad:

Mina ja teised: Iseloomu kirjeldav sõnavara, enda ja teiste välimuse kirjeldus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja ühised tegevused, viisakusväljendid- ja normid.

Kodu ja lähiümbus: Kodu/elukoha sõnavara, koduümbust kirjeldav sõnavara, pereliikmete ja lähisugulaste iseloomustus, ametid, tegevusalad, huvid, pereliikmete kodused tööd ja tegevused.

Kodukoht Eesti: Eesti asukoha määratlemine, linna ja maad iseloomustav sõnavara, põhiline sümboolika, põhilised tähtpäevad, ilmastikunähtused, käitumine ja tegevused looduses eri aastaaegadel.

Riigid ja nende kultuur: Õpitava keele riikide olulisemad sümbolid, põhilised tähtpäevad ja nendega seotud olulisemad tavad, igapäevaelu kombed, mõned tuntumad sündmused ja saavutused ja nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast, mõned eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad, Eesti naaberriikide nimed, rahvused, keeled.

Igapäevaelu, õppimine, töö ja vaba aeg: Päevakavajärgsed tegevused koolis, kodus ja vabal ajal, söögikorrad ja toiduained; tervislik toiduvalik, igapäevane hügieen; tee küsimine ja juhatamine; koolitee kirjeldus; transpordivahendid; lihtsamad ostud erinevates poodides; lihtne sõnavara enesetunde kirjeldamiseks; koolipäeva kirjeldamine, kooli ja klassi iseloomustav sõnavara; koolivaheajad; tuntumad ametid ja nendega seotud tegevused; Huvid, sport, film ,raamatud; erinevad vabaaja veetmise viisid; eelistuste põhjendamine; keskkond.

Meedia: Meedia ja selle eakohased kasutamisevõimalused ja võimalikud ohud: Minu meediatarbimise harjumused.

9.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppetöö põhineb sotsiaalkonstruktivistlikel põhimõtetel, kus teadmised kujunevad aktiivses suhtluses ja koostöös; õpilased konstrueerivad teadmisi üksteiselt õppides.

Kasutatakse aktiivõppe ja koostööpõhiseid meetodeid: rollimängud, arutelud, projektõpe, paaris- ja rühmatööd.

Rakendatakse multidistsiplinaarsust: lõimitakse erinevaid ainevaldkondi võõrkeele kontekstis.

Kasutatakse diferentseeritud ja individualiseeritud ülesandeid, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, väliskeskkonna õppimisvõimalusi.

9.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme A-keeles:

- II kooliastmes hinnatakse kõiki keeleteoiminguid (kuuldu ja loetu mõistmine, rääkimine, kirjutamine, suhtlemine, keelekasutus) kas eraldi või lõimitult.
- Õpilane õpib koostöös kaaslaste ja õpetajaga seadma endale õpieesmärke ning andma tagasisidet oma ja kaaslaste teadmistele, oskustele, õppeprotsessile ja edenemisele õpitavas võõrkeeles, isegi kui eneseväljendusoskus on piiratud.
- Hinnatakse põhiliselt positiivset õpitulemust, rõhk on sisulisel tagasisidel, mis toob esile õpilase tugevused ja edusammud.
- Õpilane õpib õpetaja juhendamisel ise oma ja kaaslaste tööle tagasisidet andma.
- Õpilane saab tagasisidet sõnalise hinnangu vormis kõigi keeleteoimingute kohta. Sõnalises hinnangus rõhutatakse eelkõige seda, mida õpilane on hästi teinud.

10. B-KEEL

10.1. Miks õpime?

Üldeesmärgid:

- Suhelda igapäevastes olukordades;
- Lugeda ja mõista eakohaseid originaaltekste;
- Äratada huvi võõrkeelte vastu;
- Tuvastada ja väärtustada kultuuride eripära;
- Omandada enesekindlus edaspidiseks keeleõppeks;
- Huvituda õpitavast riigist ja kultuurist;
- Koostada erinevaid meetodeid võõrkeele lõimimiseks teiste õppeainetega;
- Kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiminguvõimalused ja arengu toetamine:

Õppetöö põhineb sotsiaalkonstruktivistlikel põhimõtetel, kus teadmised kujunevad aktiivses suhtluses kaaslaste ja õpetajaga ning kogemuste jagamisel. Õpilane õpib keelt ja kultuuri läbi koostöö, dialoogi ja probleemilahenduse, toetades oma mõtlemise arengut ja eneseväljendust. Õppetegevused on multidistsiplinaarsed, integreerides teadmisi ja oskusi erinevatest ainetest, et näidata teadmiste seoseid ning rakendada õpitut reaalses kontekstis.

- Keel arendab kommunikatsiooni-, kuulamis- ja lugemisoskust ning metakognitiivseid oskusi, mis toetavad kõiki õppeaineid.
- Kultuuriline teadlikkus suurendab empaatiat ja sotsiaalset mõistmist (inimeseõpetus, loovaine).
- Keeleõpe toetab loogilist mõtlemist ja andmete töötlemist (matemaatika, loodusained) ning rikastab sõnavara ja eneseväljendust (emakeel, inimeseõpetus).
- Keeleõpe võimaldab lõimingut muusika, loovaine, draama ja liikumisega ning soodustab

koostööoskust ja loovat probleemilahendust.

Eesti keel - enesetutvustus, välimuse kirjeldus. Tõlkimine, ümbersõnastamine, kultuur, keelestruktuurid, kirjanduse kaasamine – adapteeritud tekstid, lühijutud, jm. Tähestiku võrdlus; erinevused; Eesti kultuuritegelased, Eesti filmid, etendused.

Matemaatika - arvude tundmaõppimine, telefoninumbri ütlemine, küsimine, arvutamine.

Loodusõpetus ja inimeseõpetus - Eesti asukoht, pealinn ja suured linnad; jõed ja järved; keel ja rahvus. Pereliikmed, suhted perekonnas, tegevused koolis. Tähtpäevad ja elustiilid õpitavat keelt kõnelevates riikides ja Eestis. Loodus, mina ja maailm, riigid, pealinnad, rahvused. Loomad, puuviljad ja köögiviljad, marjad.

Liikumisõpetus - liikumisega seotud mängud, harjutused, üritused. Erinevad spordialad, kuulsad sportlased Eestis ja õpitavat keelt kõnelevas riigis.

Kunstiõpetus - pildikirjeldused, plakatite, tähtpäevakaartide kujundamine; värvid.

10.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- saab kuulates aru lühikestest lausetest ja lihtsatest igapäevastest väljenditest;
- reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja juhistele;
- mõistab lugedes väga lihtsaid tekste fraashaaval, leides üles õpitud sõnad ja väljendid ning tuginedes neile;
- räägib õpitud lauseid kasutades ning õpitud sõnadest ja väljenditest lühikesi lihtlauseid moodustades;
- kirjutab õpitud sõnu ja lauseid ning täidab õpitud sõnavara kasutades lihtsat lünkteksti;
- teab õpitava keele maa(de) põhilandmeid ja olulisemaid tähtpäevi.

10.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpetaja:

- saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse

kirjeldamiseks;

- reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- kasutab esmaseid õpioskusi võõrkeele õppimiseks;
- töötab õpetaja juhendamisel nii paaris kui ka rühmas.

Kuulamine

- Joonistab kuuldu põhjal pildi või täiendab seda;
- lahendab sobitusülesandeid;
- tunneb õpitava keele teiste hulgast ära;
- tunneb aeglates ja selges siduvas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid;
- tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid sõnu;
- mõistab teksti, et võrrelda kirjalikus loetelus olemasolevat ning puuduvat;
- tunneb kirjelduse järgi ära pilte.

Lugemine

- Saab aru lihtsatest lugemistekstidest ja suudab leida tekstist lihtsat faktilist infot;
- loeb õige intonatsiooni, rõhu ja rütmiga õpiku teksti, õpitud dialooge, luuletusi, laulukesi ja lühijutte;
- saab aru tuttava sõnavara lühitekstidest;
- leiab tekstist olulist.

Rääkimine

- Esitab dialooge, laule, luuletusi;
- tervitab ja jätab hüvasti;
- tutvustab ennast ja oma kaaslast (nimi; vanus; elukoht);
- palub ja tänab;
- soovib sünnipäevaks õnne;
- ütleb oma vanust ja numbreid 1-1000;

- nimetab päevaegu, nädalapäevi;
- räägib õpitud sõnavara piires kodust; perest, sõbrast;
- vastab õpitud temaatika piires küsimustele;
- saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega.

Kirjutamine

- kirjutab enda ja oma kaaslaste nime;
- lõpetab lauseid ja fraase;
- kirjutab aadressi;
- kirjutab mudeli järgi meili, otsimiskuulutust, õnnitluskaarti ja küsimustikku;
- teeb ära kirja õpikust ja tahvlilt.

10.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpetaja:

- saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse kirjeldamiseks;
- reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- kasutab esmaseid õpioskusi võõrkeele õppimiseks;
- töötab õpetaja juhendamisel nii paaris kui ka rühmas.

Kuulamine

- Joonistab kuuldu põhjal pildi või täiendab seda;
- lahendab sobitusülesandeid;
- tunneb õpitava keele teiste hulgast ära;
- tunneb aeglaselt ja selgelt siduvat kõnet ära õpitud sõnad ja fraasid;
- tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid sõnu;

- mõistab teksti, et võrrelda kirjalikus loetelus olemasolevat ning puuduvat;
- tunneb kirjelduse järgi ära pilte.

Lugemine

- Saab aru lihtsatest lugemistekstidest ja suudab leida tekstist lihtsat faktilist infot;
- loeb õige intonatsiooni, rõhu ja rütmiga õpiku teksti, õpitud dialooge, luuletusi, laulukesi ja lühijutte;
- saab aru tuttava sõnavara lühitekstidest;
- leiab tekstist olulist.

Rääkimine

- Esitab dialooge, laule, luuletusi;
- tervitab ja jätab hüvasti;
- tutvustab ennast ja oma kaaslast (nimi; vanus; elukoht);
- palub ja tänab;
- soovib sünnipäevaks õnne;
- ütleb oma vanust ja numbreid;
- nimetab päevaaegu, nädalapäevi;
- räägib õpitud sõnavara piires kodust; perest, sõbrast;
- vastab õpitud temaatika piires küsimustele;
- saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega.

Kirjutamine

- kirjutab enda ja oma kaaslaste nime;
- lõpetab lauseid ja fraase;
- kirjutab aadressi;
- kirjutab mudeli järgi meili, otsimiskuulutust, õnnitluskaarti ja küsimustikku;
- teeb ära kirja õpikust ja tahvlilt.

10.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse kirjeldamiseks;
- reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- on omandanud esmased teadmised õpitava keele kultuuriruumist;
- rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- seab endale õpieesmärke ja hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi;
- töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas.

Kuulamine

- tunneb õpitava keele teiste hulgast ära;
- tunneb aeglaselt ja selgelt siduvas kõnes ära õpitud sõnad ja fraasid;
- tunneb rahvusvaheliselt kasutatavaid sõnu;
- mõistab teksti piisavalt, et võrrelda kirjalikus loetelus olemasolevat ning puuduvat;
- tunneb kirjelduse järgi ära pilte;
- mõistab konteksti abil neis esinevaid üksikuid tundmatuid sõnu.

Lugemine

- loeb lühikesi lihtsaid tekste ja leiab neist vajaliku faktiinfo;
- saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhustest;
- kasutab tekstist arusaamiseks sõnastikku.

Rääkimine

- vestleb ja vastab küsimustele õpitud temaatika piires;
- räägib õpitud sõnavara piires igapäevastest tegevustest ja harrastustest;
- kasutab õpitud fraase õige intonatsiooniga;
- kirjeldab pilte;

- hääldeb võõrhäälikuid korrektselt.

Kirjutamine

- tunneb õpitava keele kirjatähti, valdab kirjatehnikat, kirjutab õpitud fraase ja lauseid ümber;
- täidab aadressi, küsimustikku ja isiklikke andmeid nõudvat ankeeti;
- kirjeldab pilte;
- kirjutab lühidalt iseendast ja teisest inimesest;
- kirjutab näite järgi küllakutset ja õnnitluskaarti;
- kirjutab sõbrale kirja ja elektronkirja;
- lõpetab lauseid ja fraase;
- kirjutab õpitud teksti põhjal etteütlust ja parandab seda;
- tunneb õpitud sõnavara õigekirja;
- kasutab lause alguses suurtähte ja lause lõpus õiget kirjavahemärki.

10.6. Mida õpime?

Õppes lähtutakse transdistsiplinaarsuse kuuest tuumküsimusest:

Kes me oleme?

Kus me asume ajas ja ruumis?

Kuidas me ennast väljendame?

Kuidas maailm toimib?

Kuidas me ennast organiseerime?

Kuidas hoolime oma planeedist?

Tuumküsimustega seotud alateemad:

Mina ja teised: Enese ja kaaslaste tutvustus ning välimuse kirjeldus, enesetunne; ühised tegevused sõpradega; viisakusväljendid.

Kodu ja lähiümbrus: Pereliikmete ja lähisugulaste tutvustus ning iseloomustus; kodu asukoha lühikirjeldus.

Kodukoht Eesti: Eesti riigi nimi, asukoht, pealinn, oma rahvus, keel; linna ja maad iseloomustav põhisõnavara; aastaaegade nimetused ja põhilised aastaaegade ilma kirjeldavad väljendid.

Riigid ja nende kultuur: Õpitava keele riigi/riikide nimetused vastavas keeles, tuntumad tähtpäevad ning nendega seotud tavad.

Igapäevaelu, õppimine, töö ja vaba aeg: Päevakavajärgsed tegevused kodus, koolis; peamiste söögikordade nimed ja mõned olulisemad söögid-joogid. Lihtsamad tegevused ja eelistused.

Meedia: Tuntuimad meedialiigid ja meedia tarbimise eelistused.

10.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppetöö põhineb sotsiaalkonstruktivistlikel põhimõtetel, kus teadmised kujunevad aktiivses suhtluses ja koostöös; õpilased konstrueerivad teadmisi üksteiselt õppides.

Kasutatakse aktiivõppe ja koostööpõhiseid meetodeid: rollimängud, arutelud, projektõpe, paaris- ja rühmatööd.

Rakendatakse multidistsiplinaarsust: lõimitakse erinevaid ainevaldkondi võõrkeele kontekstis.

Kasutatakse diferentseeritud ja individualiseeritud ülesandeid, info- ja kommunikatsioonitehnoloogiat, väliskeskkonna õppimisvõimalusi.

10.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme B-keeles:

Võõrkeele õppimise algetapil hinnatakse põhiliselt positiivset õpitulemust, rõhk on sisulisel tagasisidel, millega tõstetakse esile õpilase edusamme. Õpetaja juhib tähelepanu puudustele taktitundeliselt, osutades võimalustele neist üle saada. Algul hinnatakse põhiliselt kuulatud tekstist arusaamist ja suulist väljendusoskust. Õpilasele tuleb selgitada, et hindamine on õppe loomulik osa ning hõlmab nii kujundavat kui ka kokkuvõtvat hindamist.

Õpilane õpib koostöös õpetajaga seadma endale õpieesmärgid ning sõnastama koostöös kaaslaste ja õpetajaga seda, mida ta on enda arvates hästi omandanud, mille omandamiseks peab ta veel tööd tegema ja/või mis oskusi ta peaks veel endas arendama. Selleks sobivaid töövorme (nt tunni ja/või teema lõpus lühikokkuvõtted, vestlused, eneseanalüüsilehed, pildikaardid jmt) on õpilane õppinud ja kasutanud I kooliastmes A-võõrkeelt õppides. Alguses võib enesehinnanguid anda emakeeles, kuid õpetaja julgustab õpilast kasutama ka võõrkeelseid väljendeid.

SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

1. INIMESEÕPETUS

1.1. Miks õpime?

Üldeesmärgid:

Teises kooliastme inimeseõpetuse aines on keskmes õpilase sotsiaalne pädevus ja sotsiaalsete probleemide ennetamine ning õpilase tervist tugevdav ja väärtustav eluviis. Õpitavat käsitletakse võimalikult igapäevaeluga seondult, kusjuures õppes on olulisel kohal aktiivõpimeetodid.

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- tervis ja tervislik eluviis;
- turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

Õppe eesmärgiks on suunata 6. klassi õpilast:

- väärtustama enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- väärtustama hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- kirjeldama uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- kirjeldama, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas;
- kirjeldama enesehinnangu parandamise ning enesekontrolli tegemise võimalusi ja tähtsust igapäevasuhtes, väärtustama inimeste erinevusi ning oskust teisi arvestada;
- kirjeldama ja selgitama konfliktide võimalikke põhjusi ning eristama tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahendamise viise; demonstreerima õpituatsioonis, kuidas aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;

- väärtustama tervist ja tervislikku eluviisi ning arvestama tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- teadma, kuidas toimida ohuolukorras, ning oskama õpistuatsioonis abi kutsuda;
- kirjeldama tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tugevdavad tervist.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Õpilase arengu toetamine:

- eneseteadvustamise areng, tunnete, vajaduste ja tugevuste tunnetamine;
- emotsioonidega toimetuleku oskuste kujundamine — tunnete nimetamine, rahunemis- ja eneseregulatsiooni võtted;
- enesehinnangu tugevdamine — väikeste ülesannete ja edusammude tunnustamine;
- sotsiaalsete oskuste arendamine — kuulamine, vaidlus, kompromisside leidmine ja koostöö;
- suhtlemisoskuste arendamine — selge, austav eneseväljendus ning tagasiside andmine ja vastuvõtmine;
- empaatia ja teiste mõistmise kujundamine — vaatenurkade vahetamine, rollimängud ja arutelud;
- vastutustunde toetamine — oma tegude tagajärgede äratundmine ja kohustuste täitmine;
- probleemilahendus- ja otsustamisoskuse arendamine — igapäevaste sotsiaalsete olukordade analüüs ja lahenduskäikude valimine;
- turvalisuse ja enesekaitse õpetamine — hädaabiteadmised, abi kutsumine ja riskide äratundmine;
- eetilise arutlusvõime süvendamine — õigus-ja väärtusküsimused, ausus ja õiglus;
- tervisekäitumise toetamine — hügieen, uni, toit ja liikumine;
- info- ja meediapädevuse arendamine — kriitiline infosse suhtumine, digiturvalisus ja vastutustundlik internetikasutus;

- kodanikualasete teadmiste õppimine — õigused, kohustused, kooli ja kogukonna reeglid;
- õppimisoskuste arendamine — eesmärgistamine, enesehindamine ja õppimise planeerimine.

Lõiminguvõimalused teiste õppeainetega:

- Eesti keel - Suulise ja kirjaliku eneseväljendusoskuse arendamine.
- Võõrkeeled - Erinevate võõrkeelsete õppematerjalide kasutamine ja näitlikest vahenditest (internetis leiduvad lühifilmid, skeemid, esitlused) aru saamine, emakeelde tõlkimine ja lihtsustamine.
- Kunstiõpetus - Kunstiline ja käeline tegevus kui lõõgastus ja eneseleidmise ja väljendamise viis.
- Muusikaõpetus - Erinevad muusikažanrid – erinevad inimesed, tolerantsus; muusika kui vaba aja veetmise viis ja lõõgastus.
- Loodusõpetus - Inimese arengut ja kasvamist mõjutavad tegurid, varane ja hiline küpsemine, suguküpsus, soojätkamine, uimastid ja nende toime; Erinevad riigid ja rahvad ning nende kombed – tolerantsus.

1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- Teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist.
- Väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv.
- Mõistab, et murdeea arengutempo on erinev, aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja keha eest hoolitsemise vajalikkust.
- On loov ja ettevõtlik.
- On iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. Teab, et „ei“ ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest.
- Kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet, üksteise abistamist, sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikatenä.

- Teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid.
- Mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise, mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi.
- Teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust.

1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpetaja:

- kirjeldab, mis on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis, ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpitu olulisust, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- teab ja oskab õpitu olulisust leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel;
- kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks.
- oskab selgitada, miks haridus on õigus kui ka kohustus ja teab, kuidas haridus mõjutab tema tulevikku.

1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpus oodatavad õpitulemused teema kaupa:

Tervis

- kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt;
- teab enda põhilisi tervisenäitajaid ning oskab mõõta ja hinnata kehakaalu, kehapikkust, kehatemperatuuri ning pulsisagedust;
- nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele;
- kirjeldab üldisi stressi tunnuseid ja stressiga toimetuleku võimalusi.

Tervislik eluviis

- oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus;
- kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid;
- teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid;
- oskab plaanida oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest;
- väärtustab tervislikku eluviisi.

Murdeiga ja kehalised muutused

- kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega;
- lepib oma kehaliste muutustega ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda;
- teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel on oma arengutempo;
- teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega.

Turvalisus ja riskikäitumine

- kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid;
- selgitab, miks on liikluseeskiri kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida;
- teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning oskab abi kutsuda;
- mõistab meedia kaudu suhtlemisel ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest;
- demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ning teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetus, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus;
- kirjeldab tubaka, alkoholi ja teiste uimastite tarbimise kahjulikku mõju tervisele;
- väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist.

Haigused ja esmaabi

- oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi;
- teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest;

- kirjeldab, kuidas hoida ära õnnetusjuhtumeid ning kuidas ennast ja teisi abistada õnnetusjuhtumite korral;
- teab, kuidas ohuolukorras turvalistelt käituda ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpisiituatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik, päikesepiste jm);
- nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid kasutada.

Keskkond ja tervis

- kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskkonnast;
- toob näiteid tegurite kohta, mis mõjutavad elukeskkonna turvalisust ja tervislikkust;
- kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele.

1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpetaja:

- kirjeldab enesehinnangu, enesekontrolli ning eneseanalüüsi võimalusi ja olulisust igapäevasuhtes, väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teisi arvestada, demonstreerides seda õpisiituatsioonis;
- väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi ning oskab eristada tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahenduse viise;
- demonstreerib, kuidas õpisiituatsioonis tõhusalt verbaalselt oma tundeid väljendada, aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;
- teab ja oskab õpisiituatsioonil leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel.

1.6. Mida õpime 4. klassis?

Inimeseõpetuses on 4. klassis neli suuremat teemat:

1. Kool
2. Mina ja teised
3. Ühiskond
4. Tervishoid

Alateemad:

- Kool enne meid ja tänapäeval.
- Kuidas me õpime ja mõtleme?
- Minapilt
- Emotsioonid ja kehakeel
- Minu väärtused
- Inimeste eripärad
- Kellest koosneb ühiskond?
- Tervislikud eluviisid

1.7. Mida õpime 5. klassis?

5. klassis on inimeseõpetuse õppimisel käsitusel viis suuremat teemat:

Tervis (4 tundi). Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid. Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused.

Tervislik eluviis, selle komponendid (5 tundi). · Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad tegurid. Kehaline aktiivsus. Kehalise aktiivsuse vormid. Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni. Murdeiga ja kehalised muutused (6 tundi). Murdeiga inimese elukaares. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine. Suguline küpsus ja soojätkamine.

Turvalisus ja riskikäitumine (10 tundi). Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid valikud tehes; iseenda vastutus. Vahendatud suhtlemine. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.

Haigused ja esmaabi (7 tundi). Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittenakkushaigused. Haigustest hoidumine. HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS. Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.

Keskkond ja tervis (3 tundi). Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.

1.8. Mida õpime 6. klassis?

6. klassi inimeseõpetuses on 5 üldteemat:

Mina ja suhtlemine (5 tundi)

Enesesse uskumine. Enesehinnang. Eneseanalüüs. Enesekontroll. Oma väärtuste selgitamine.

Suhtlemine teistega (10 tundi)

Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Aktiivne kuulamine. Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. Ei ütlemine ennast ja teisi kahjustava käitumise puhul.

Suhted teistega (9 tundi)

Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus. Sõprussuhted. Usaldus suhetes. Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve. Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikute iseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

Otsustamine, konfliktid ja probleemilahendus (8 tundi)

Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades. Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel. Konfliktide olemus ja põhjused. Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed.

Positiivne mõtlemine (3 tundi)

Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.

1.9. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Õppe korraldamisel on oluline eakohasus ning varem omandatu arvestamine ja sellega seostamine. Õppetegevuses arvestatakse õpilaste eripäraga ning ühiskonna muutustega. Õppetegevuse valikul lähtutakse inimeseõpetuse eesmärkidest, arendades õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid, kusjuures põhirõhk on hoiakute kujundamisel. Õpe on aine eesmärkidest lähtuvalt õpilase jaoks mõistetav ja tähenduslik ning toetab arusaama õpitava vajalikkusest. Kogu ainekäsitus on võimalikult elulähedane. Õpetuses kasutatakse mitmekülgset metoodikat, et õpilased saaksid õppes aktiivselt osaleda. Inimeseõpetuses on metoodiliselt tähtsad kolm valdkonda, arvestades õpilase vanuseastet:

- avar metoodiline repertuaar, kasutades aktiivõppemeetodeid: mõistekaardid, vaatlus, loovtööd (nt plakadid, voldikud jne), aktiivõppemeetodid (nt arutelud, rollimängud, rühmatööd, paaristööd, juhtumianalüüs jne);
- individuaalse ja kollektiivse õppe võimaldamine;
- õppe sidumine koolivälise eluga (nt õppekäik, kohtumised erinevate inimestega jne), kusjuures õppemeetodi valik sõltub konkreetsest õpieesmärgist ja õpilastest. Õpilasi aktiveeritakse ise erinevatest allikatest infot otsima, seda korrastama ja kriitiliselt hindama, kasutades erinevaid IKT-vahendeid.

Meetoditeks on:

- Ülesanne “See olen mina” - iseenda kirjeldamine võimalikult detailselt (oskused, välimus, hobid jne);
- Niiberg, T. Positiivne minapilt. 2.-4. slaid
https://parnu.ee/failid/hoolekande_konverents/Inimese_positiivne_minapilt_Toivo_Niiberg.pdf;
- 1 Minuti Loeng: milline on eesti nimi? (Annika Hussar)
https://www.youtube.com/watch?v=pQuu_dtnveo;
- Kuidas teha vahet kiusul ja koolivägivallal
<https://pere.geenius.ee/eksklusiiv/kuidas-teha-vahet-kiusul-ja-koolivagivallal-ning-miks-on-see-oluline/>;

- Tervise Arengu Instituut <https://tai.ee/et>;
- <https://www.narko.ee/>;
- • Vaikuseminutite harjutused <https://vaikuseminutid.ee/vaikuseminutite-harjutused/>;
- Teabe hankimine erinevatest allikatest, nt evakuatsiooniskeemilt info lugemine;
- Õppekavasisesed- ja välised õppekäigud, sh oma kooli siseste üldkasutatavate ruumide (kooli raamatukogu) külastamine ning koolis töötavate spetsialistide tööga tutvumine;
- Õppemängud;
- Õppekirjandus;
- Digivahendid;
- Näitlikud vahendid;
- Õppevideod;
- Individuaalsed tööd;
- Rühmatöö;
- Paaristööd;
- Lennupõhine õpe;
- Avatud õpimaastik;
- Eestimaine ja välismaine (laste)kirjandus

1.10. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme inimeseõpetuses:

Hindamine inimeseõpetuses tähendab konkreetsete õpitulemuste saavutatuse ja õppija arengu toetamist. Inimeseõpetuses antakse sõnalisi hinnanguid õpilase omandatud teadmiste ja enesekohaste ning sotsiaalsete oskuste kohta. Tagasisidet õpitulemustest ja õpilase arengust antakse läbi sõnaliste hinnangute kaks korda õppeaastas (jaanuaris ja juunis). Nõutava positiivse soorituse taseme igale tööle (suuline või kirjalik) seab õpetaja ja teavitab sellest õpilasi õppeaasta ja 2.

poolaasta alguses ning vahetult enne töö/ülesande tegemist. Igas teema blokis on vähemalt üks kokkuvõtlik töö (suuline või kirjalik), mille eesmärk on, et õpilane oleks läbinud antud teema ja mis peab olema sooritatud positiivselt. Ebaõnnestunud töö (suuline või kirjalik) korral tagastab õpetaja töö õpilasele koos parandusettepanekutega ja õpilane peab töö uuesti esitama/sooritama 10 koolipäeva jooksul (kui see pole võimalik, siis peab tegema õpetajaga eraldi kokkuleppe). Õpitulemuste kontrollimise vormid on mitmekesised, sisaldades nii suulisi, kirjalikke kui ka praktilisi ülesandeid. Õpilasi teavitatakse õppe-eesmärkidest ja eeldatavatest õpitulemustest õppeperioodi alguses. Õpilasele antakse hinnangulist tagasisidet (suuline, kirjalik) vastavalt vajadusele, lähtudes õppeprotsessist ja tuginedes tema arengule.

Suuliste ja kirjalike ülesannete puhul õpilane:

- selgitab ning kirjeldab mõistete sisu ja nende seoseid;
- selgitab oma arvamusi, hinnanguid, seisukohti ja suhtumisi, seostades neid omandatud teadmistega;
- eristab, rühmitab, võrdleb ja analüüsib olukordi, seisundeid, tegevusi ning tunnuseid lähtuvalt õpitulemustest;
- demonstreerib faktide, mõistete ning seaduspärasuste tundmist lähtuvalt õpiülesannete sisust.

Praktiliste ülesannete puhul õpilane:

- rakendab teoreetilisi teadmisi praktilises õpituatsioonis;
- demonstreerib õpitulemustes määratud oskusi õpituatsioonis;
- kirjeldab õpitulemustes määratud teadmiste ja oskuste rakendamist igapäevaelus.

2. AJALUGU

2.1. Miks õpime?

Ajaloo õpetamise üldeesmärgid II kooliastmes:

- Ärgitada huvi ajaloo vastu;
- Kujundada kronoloogilist arusaama;
- Arendada allikaanalüüsi algoskusi;
- Säilitada ja arendada ajaloolist mõtlemist (põhjus-tagajärg, kontekst);
- Arendada kriitilist suhtumist ja ajalooliste tõlgenduste mõistmist;
- Arendada ajaloolist empaatiat ja eetilist arutlust;
- Õpetada infootsingut ja allikakriitilisust (digioskused);
- Siduda minevik tänapäevaga ja toetada kodanikuteadvust;
- Kujundada õpioskusi ja iseseisvust ajalootöodes;
- Väärtustada kohalikku pärandit ning eetilisi väärtusi.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas toetatakse lapse arengut:

- kognitiivne areng: arendavad analüüsi- ja põhjendusoskust ja loogilist mõtlemist (allikaanalüüs, põhjus-tagajärg, kronoloogia).
- kriitiline mõtlemine: õpetavad allikakriitilisust, eristama faktist tõlgendust ja hindama info usaldusväärsust.
- õpioskused ja uurimisioskused: kujundavad küsimuse püstitamise, andmete kogumise, dokumenteerimise ja järelduste tegemise oskuse (mini-uurimused, protsessidokumentatsioon).
- enesejuhtimine ja vastutus: harjutavad eesmärgistamist, planeerimist ja tööprotsessi dokumenteerimist (projektid, portfoolio).

- sotsiaalsed ja kommunikatsioonioskused: arendavad suulist ja kirjalikku eneseväljendust, argumenteerimisoskust ning koostöö- ja tagasisideandmisoskust.
- empaatia ja eetiline ettekujutus: aitavad asetada end teise ajaloolisse olukorda ja arutada eetilisi valikuid (rollimängud, refleksioonid).
- kodanikuteadlikkus: ühendavad mineviku ja tänapäeva, toetavad kodanikutunnet, vastutust ning arusaama vabadusest ja inimõigustest.
- kultuuriline identiteet ja pärand: suurendavad austust kohaliku ja rahvusvahelise pärandi vastu ning kultuuridevahelist mõistmist.
- praktilised digioskused: arendavad infootsingu, digiallikate hindamise ja digidokumenteermise oskust.
- emotsionaalne ja esteetiline areng: toetavad refleksiooni, väärtushinnangute kujundamist ja kriitilist suhtumist ühiskondlikesse nähtustesse.

Lõiminguvõimalusi teiste ainetega:

- matemaatika: matemaatilised sümbolid ja meetodid (sajandite määramine, ajatelje koostamine, eKr ja pKr), statistiliste andmete analüüs
- muusika: rahvalaulud, eri ajaperioodide muusika kuulamine ja võrdlemine tänapäevaga
- kunst: maalid ja fotod ajalooallikatenä; ehitiste makettide meisterdamine, inimeste ja ehitiste joonistamine, piltide (ka karikatuuride) ja skulptuuride analüüs; põhjendab põhjuse ja tagajärje seost
- eesti keel ja kirjandus: katkendite lugemine kirjalikest ajalooallikatest (nt "Liivimaa kroonikast"), muistendid, vanasõnad, legendid, müüdid, lühijutu koostamine
- loodusõpetus: kontuurkaardi täitmine, legendi koostamine, atlase kasutamine, Eesti ja Idamaade haldujaotuse muutumine
- tehnoloogiaõpetus: kindlale ajaperioodile iseloomulike toitude valmistamine, tööriistade/olmeesemete valmistamine
- võõrkeeled: mütoloogia, maailmakultuur
- draama: mütoloogilise või reaalse ajaloolise sündmuse lavastamine
- ühiskonnaõpetus: valitsemisvormid (eelkõige demokraatia)

2.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- Teab, ajaloo periodiseerimise põhimõtteid ning et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline.
- Teab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed.
- Kasutab ajaloomõisteid kontekstis.
- Teab näiteid kodukoha minevikust.
- Teab, et Eesti ei ole alati olnud iseseisev ning teab olulisi sündmusi ja isikuid Eesti omariikluse kujunemisloos.
- Mõistab, kuidas kujunes inimasustus.
- Mõistab, et teadus ja tehnika on pidevas arengus ja mõjutavad inimesi ning ühiskonnaelu.
- Oskab asetada end minevikus elanud inimese olukorda ning saab aru, et erinevast rollist vaadates on maailm erinev.
- Teab, et eri aegadel on ühiskonnas olnud erinevad väärtussüsteemid, mida ei ole õige hinnata tänapäeva kontekstis.
- Teab, mis tunnused on iseloomulikud demokraatlikele ja mittedemokraatlikele ühiskonnavormidele ajaloos.
- Teab, millist liiki allikatest saab mineviku kohta teavet ja milliste tunnuste järgi saab allikate usaldusväärsust hinnata.
- Teab näiteid kodukoha kultuuripärandist, olulisi inimesi ja nende rolli kodukoha kultuuriloos.
- Märkab ja väärtustab minevikupärandit Eestis ja mujal.
- Teab, kuidas meditsiin ja inimeste teadmised tervisest on aja jooksul muutunud.
- Teab näiteid, kuidas inimkond on minevikus keskkonda mõjutanud.

2.3. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks õpilane:

- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning

toob nende kohta näiteid;

- iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid;
- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;
- paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- nimetab Eesti iseseisvumisega seotud sündmusi ja isikuid;
- teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjust;
- kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised.

2.4. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks õpilane:

- kasutab ajaarvamisega seotud mõisteid asjakohaselt: e.Kr., p.Kr, sajand, aastatuhat jt;
- teab, et ajalooallikad jagunevad suulisteks, esemelisteks, kirjalikeks ja audiovisuaalseteks ning toob nende kohta näiteid;
- iseloomustab erinevate allikatüüpide eripära, hinnates nende usaldusväärsust;
- kasutab perekonnaloo uurimisel eritüübilisi allikaid;
- teab, et ajaloo periodiseerimine on kokkuleppeline, nimetab ajalooperioode ja sündmusi, mis on aluseks ajaloo periodiseerimisele, põhjendab oma valikut;

- paigutab ajateljele isikliku elu sündmusi, ajaloosündmusi ja -perioode, kasutades õigesti ajaühikuid; lahendab ajatelje abil ülesandeid;
- toob näiteid sündmustest ja protsessidest maailma ja Eesti ajaloos ning isiklikus elus;
- kirjeldab ajaloosündmuse näitel põhjuse ja tagajärje seost;
- kasutab narratiivi loomisel ajaloomõisteid asjakohases kontekstis;
- teab ja esitleb lugusid oma kodukoha minevikust;
- teab mõnda inimeste ajaloolist asulat, kirjeldab selle tekkimise ja kujunemise põhjust;
- kirjeldab joonise abil ajaloolist asulat;
- nimetab ajaloolisi isikuid ja põhjendab nende olulisust kultuuriloos;
- toob näiteid ajaloomälestistest ja selgitab, miks need on kultuuriloos olulised;
- toob näiteid, kuidas ühiskonna ja elukeskkonna areng mõjutavad inimeste igapäevaelu;
- nimetab teaduse ja tehnika arengut mõjutanud tähtsamaid avastusi ja leiutisi ning selgitab nende tähtsust;
- teab näiteid erinevatest ühiskonnaelu vormidest antiikajal ja kirjeldab nende erisusi;
- teab, et inimeste arusaam maailmast sõltub ajaloolisest kontekstist ja inimese sotsiaalsest rollist ühiskonnas;
- toob näiteid ravivõtete ja tervishoiu kohta eri aegadel;
- toob näiteid inimtegevuse ja looduskeskkonna vastastikusest mõjust minevikus.

2.5. Mida õpime?

Ajaloos tuleb II kooliastmes käsitlelele viis suuremat teemat:

- Ajaarvamine
- Ajalugu ja ajalooallikad
- Eluolu
- Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud
- Vanad Idamaad

Alateemadeks on viiendas klassis:

- aja mõõtmine
- ajalooallikad ja arheoloogia
- arhiivid ja muuseumid
- Eesti muinasaeg: esimesed inimasulad, eluolu
- Eesti keskaeg: muistne vabadusvõitlus, eluolu keskaegses linnas
- Eesti uusaeg: Liivi sõda, Rootsi aeg, Vene tsaariaeg, rahvuslik ärkamine
- Eesti lähiajalugu: Eesti vabariigi loomine, esimene ja teine maailmasõda, ENSV, Eesti taasiseseisvumine

Alateemadeks on kuuendas klassis:

- muinasaeg Eestis
- vanad Idamaad: Mesopotaamia, Egiptus, Vahemere idaranniku kõrgkultuurid, Vana-India ja Vana-Hiina, Vana-Kreeka ja Vana-Rooma

2.6. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Praktilised tegevused:

- töö erinevate ajalooallikatega
- minevikust jutustavad pildid ja lood, toetudes varasematele teadmistele
- küsimuste esitamine ja neile vastamine, informatsiooni hankimine, suuline ja kirjalik eneseväljendus, koostööoskus ja kujutlusvõime, funktsionaalne kirjaoskus
- ajatelje ja ajalookaardi ning kontuurkaardi täitmine
- teksti ümber jutustamine, kava ning lühijutu koostamine
- õppekäigud ning muuseumi ja arhiivitunnid (vaj kooliväline rahastus)
- arutluse või probleemianalüüsi kava koostamine
- tekstianalüüs (nt jututäht, TTS, magnetsõnad)

- ühisarutelu
- loomingulised ja empaatia ülesanded (nt juhitud kujutlusega tekst, hinnangu andmine)
- allikaanalüüs
- statistiliste andmete analüüs
- pildi, foto, video, audio või karikatuuri analüüs
- kaardiülesanne
- juhtumiülesanne
- infootsingu ülesanne (VAU, DIGAR jne)
- esitluse koostamine
- õppemängud
- uurimuslikud ülesanded (nt intervjuu või küsimustiku läbiviimine ja analüüs)
- ajas orienteerumine (ajatelg)
- valikutega ülesanded

2.7. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme ajaloos:

- Ajaloos antakse hinnanguid õpilaste teadmiste ja oskuste kohta.
- Õpitulemuste kontrollimise ja hindamise vormid on mitmekesised, sisaldades suulist ja kirjalikku küsitlust, tööd kaartide, dokumentide, allikmaterjali ja piltidega, referaadi, loovtööd.
- Allikaanalüüsi puhul hinnatakse allikast olulise info leidmist, kommenteerimist ning usaldusväärsuse üle otsustamist. Üksikfaktide tundmisele eelistatakse olulisemate ajaloosündmuste ja nähtuste analüüsi nõudvaid ülesandeid.

3. ÜHISKONNAÕPETUS

3.1. Miks õpime?

Ühiskonnaõpetuse üldeesmärgid II kooliastmes:

- Kaardioskused: osata lugeda ja kasutada kaarti (riikide ja kohtade paiknemine, suunad, lihtne orientatsioon), näha geo-seoseid ja esitada ruumilist infot (nt millised riigid asuvad Läänemere ääres).
- Rahvusvaheline koostöö, analüüs: mõista, mis on riikidevaheline koostöö (nt kaubandus, keskkonnaprojektid, humanitaarabi), eristada positiivseid ja negatiivseid näiteid ning osata analüüsida, miks koostöö toimib või ebaõnnestub.
- Kogukonna koostöö tundmine: tunda kohalikke koostöövorme (kodanikujõud, noorteorganisatsioonid, vabatahtlik tegevus), tuua näiteid ja mõista, kuidas ühine tegevus parandab elukeskkonda.
- Kohaliku probleemi lahendusvõimalused: osata tuvastada oma kodukohas probleeme (nt prügi, liiklus), pakkuda realistlikke lahendusi ja kavandada lihtsaid samme nende elluviimiseks.
- Eneseteostus kogukonnas: leida võimalusi panustada (vabatahtlik töö, huviringid, kooli algatused), hinnata sobivust endale ja planeerida esmased sammud osalemiseks.
- Inimõigused; teadmine ja põhjused: tunda põhiolenduslikke inimõigusi (õigus elule, vabadusele, võrdsusele), seletada, miks need on olulised ja kuidas seadus neid kaitseb.
- Laste õigused ja abi otsimine: tunda laste spetsiifilisi õigusi (õigus hoolimisele, haridusele, kaitsele), ära tunda õigusrikkumisi ning teada, kellelt ja kuidas abi otsida (õpetaja, tugispetsialist, hädaabinumbrid).
- Õigusriik ja seaduse mõiste: mõista, et seadused kehtivad kõigile võrdselt, osata seletada, miks reeglid on vajalikud ja kuidas seadused kaitsevad inimeste õigusi.
- Demokraatia koolis: tunda demokraatia põhimõtteid (osaluse, hääletamise, arutelu tähtsus) ja mõista õpilasesinduse rolli ning osaleda kooli otsustusprotsessides demokraatlikult.
- Infootsing ja allikakriitilisus: osata otsida usaldusväärset infot (raamatud, usaldusväärsed veebilehed), eristada fakti ja arvamust ning kontrollida allikate päritolu ja usaldusväärsust.
- Kultuuride mõistmine ja diskrimineerimine: tunda kultuuride mitmekesisust, tuvastada kultuurikonflikte ja diskrimineerimist ning õppida empaatiat ja sallivust erinevate vaatenurkade suhtes.

- Digiohutus ja pangaohutus: tunda peamisi internetiohtusid (pettused, andmelekked risk) ja pangakaardi/internetipanga ohte ning rakendada turvalisi käitumisviise (paroolid, privaatsus, kaartide kaitse).
- Tervise- ja turvaoskused: teada peamisi terviseriske ja ohutuskäitumist ning osata abi kutsuda hädaolukorras; tunda esmaabialuseid ja turvalisi käitumisreegleid.
- Aja- ja rahaplaneerimine: planeerida oma aega (päevanädala plaan), seada realistlikke eesmärke ja koostada lihtne eelarve igapäevakulutuste haldamiseks.
- Säästmine ja vajaduste eristamine: mõista vajaduste ja soovide erinevust, tuvastada säästmise võimalusi igapäevaelus ning kavandada lihtsat säästustrateegiat (nt eesmärgipõhine säästmine).

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Kuidas toetatakse lapse arengut:

Seatud eesmärgid annavad tasakaalustatud arengu — kognitiivse, sotsiaalse, eetilise, praktilise ja digitaalse — ning valmistavad õpilast ette aktiivseks, vastutustundlikuks ja kriitiliselt mõtlevaks kodanikuks. Ühiskonnaõpetusega suunatakse õpilast:

- arendama kriitilist mõtlemist ja analüüsioskust, mis aitab infot hinnata, põhjuseid-tagajärgi mõista ning teha kaalutletud otsuseid;
- kasvatama uurimis- ja õpioskusi (küsimuse püstitamine, allikate leidmine, andmete kogumine, järeldamine), mis toetavad iseseisvat õppimist;
- tugevdama suhtlus- ja argumenteerimisoskust nii suuliselt kui kirjalikult, parandades eneseväljendust ja koostööd;
- kujundama kodanikualaseid ja eetilisi hoiakuid (õigusriik, inimõigused, vastutus), mis toetavad vastutustundlikku käitumist ühiskonnas;
- suurendama empaatiat ja sotsiaalset mõistmist, aidates näha olukordi teiste vaatenurgast ning lahendada konflikte konstruktiivselt;
- andma praktilisi eluks vajalikke oskusi (digiohutus, raha- ja aja planeerimine, turvalisus ja esmaabi), mis suurendavad iseseisvust ja turvatunnet;

- edendama kultuurilist teadlikkust ja identiteeti, toetades austust mitmekesisuse ja pärandi vastu;
- toetama emotsionaalset heaolu läbi enesejuhtimise, refleksiooni ja toimetulekuvõtete õpetamise;
- valmistama ette aktiivseks kogukonnaliikmeks saamist läbi praktilise osaluse ja projektilise tegevuse;
- integreerima digipädevusi ja infoalast kirjaoskust, et õpilane suudaks kriitiliselt kasutada ja jagada teavet kaasaegses keskkonnas.

Lõiminguvõimalusi teiste õppeainetega:

- Kirjandus, ajalugu, tehnoloogia.
- Õpilane kirjutab usaldusväärseid allikaid ja viitamist kasutades arvamust, kus toob enda arvamuse põhjendamiseks sisse ka fakte.
- Võõrkeeled - intervjuu välismaalasega.
- Matemaatika - isikliku eelarve koostamine.
- Loodusõpetus - tarbimise mõju keskkonnale.
- Liikumisõpetus - liikuma kutsuva ürituse korraldamine.
- Muusika - lauluteksti analüüs rahvuse kontekstis; rahvamuusika (kultuuritraditsioonid); autorikaitse.

Kõigi lõimatavate ainete seisukohalt kujundatakse allikakriitilist õppurit.

3.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

- Teab kodukohas tegutsevaid kodanikuühendusi ja -algatusi.
- Teab lapse õigusi ja olulisemaid inimõigusi.
- Teab, et kõik inimesed on seaduse ees võrdsed ja peavad seadusi täitma.
- Mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat.
- Teab Eesti riigi juhtimisega seotud põhiseaduslikke institutsioone ja olulisemaid ametikohti.

- Eristab fakti arvamusest, teab, mis tunnuste alusel hinnata allikate usaldusväärsust.
- Teab, et autoriõigused on kaitstud seadusega ja autorile tuleb viidata.
- Teab, et inimesed on erineva kultuuritaustaga, saab aru, kui kedagi kultuurilise erinevuse tõttu diskrimineeritakse ja otsib vajaduse korral abi.
- Teab, et iga inimene on käitumise, hoiakute ja panusega kultuurikandja ja -looja.
- Tunneb tervise- ja turvariske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust abi otsida, kasutab turvaliselt dokumente ja pangakaarti.
- Oskab oma aega ja raha planeerida, võimeid ja võimalusi arvestada.
- Käitub teadliku tarbijana.

3.3. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

Õpilane:

- teab Läänemere-äärseid riike ja näitab neid kaardilt;
- esitab positiivseid ja negatiivseid näiteid riikidevahelisest koostööst või selle puudumisest;
- toob näiteid koostööst oma kogukonnas: kodanikuühendused ja -algatused, noorte organiseeritud koostöövormid;
- loetleb kodukohas lahendamist vajavaid probleeme ja pakub neile lahendusi;
- leiab eakohaseid võimalusi eneseteostuseks kogukonna liikmena;
- nimetab inimõigusi ja selgitab nende olulisust;
- nimetab lapse õigusi ja kohustusi, märkab laste õiguste rikkumist ja otsib vajaduse korral abi;
- toob näiteid, kuidas inimeste õigused on seadusega kaitstud;
- kaitseb seisukohta, et keegi ei ole seadustest kõrgemal;
- kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis, selgitades õpilasesinduse rolli koolielu kujundamisel;
- osaleb oma klassi otsustusprotsessides demokraatia põhimõtteid arvestades;
- leiab ja võrdleb erinevatest allikatest pärit infot;

- selgitab fakti ja arvamuse erinevust, toob näiteid;
- kasutab viitamist nõuetekohaselt;
- tunneb ära ja toob näiteid kultuurikonfliktide ja kultuurilise diskrimineerimise kohta;
- mõistab, et inimesed võivad näha maailma erinevalt;
- toob näiteid erinevatest kultuurinähtustest, millega ta on kokku puutunud;
- toob näiteid, milliste tunnuste põhjal saab inimene end kultuuriliselt määratleda;
- toob näiteid isikut tõendavate dokumentide õigest ja valest kasutamisest;
- loetleb tervise- ja turvalisuseohtusid, oskab ohu korral abi otsida;
- nimetab ohtusid internetis ja selgitab, kuidas end nende eest kaitsta, käitub ohutult;
- teab internetipanga ja pangakaardi kasutamisega seotud ohtusid ja käitub turvaliselt;
- oskab oma aega ja tegevusi planeerida;
- toob näiteid erinevatest seaduslikest rahateenimise võimalustest;
- koostab eelarve etteantud piirides;
- kirjeldab säästmise võimalusi igapäevaelus, toob näiteid;
- selgitab näidete põhjal vajaduste, soovide ja võimaluste erinevusi.

3.4. Mida õpime?

Ühiskonnaõpetuses tuleb 6. klassis käsitleda viis suuremat teemat:

- Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus
- Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus, koostöö
- Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine
- Koolidemokraatia, lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas
- Töö ja tarbimine

Alateemadeks on:

- demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

- allikad ja autoriõigus
- kultuur
- planeerimine ja tarbimine

3.5. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Meetodid ja praktilised tegevused:

- Kasutatakse erinevaid õppemeetodeid, sh aktiivõpet: rollimängud, arutelud, ühistegevus ja vabatahtlik töö;
- õpimapi ja uurimistöö koostamine (küsitluse läbiviimine, viitamisreeglitega tutvumine, töö esitlemine jms);
- infootsing teabeallikatest, allikate kasutamine (nt temaatiline tekst, statistika, dokument, kaart jne);
- töölehtede täitmine, loovtöö kirjutamine;
- juhtumianalüüs;
- praktilised tööd: klassielu reeglite, päevaplaani ja isikliku eelarve koostamine jne;
- õppekäigud (vaj kooliväline rahastus)
- arutluse või probleemianalüüsi kava koostamine
- tekstianalüüs (nt jututäht, TTS, magnetsõnad)
- ühisarutelu
- loomingulised ja empaatia ülesanded (nt juhitud kujutlusega tekst, hinnangu andmine)
- allikaanalüüs
- statistiliste andmete analüüs
- pildi, foto, video, audio või karikatuuri analüüs
- kaardiülesanne
- juhtumiülesanne

- infootsingu ülesanne (VAU, DIGAR jne)
- esitluse koostamine
- õppemängud
- uurimuslikud ülesanded (nt intervjuu või küsimustiku läbiviimine ja analüüs)
- ajas orienteerumine (ajatelg)
- valikutega ülesanded

3.6. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisideastamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme ühiskonnaõpetuses:

- Kokkuvõtvaks hindamiseks sobivad arvamyslugu, dokumendi, kaardi tundmine, avatud ja etteantud vastustega ülesanded, mõiste ja selgituse kokkuvõtmine, teabe tõlkimine teise vormi (graafikust tabelisse vms) ning informatsiooni leidmine, kasutamine ja rühmitamine, juhtumianalüüs.
- Selles vanuseastmes on eriti oluline, et arutlusoskust kujundavaid ja kontrollivaid ülesandeid koostades järgitaks jõukohasuse põhimõtet.

LIIKUMISVALDKOND

1. Liikumisõpetus

1.1. Miks õpime?

Liikumisõpetus on liikumispädevust kujundav õppeaine, mille eesmärk on toetada õpilase kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut ning kujundada eeldused elukestvaks kehaliseks aktiivsuseks. Kooli liikumisõpetuse ainekava lähtub riiklikust liikumisõpetuse ainekavast ning toetab terviklikku, kogemuslikku ja õppijakeskset lähenemist. Ainekava käsitleb liikumist kui loomulikku osa õppimisest ja heaolust ning seob liikumisõpetuse sisu transdistsiplinaarse õpikäsitusega. Õppe kavandamisel arvestatakse kuue tuumküsimusega: - Kes me oleme? - Kus me asume ajas ja ruumis? - Kuidas me ennast väljendame? - Kuidas maailm toimib? - Kuidas me ennast organiseerime? - Kuidas hoolime oma planeedist? Õppe sisu ja tegevused toetavad liikumisõpetuse viit valdkonda: liikumisoskused, tervis ja kehalised võimed, kehaline aktiivsus, liikumine ja kultuur ning vaimne ja kehaline tasakaal.

Liikumisõpetuse üldeesmärgid II kooliastmes:

- teadvustada kehalise aktiivsuse olulisust ja selle seost vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse tervisega.
- jälgida kehalist seisundit liikumistegevuse ajal ja peale seda ning olla regulaarselt kehaliselt aktiivne.
- mõista liikumist kultuuri osana isiklike liikumiskogemuste ja arutelude kaudu.
- olla kehaliselt aktiivne erinevates liikumistegevustes, arendada ja kasutada liikumisoskusi mõtestatult liikumismängudes, lihtsustatud sportmängudes, tantsudes ja spordialades, erinevates keskkondades, sh liikluses.
- luua ise suunatud liikumismänge ja tantse liikumisoskuste arendamiseks.
- teadvustada kehaliste võimete arendamise olulisust enda tervise seisukohalt, arendada regulaarselt kehalisi võimeid ja teadlikult mõõta neid.
- omandada teadmisi tervisest ja selle seosest kehaliste võimetega ja kehaliste võimete kohta kehaliste võimete mõõtmiste kaudu.
- anda esmased teadmised ja oskused vaimse ja kehalise tasakaalu hoidmisest ja tutvustada võimalusi vaimse ja kehalise seisundi reguleerimiseks.

Eesmärkide teostumist mõõdetakse:

- praktiliste tegevuste ja õppetöö tagasisidestamise kaudu;
- tunnis osalemise tagasisidestamise kaudu;
- õpilase enesehindamise kaudu (suuline ja kirjalik).

Lõiminguvõimalused ja arengu toetamine:

Kehaline aktiivsus

- Loodusõpetus - kehalise aktiivsuse mõõtmine tehnoloogiliste vahendite abil, liikumise mõju elunditele, elundkondade ülesanded, tervislikud eluviisid
- Matemaatika - südamelöögisageduse mõõtmine; loendamine; liitmine; lahutamine; jagamine; korrutamine; - erinevad distantid; aeg
- Inimeseõpetus - kehaline aktiivsus ja seda mõjutavad tegurid, liikumine, taastumine, keha reaktsioon kehalisele aktiivsusele; teab peamisi liikudes juhtuda võivaid vigastusi ja esmast käitumist nende korral.
- Eesti keel - suuline ja kirjalik eneseväljendus; liikumisega seotud sõnavara
- Muusika - liikumine muusika saatel/tants kui kehalise aktiivsuse võimalus

Liikumine ja kultuur

- Inimeseõpetus - riietus, hügieen, liikumise kultuuriline mitmekesisus, oma huvide ja väärtuste määramine, aus mäng
- Kunstiõpetus - omaloomingulise tantsu/kava loomine; uurimine, katsetamine, loomine, lahenduste leidmine
- Võõrkeeled - erinevatest võõrkeelsetest allikatest teabe otsimine, liikumisalane sõnavara
- Informaatika - informatsiooni otsimine erinevate tegevuste/ürituste/spordialade kohta
- Ajalugu - liikumis- ja sporditraditsioonid, teab rahvusvahelisi sportlasi ning tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritusi
- Loodusõpetus - looduses liikumine, erinevates keskkondades liikumine; orienteerumine erinevates keskkondades, ilmakaared
- Eesti keel - teksti mõistmine; suuline ja kirjalik eneseväljendus (oskus rääkida saadud kogemusest liikumisüritusel), liikumismängude ja spordialade nimetused

- Matemaatika - geomeetrilised vormid tantsus, rekordid ja selle kaudu mõõtühikute tajumine, punktide lugemine erinevates spordialades, -mängudes
- Muusika - muusikaline liikumine - laulu- ja tantsumängud, eneseväljendus, tantsude loomine, vaatamine, arutlemine, kultuuriliste eripärade mõistmine erinevate tantsude kaudu; tantsu kui liikumiskultuuri avastamine, tants kui eneseväljendusvahend erinevates kultuurides ja selle seos õpilase omakultuuriga"

Liikumisoskus

- Eesti keel - suuline ja kirjalik eneseväljendus, liikumissõnavara, suulise ja kirjaliku juhendite mõistmine
- Inimeseõpetus - tervislikuks eluviisiks vajalikud liikumisoskused, teadmised, põhjus-tagajärg seosed (nt. ohuolukorrad)
- Matemaatika - ruumilised mõisted (ees, taga, kõrval jne), tempo, harjutuste sooritus ja korduste arv; võrdlused ja analüüsioskus.
- Tööõpetus - endale liikumisvahendi valmistamine (nt endale reketi tegemine), mänguvahendite valmistamine
- Võõrkeel - võõrkeelne spordivahendite, mängude ja liikumissõnavara
- Loodusõpetus - liikumine erinevates keskkondades, sh maastikel, liikumine erinevatel loodustasapindadel ja loodusega seose loomine, liikumine erinevates ilmasikuoludes
- Muusika - kuulamisoskus, muusikaline liikumine erineval viisil, rütm, valmisolek leida erinevatele ülesannetele uusi ja omanäolisi lahendusi, rütmi, muusika ja liikumise seostamine, loovliikumine

Tervis ja kehalised võimed

- Matemaatika - kehaliste võimete mõõtmine ja tulemuste analüüs, harjutuste sooritus ja korduste arv; arvandmed, tulemuste võrdlemine tervisetsoonidega.
- Inimeseõpetus - kehalised võimed, kehaline aktiivsus, liikumine, toitumine
- Keeled - võõrkeelsetest allikatest teabe otsimine
- Loodusained - kehaliste võimete arendamine looduskeskkonnas, mõisted keha, kehaosad, tervis, haigus.
- Eesti keel - suuline ja kirjalik eneseväljendusoskus, kehaliste võimetega seotud mõisted

Vaimne ja kehaline tasakaal

- Inimeseõpetus - emotsioonid, murdeiga, suhtlemine, mina ja endasse suhtumine, hingamine, puhkus ja uni, emotsioonide juhtimine: <https://www.opiq.ee/kit/283/chapter/15860>, tervis kui heaoluseisund, füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis. Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressorid. Stressiga toimetulek.
- Muusika- erinevad rahustavad helid, helide ja muusike mõju enesetundele, vaikuse olulisus, endale sobiva liikumistegevuse ja heli leidmine

1.2. Milliste tulemusteni jõuame kooliastme lõpuks?

II kooliastme lõpuks õpilane:

Liikumisoskused

- kasutab edasiliikumisoskusi eri keskkondades, harjutustes, liikumismängudes, spordialadel ning tantsus, rütmis ja muusika saatel, koostöös paarilise ning rühmaga;
- liigub edasi vahendil muutavas keskkonnas;
- rakendab esmaseid liikumisvahendi hooldusvõtteid;
- käsitseb vahendit liikumiskombinatsioonides, mängudes, lihtsustatud sportmängudes ja teiste oskuste arendamiseks;
- koostab kehaasendite ja liikumiste kombinatsioone;
- rakendab oskusi kehahoiu ja -asendite hoidmiseks;
- rakendab turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtteid;
- analüüsib enda tegevust rühmas tegutsejana;
- analüüsib enda liikumisioskusi, -ohutust ja turvavarustuse kasutamist;
- teab liikumisioskusi liikumisharrastuses.

Tervis ja kehalised võimed

- seostab kehalisi võimeid arendavaid tegevusi ja harjutusi;
- seab lühiajalisi eesmärgi kehaliste võimete arendamiseks enda mõõtmistulemuste põhjal;
- arendab enda kehalisi võimeid, lähtudes seatud eesmärgist;

- analüüsib õpetaja juhendamisel enda kehalisi võimeid tervise seisukohalt ja eesmärgi saavutamist;
- mõistab liikumise ja toitumise tähtsust tervisele.

Kehaline aktiivsus

- teeb kindlaks enda igapäevase kehalise aktiivsuse ja analüüsib seda;
- plaanib kehalist aktiivsust igapäevastesse tegevustesse;
- mõõdab enda südamelöögisagedust;
- kasutab tehnoloogilisi ja/või isiklikke vahendeid, et hinnata enda kehalist aktiivsust;
- sooritab liikumiseks ettevalmistavaid ja taastumist toetavaid tegevusi;
- teab peamisi liikudes juhtuda võivaid vigastusi ja esmast käitumist nende korral.

Liikumine ja kultuur

- loob midagi liikumisega seotult ja annab selle kohta tagasisidet;
- arutleb kogemuse üle, mille ta on saanud väljaspool kooli toimunud liikumisüritusel osalejana, vaatlejana või vabatahtlikuna;
- teab ja rakendab ausa mängu põhimõtteid ning sellega seotud väärtusi;
- teab rahvusvahelisi sportlasi ning tantsu ja liikumisega seotud kultuuriüritusi;
- mõistab isikliku hügieeni ja ohutusnõuete olulisust ning järgib neid;
- riietub liikumiseks sobilikult, arvestades keskkonda ja tegevuse eripära;
- avastab looduses liikumise võimalusi;
- oskab liikuda linnas ja/või looduses, määrates asukohta ning suunda;
- tantsib üksi, paaris ja rühmas;
- mõistab pärimustantsu ja nüüdisaegsete tantsude rolli kultuuris;
- avastab tantsukultuuri eneseväljendusvormina.

Vaimne ja kehaline tasakaal

- sooritab õpetaja toetusel vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi;
- kirjeldab vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavate tegevuste mõju endale;

- märkab õpetaja toetusel emotsioone ja nendega toimetulemist soodustavaid tegevusi.

1.3. Milliste tulemusteni jõuame 4. klassi lõpuks?

4. klassi lõpuks on õpilane võimeline:

Liikumisoskused

- kasutama edasiliikumisoskusi lihtsates harjutustes, liikumismängudes ja rütmis muusika saatel;
- liikuma edasi vahendil turvalises ja juhendatud keskkonnas;
- käsitlema lihtsamaid liikumisvahendeid õpetaja juhendamisel;
- koostama lühikesi kehaasendite ja liikumiste kombinatsioone õpetaja näite järgi;
- rakendama põhilisi kehahoiu ja ohutuse põhimõtteid;
- analüüsima lühidalt oma tegevust rühmas (mis läks hästi, mida õppisin).

Tervis ja kehalised võimed

- seostama lihtsate harjutuste ja kehaliste võimete arengut;
- seadma ühe lühiajalise eesmärgi (nt hüppekaugus, jooksu aeg) ja mõõtma selle algtaset;
- sooritama õpetaja juhendusel põhivõimeid arendavaid harjutusi;
- nimetama liikumise ja toitumise seoseid tervise toetamiseks.

Kehaline aktiivsus

- mõõtma ja kirjeldama oma igapäevast kehalist aktiivsust lihtsa päevikuga;
- sooritama soojendus- ja taastumisharjutusi õpetaja juhendamisel;
- tundma peamisi väiksemaid vigastusi ja oskama kutsuda abi.

Liikumine ja kultuur

- tantsima lihtsaid rütmile vastavaid samme üksi või paaris;
- riietuma liikumiseks sobilikult ja hoidma isiklikku hügieeni enne/peale liikumist;
- osalema rühmatöös ausa mängu põhimõtteid järgides;
- kirjeldama lühidalt ühte väljaspool kooli toimunud liikumisüritust, kus osales.

Vaimne ja kehaline tasakaal

- sooritama lihtsaid lõdvestus- ja hingamisharjutusi õpetaja juhendusel;
- märkama ja nimetama oma emotsioone pärast liikumist.

1.4. Milliste tulemusteni jõuame 5. klassi lõpuks?

5. klassi lõpuks on õpilane võimeline:

Liikumisoskused

- kasutama edasiliikumisoskusi mitmekesisemates keskkondades, liikumismängudes ja lihtsates spordialades koostöös paarilisega;
- liikuma vastuolulisemas/muutuvas keskkonnas (väljas/treeningrada) juhendatud variantides;
- hooldama spordivahendeid (pall, reket jt) lihtsate hooldusvõtete abil;
- käsitlema vahendit liikumiskombinatsioonides ja mängudes;
- kavandama lühemaid liikumiskombinatsioone iseseisvalt ja rühmatööna;
- analüüsima oma liikumisioskusi ja turvalisust;
- rakendama turvalisuse põhimõtteid.

Tervis ja kehalised võimed

- seostama erinevaid harjutusi spetsiifiliste kehaliste võimete (kiirus, jõud, vastupidavus, koordinatsioon) arendamisega;
- seadma lühiajalisi treeningeesmärke ja jälgima arengut mõõtmiste põhjal;
- kohandama harjutusi eesmärgipäraselt;
- kirjeldama, kuidas liikumine ja toitumine mõjutavad heaolu.

Kehaline aktiivsus

- planeerima lühiajalisi liikumistegevuste plaane igapäevasesse rutiini;
- mõõtma oma südamelöögisagedust ja kasutama lihtsaid vahendeid (stopper, pulsimõõtja või äpp);
- sooritama ettevalmistavaid ja taastavaid harjutusi iseseisvalt;

- tundma levinumaid vigastusi ja oskama anda esmast abi juhendatult.

Liikumine ja kultuur

- tantsima paaris- ja rühmatantse ning improviseerima rütmi järgi;
- osalema väljaspool kooli toimuval liikumis-/spordiüritusel;
- selgitama ausa mängu eetika ja väärtusi;
- määrama ja kasutama sobivaid riideid vastavalt tegevusele ja keskkonnale;
- orienteeruma tuttavas linnakeskkonnas või looduses (liikuma soovitud suunas ja leidma lihtsa sihtkoha).

Vaimne ja kehaline tasakaal

- regulaarselt sooritama vaimset ja kehalist tasakaalu toetavaid harjutusi ning kirjeldama nende mõju enesetundele;
- märkama emotsioonide muutusi seoses aktiivsusega ja kasutama esmaseid toimetulekuvõtteid.

1.5. Milliste tulemusteni jõuame 6. klassi lõpuks?

6. klassi lõpuks on õpilane võimeline:

Liikumisoskused

- kasutama edasiliikumisoskusi mitmekülgset erinevates spordialades, mängudes ja rütmitöodes, koordineerides rühmatööd ja paaristööd;
- liikuma sujuvalt vahendil muutuv keskkonnas (õues, spordisaalis) ja hindama riske;
- rakendama liikumisvahendi hooldus- ja ladustamisvõtteid vastutustundlikult;
- käsitlema vahendit keerukamates liikumiskombinatsioonides ning mängustrateegiates;
- kavandama ja realiseerima mitmeelemendilisi liikumiskombinatsioone rühmas;
- korrigeerima kehahoiu ja tehnika elemente õpetaja või kaaslase tagasiside alusel;
- analüüsima ja hindama oma ning rühma tegevusi ning turvavarustuse kasutamist põhjalikumalt;
- tundma liikumisoskuste rakendusvõimalusi liikumisharrastuses ja sportides.

Tervis ja kehalised võimed

- seostama kehaliste võimete arendamisega valitud treeningstrateegiaid ning koostama isikliku arengukava;
- seadma mõõdetavaid eesmärke ning jälgima ja tõlgendama mõõtmistulemusi arengupõhiselt;
- kohandama treeninguid eesmärgi saavutamiseks;
- hindama liikumise ja toitumise mõju tervisele.

Kehaline aktiivsus

- hindama oma igapäevast kehalist aktiivsust ning koostama realistliku aktiivsusplaani nädalaks;
- kasutama digitehnoloogiat (äpid, sammulugejad, pulsikellad) enda aktiivsuse jälgimiseks;
- sooritama soojendus-ja taastumissüsteeme teadlikult;
- rakendama esmaabioskusi iseseisvamalt vigastuste korral.

Liikumine ja kultuur

- kavandama ja esitama liikumisega seotud loomingut (mini-koreograafia, liikumisinstallatsioon) ning andma/külastama tagasisidet;
- analüüsima ja reflekseerima väljaspool kooli toimunud liikumisürituse kogemust (osaleja/vaatleja/vabatahtlik);
- kirjeldama rahvusvaheliste sportlaste ja tantsukultuuri rolli;
- kasutama hügieeni, riietuse ja varustuse põhimõtteid ning selgitama valikuid;
- navigeerima linnas ja looduses täpsemalt (kaardikasutus, suuna määramine).

Vaimne ja kehaline tasakaal

- kavandama ja juhtima vaimset ja kehalist tasakaalu soodustavaid tegevusi väiksemas rühmas;
- kirjeldama regulaarsete praktikate pikaajalist mõju eneseregulatsioonile ja heaolule;
- märkama ja toetama kaaslasi emotsioonide ja toimetuleku osas ning vajadusel otsima abi.

1.6. Mida õpime?

4. klassis:

Õppe fookuses on teadlik liikumine ning liikumise seostamine tervise ja heaoluga.

Kes me oleme? Õpilane teadvustab oma tugevusi ja arenguvajadusi liikumises ning kujundab eneseteadlikkust.

Kus me asume ajas ja ruumis? Õpilane liigub linna- ja looduskeskkonnas ning omandab orienteerumise algteadmisi.

Kuidas me ennast väljendame? Õpilane kogeb liikumist ja tantsu kultuuri osana ning kasutab liikumist eneseväljenduseks.

Kuidas maailm toimib? Õpilane mõistab liikumise mõju tervisele ja kehaliste võimete arengule.

Kuidas me ennast organiseerime? Õpilane peab lühiajaliselt liikumispäevikut ning õpib andma ja vastu võtma tagasisidet.

Kuidas hoolime oma planeedist? Õpilane kasutab õues liikumise võimalusi ning arvestab keskkonnaga.

5. klassis:

Õppe eesmärk on kujundada vastutustundlikku suhtumist liikumisse ja oma tervisesse.

Kes me oleme? Õpilane analüüsib oma liikumisharjumusi ning kasutab liikumist emotsionaalse tasakaalu toetamiseks.

Kus me asume ajas ja ruumis? Õpilane liigub erinevates keskkondades ning tutvub liikumis- ja sporditraditsioonidega.

Kuidas me ennast väljendame? Õpilane loob liikumiskombinatsioone ja kasutab tantsu eneseväljendusena.

Kuidas maailm toimib? Õpilane mõistab treeningu, taastumise ning liikumise ja toitumise seoseid.

Kuidas me ennast organiseerime? Õpilane planeerib kehalist aktiivsust ning järgib ohutusnõudeid.

Kuidas hoolime oma planeedist? Õpilane eelistab keskkonnasõbralikke liikumisviise ja väärtustab looduses liikumist.

6. klassis:

Õppe rõhk on liikumise analüüsimisel ja teadlikel valikutel.

Kes me oleme? Õpilane kasutab liikumist oma heaolu ja vaimse tasakaalu toetamiseks.

Kus me asume ajas ja ruumis? Õpilane liigub iseseisvalt erinevates keskkondades ning kasutab kaarti ja suunamärke.

Kuidas me ennast väljendame? Õpilane kogeb sporti ja tantsu identiteedi osana.

Kuidas maailm toimib? Õpilane mõeldab ja analüüsib kehalisi võimeid ning mõistab koormuse mõju organismile.

Kuidas me ennast organiseerime? Õpilane peab liikumispäevikut ning tegutseb vastutustundlikult rühmas.

Kuidas hoolime oma planeedist? Õpilane mõistab looduses liikumise mõju heaolule ja käitub keskkonnateadlikult.

1.7. Kuidas õpime?

Iga õpetaja tutvustab poolaasta alguses, milliseid keskkondi ja õppematerjale kasutatakse.

Praktilised tegevused:

- südamelöögisageduse mõõtmine;
- lühiajaliselt enda kehalise aktiivsuse kaardistamine (liikumispäevik);
- on saanud spordi- või kultuuriüritusel/sündmusel osalemiskogemuse;
- erinevate liikumiste loomine üksi või kaaslastega;
- kehaliste võimete mõõtmine;
- lühiajalise eesmärgi seadmine;
- tulemuste analüüs;
- õpetaja toetusel enda emotsioonide ja tunnete märkamine ning sõnastamine.

Meetodid teema kaupa:

Kehaline aktiivsus

- Õpilane mõtleb, millised võimalused on tal igapäevaselt liikuda ja kuidas ta saab planeerida päevakava nii, et igapäevane liikumisaktiivsus oleks soovituslikul tasemel.
- Õpilane planeerib lühiajalise perioodi nii, et päevakavas on erinevad liikumisaktiivsust toetavad

tegevused, mis kokku annaksid vähemalt 60 minutit aktiivset tegevust päeva jooksul.

- Südamelöögisageduse mõõtmine puhkeolekus ning erineva intensiivsusega tegevuste ajal ja järgselt.
- Tehnoloogilised vahendid: kehalist aktiivsust hindavad rakendused, sammulugejad ja aktiivsusemonitorid. Isiklikud vahendid on subjektiivsed enese aktiivsuse määramise küsimustikud/töölehed jne.

Liikumine ja kultuur

- Erinevate liikumist toetavate lahenduste loomine ja annab etteantud küsimuste kaudu sellele tagasisidet.
- Arutelu enda kogemusest – milliseid oskuseid kasutas, mida tahaks veel arendada, mida uut kogemus pakkus. Oskuste seostamine erinevate eluvaldkondade ja üldpädevustega. Toob näiteid enda liikumis-, sh tantsu ja sporditegevusest ja selle seosest kultuuriga.
- Ausa mängu põhimõtted spordis: meeskonna vaim, aus võistlus, võrdsus. Teab, kust ausa mängu mõiste on alguse saanud. Eesti Olümpiaakadeemia.
- Info otsimine maailmas (ja Eestis) toimuvate liikumisürituste, (suur)võistluste, tantsuürituste, sportlaste ja võistkondade kohta. Nimetab enda/sõbra/klassikaaslase harrastatava liikumis-, spordiala või tantsustiili rahvusvahelisel tasemel esindajaid.
- Ohutusreeglid erinevatel liikumistel, spordialades ja liigeldes. Hügieeni järgimine – õpilane oskab ka põhjendada selle vajalikkust.
- Riietumine vastavalt ilmastikule, liikumisviisile, keskkonnale ja spordialadele.
- Looduskeskkonna võimaluste avastamine liikumiseks – milliseid võimalusi pakuvad erinevad maastikud, metsatüübid, pargid, terviserajad. Käitumine looduses ja teadmised looduses liikumisest ja ohtude ennetamisest.
- Asukoha ja suuna määramine tundmatus keskkonnas liikudes kasutades abivahendeid (kaart, kompass, GPS). Reisisiteekonna kavandamine. Käitumine eksimise korral. Koolitee ohutuse vaatlemine/analüüsimine nii jalakäija kui jalgratturina. Oskab tuua näiteid oma igapäevase liiaskäitumise kohta liiaskultuuriga seoses.
- Erinevad tantsud ja tantsumängud. Tantsimine, vaatamine ja arutlemine. Tantsude loomine, vaatamine ja arutlemine.
- Kultuuriliste eripärade mõistmine erinevate tantsude kaudu.

- Tantsu kui liikumiskultuuri avastamine, tants kui eneseväljendusvahend erinevates kultuurides ja selle seos õpilase omakultuuriga.

Liikumisoskus

- Oskuste arendamisel arvestada individuaalsust.
- Kõnni- ja jooksuoskus. Kõnni-, jooksumängud ja – harjutused. Kõnni ja jooksusammudel põhinevad tantsud, tantsumängud. Kõndimine ja jooksmine sise- ja välistingimustes (sh erinevat tüüpi maastikul). Lühimatki või õppekäiki linna- või looduskeskkonnas.
- Hüppeoskus. Hüppemängud. Hüppeid ja hüpakuid sisaldavad tantsud. Hüppeharjutused ja nende kombinatsioonid, sh hüpped vertikaal- ja horisontaalsuunas. Hüppe- ja jooksukombinatsioonid. Hüpete kasutamine erinevates keskkondades. Hüpitsaharjutused.
- Hüppeoskus. Hüppemängud. Hüppeid ja hüpakuid sisaldavad tantsud. Hüppeharjutused ja nende kombinatsioonid, sh hüpped vertikaal- ja horisontaalsuunas. Hüppe- ja jooksukombinatsioonid. Hüpete kasutamine erinevates keskkondades. Hüpitsaharjutused.
- Edasiliikumisoskuste kasutamine tantsus. Keha liikumine ajas ja erinevates rütmides. Keha liikumine ruumis. Keha liikumine heli ja muusika saatel. Liikumine eneseväljenduse vahendina. Liikumine koostöös teistega.
- Edasiliikumisoskuste kasutamine rütmis ja muusikas. Etteantud rütmi järgi liikumine ja ise rütmi tekitamine.
- Edasiliikumisoskused koostöös paarilise ja rühmaga. Liikumised paarilise ja rühmaga erinevates suundades, tempos, rütmis.
- Harjutused ja mängud kelkudel. Harjutused tõuke- ja jalgrattal. Harjutused uiskudel. Harjutused rulal. Harjutused suuskadel (murdmaa, mäesuusk, lumelaud). Harjutused vahenditel liikumiseks vees (nt sõudepaat). Võimalus rakendada nn jalgrattaveerandi ideed (vahendil liikumise oskuse arendamine), sh vigulemendid, jalgratturikoolituse toetamine (olemas õppematerjalid ja osaleda projektides).
- Vahend, millele keskendutakse valitakse kooli poolt ja sellest sõltub ka tehnilisele ABC-le keskendumise vajadus vastavalt vahendi eripärale. Näiteks: Jalgratta, suuskade hoidmisasendid. Ülevaade sellest, mida jälgida jalgratta tehnilise seisukorra puhul: keti õlitamine, rehvide tugevus, sadula kõrgus. Suuskade (lumelaua) puhul teadmine, et põhjasid on vaja hooldada libisemiseks, suuskadel pidamisala määramine ja määrimine klassikalise sõidustiili puhul.
- Viske- ja püüdmisoskus. Vahendi hoidmine: vahendi hoidmine erinevate kehaosadega, üksi ja

mitmekesi, erinevates kehaasendites, tasapindadel, erinevatel viisidel liikudes. Viske- ja püüdmisega liikumismängud. Viske- ja püüdmisharjutused: viskamine erinevalt kauguselt, ülaltkää vise täpsusele, veeretamine täpsusele ja esemete alt, veereva palli püüdmine, enda ja paarilise visatud palli püüdmine, viskamine üle võrgu, individuaalharjutused palliga, viskamine üles ja püüdmine (variatsioonid), viskamine seina vastu ja püüdmine, viskamine horisontaalsesse (nt rõngas, kast) või vertikaalsesse märklauda (nt tähis seinal).

- Põrgatamisoskus. Põrgatamisharjutused ja erinevad kombinatsioonid, põrgatamine parema ja vasaku käega, põrgatamine ja püüdmine, põrgatamine säilitades asukohta, põrgatamine liikumisel.
- Palli löömisoskus käega. Palli löömine üles, ette-üles, üle takistuse (võrk, nõör), harjutused kergete pallidega (nt. õhu- või rannapallid), palli löömine erinevate kehaosade; palli löömine säilitades enda asukohta ja liikumisel.
- Palli löömisoskus jalaga. Harjutused ja liikumismängud. Seisva ja liikuva palli löömine kaaslasele ja täpsusele. Palli vedamine ja peatamine.
- Palli löömisoskus vahendiga (reketiga, hokikepiga) Kerge palli löömine õhku, edasi, üle takistuse (võrk) reketiga. Palli löömine seina vastu, üles, palli viskamine üles ja selle löömine, palli löömine altkäega peale põrget. Juurdeviivad harjutused reketi- ja hokimängudele. Palli vedamine, löömine, peatamine, söötmine, hokikepiga.
- Vahendi abil teiste oskuste arendamine Kehatunnetuse, koordineerimise, tasakaalu, koostöö, rütmisärguse harjutused vahendite abil.
- Tasakaalu hoidmine asendites. Tasakaaluasendid erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel; kehakujud (sümmeetrilised, mitesümmeetrilised) nii üks kui ka koostöös. Toengud erinevate kehaosade peal. Lihtsamad ümberpööratud asendid. Maandumine. Rippumine. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused paigal.
- Tasakaalu hoidmine liikumisel. Liikumised erinevate kõrguste ja laiustega toepindadel. Lihtsamad pöörlemised. Erinevad veered. Kehatunnetuse ja kehahoiu harjutused liikudes.
- Tasakaalu hoidmine asendite ja liikumiste kombinatsioonides. Asendite ja liikumiste kombinatsioonid (nt harjutuste kombinatsioonid: liikumine-tasakaaluasend; takistusrajad jne); kehahoid erinevates liikumistes. Kombinatsioonide koostamine (sh nt enda harjutuste seeria joonistamine) ja sooritamine. Kehakontroll tantsides (asendi hoidmised, pöörlemised, hüpped, maandumised, tasakaaluharjutused jne, nii individuaalselt kui paaristantsus).
- Kehahoid vastavalt liikumis- ja igapäevasele tegevusele. Selle korrigeerimine õpetaja

juhendamisel.

- Tervis ja ohutus kui läbiv teema liikumisoskuste valdkonnas Läbiv teema "Tervis ja ohutus" keskendub ohutusega seotud teemadele (tinglikult jaotades ohutusõpetuseks ning riskikäitumise ennetamiseks). Liikumise seonduvatest õpitulemustest saab liikumisoskuste valdkonnas toetada järgmiste õpitulemuste saavutamist: turvalisust ja ohutust suurendavate vahendite kasutamine; õpilase enda ja kaaslaste käitumise jälgimine ja analüüsimine, ohutu ja ohtliku liikluskäitumise eristamine; ohutu teekonna kavandamine erinevaid liikumisviise ja abivahendeid kasutades. Konkreetsed õpitulemused koos toetavate õppeülesannetega on kirjeldatud ohutusteemalistes õpetajaraamatutes.
- Turvalisuse ja ohutu liikumise põhimõtete arvestamine. Õppesisu näited edasiliikumisoskustes Soojendus enne liikumistegevust, riietuse valik vastavalt tegevusele, keskkonnale, ilmale. Erinevate liikumisviiside puhul ohutuse tagamine nii linna- kui maakeskkonnas (enda nähtavaks tegemine). Teekonna kavandamine, ilmastikutingimusi ja liikumisviisi arvestavalt. Seos läbiva teema "Tervis ja ohutus" liikluslaste õpitulemustega: põhjendab ja kasutab vajalikku turvavarustust liikumisviisi silmas pidades (kiiver, enda nähtavaks tegemine - need seonduvad ka tervisespordiga).
- Vahendil liikumises Turvavarustuse kasutamine: kiiver, kaitsmed, helkur, erksavärvilised riided jne. Liiklusohutus ohutu liikluskäitumise eristamine ohtlikust, oma käitumise analüüsimine. Liiklusreeglitega arvestamine vahendil (rula, tõukeratas, jalgratas jne) liikudes linna- või maakeskkonnas. Kaaslasega arvestamine vahendil liikumisel.
- Vahendi käsitlemisoskustes Vahendite otstarbekas kasutamine; arvestamine keskkonna ja kaaslastega. Kehakontrollioskustes asendites ja liikumisel Ohutuse arvestamine. Kehahoiu arvestamine asendites. veeohutusalased oskused Ujumisoskus; oma võimete hindamine.
- Õpilane annab etteantud skaalal hinnangu, kuidas on ta arvestab kaaslaste või kaaslastega liikumistegevuses.
- Õpilase tagasiside andmine toimub etteantud oskuste alusel, kust ta saab valida kuidas ta antud oskuse on omandanud ja kuidas ta arvestab ohutusega.
- Liikumisoskuste nimetamine oma igapäevaste liikumisviiside kirjeldamine

Tervis ja kehalised võimed

- Õpilane teab kehalisi võimeid ja toob näited nende vajalikkuse kohta igapäevaelus. Õpilane teab, milliste harjutustega arendada jõudu, painduvust, kiirust, tasakaalu ja (aeroobset) vastupidavust.

- Õpilane osaleb aktiivselt mõõtmise protsessis, olles teadlik, millist kehalist võimet ta mõõdab, märgib üles tulemusi ja analüüsib neid lähtuvalt tervisetsoonidest. Õpilane kasutab mõõtmistulemusi, et seada lühiajalisi eesmärke. Fitback keskkonna kasutamine kehaliste võimete tulemuste seostamiseks tervisega.
- Õpilane fikseerib, mida ta on teinud, et kehalisi võimeid arendada.
- Kehaliste võimete mõõtmistulemuste analüüs toetub tervisetsooni skaaladele. Skaalad annavad tagasisidet lähtuvalt vanusest, soost ja kolmest tervisetsooni tasemest: võimalik terviserisk, tervise seisukohalt hea või tervise seisukohalt väga hea.
- Õpilane mõistab, mida tähendab liikumise ja toitumise tasakaal.

Vaimne ja kehaline tasakaal

- Inimeseõpetus - emotsioonid, murdeiga, suhtlemine, mina ja endasse suhtumine, hingamine, puhkus ja uni, emotsioonide juhtimine: <https://www.opiq.ee/kit/283/chapter/15860>, tervis kui heaoluseisund, füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis. Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressorid. Stressiga toimetulek.
- Muusika- erinevad rahustavad helid, helide ja muusike mõju enesetundele, vaikuse olulisus, endale sobiva liikumistegevuse ja heli leidmine

1.8. Kuidas hindame?

Kooli üldised hindamispõhimõtted on kirjas õppekava üldosa 6. peatükis Õppimise tagasisidestamine ja kooli lõpetamine.

II kooliastme liikumisõpetuses:

I POOLAASTA:

- kergejõustik (sprint, hüpe, vise)
- saalihoki täpsusvisked
- sõudeergomeetril sõudmine
- keskmaajooks

II POOLAASTA:

- hüppenööri hüppest

- kehaliste võimete testid
- keskmaajooks
- tantsuline liikumine/akrobaatikakava

Poolaastatesse võib lisanduda erinevaid arvestuslikke tegevusi: pallimängud; tantsuline liikumine; osavus-, jõu- ja koordinatsiooniharjutused ja iseseisva õppimise päeva ülesanded (kirjalikud testid, tagasiside). Lisaks hinnatakse ka aktiivset tunnis osalemist.